

*Ďakujte Hospodinovi,
lebo je dobrý, lebo Jeho milosť trvá naveky!*

Ž 136, 1

26. septembra 2015
sa uskutočnilo sťahovanie do nových priestorov
Evanjelickej spojenej školy v Martine
v budove bývalej Neografie:
historický okamih v dejinách
martinského evanjelického školstva

JÁN HUS

VLADIMÍR KNOŠKO

Božie slovo nám kliesni cestu k pravde
húštinou bludov ostrým mečom svojim.
Obrancu smelého vždy hľadá si a vždy nájde,
čo napriek hrozbám v ňom neochvejne stojí.

Znelo z úst Majstra Jána v kaplnke Betlehemskej,
pribité bolo na chrámové dvere v ulici Wittenberskej.
Je všade tam, kde smädnému sa podá pohár vody,
v uliciach Kalkaty, kde sestra milosrdná k biednym sa sklóní.

Hlásateľov pravdy nezadržali horiace hranice,
stáli jak na vyvýšenom mieste postavené sviece.
Čo iní v myšlienkach len v skrytosti mali,
oni na miestach verejných sťa zo striech hlásali.

Telo muža, ktorý neodvolal, zmenilo sa v Kostnici na popol,
oheň, koncil ani cisár jeho odkaz umlčať nemohol.
Keď kalich vína prijmeme v Pánovej večeri,
myslime na Krista i na tých, čo pre túto možnosť život položili.

Belostné rúcha mučeníkov sú v krvi Baránkovej prané,
tak nás učí v Novej zmluve Jánovo zjavenie.
Málokto z nás je takých heroických činov schopný,
no môžeme byť k sebe ústretoví, poctiví a slušní.

*Prednesené na spomienkovej slávnosti martinského evanjelického a. v. zboru
s jubilejnou vatrou na počesť 600. výročia upálenia Majstra Jana Husa*

Bystrička-Močidlá 5. júla 2015

Ajhľa, dedičstvom od Hospodina sú synovia,
odmenou je plod života.

Ž 127, 3

Nová budova Evanjelickej spojenej školy v Martine

Evanjelická spojená škola (EŠŠ) začala svoju činnosť v roku 2004 jednou prváčkou triedou základnej školy. V priebehu nasledujúcich rokov pridávala ďalšie triedy a budovy a momentálne funguje v zborovom dome na Memorandovom námestí, v budove Biblickej školy, v historickom slovenskom ev. gymnáziu, v Živene, v troch budovách bývalej materskej školy na Divadelnej ulici a v jednej zo školských budov na Východnej ulici. Takáto prevádzka je komplikovaná, z dlhodobého hľadiska neudržateľná a navyše neumožňuje ďalší rast školy. Vedenie EŠŠ preto pristúpilo k radikálnemu a vzhľadom na pomery v slovenskom školstve k odvážnemu riešeniu – kúpiť budovu bývalej tlačiarne Neografie a upraviť ju na školu. Viac o tom, ako tento zámer vznikol a aké má vedenie EŠŠ plány s budovou, sme sa opýtali riaditeľa školy *Mgr. Jozefa Sopolígu*.

1. Prečo ste sa rozhodli práve pre budovu bývalej Neografie?

Táto budova poskytuje priestor na pokrytie našich súčasných potrieb a zároveň na zabezpečenie ďalšieho rastu školy. Má pre nás ideálnu polohu, lebo sa nachádza v centre mesta, v blízkosti našich ostatných školských budov a v susedstve evanjelického kostola, čo je pre nás dôležité. Navyše, jej rekonštrukcia je možná po etapách bez toho, aby sa narušil chod a rast existujúcich vzdelávacích programov. Budova Neografie tak uzavrie náš školský areál, ktorý budujeme okolo Memorandového námestia, čím vznikne jedinečný vzdelávací priestor v súlade s jeho pôvodným *genius loci*. Veríme, že to bude náš príspevok k duchovnému a kultúrnemu bohatstvu mesta Martin.

2. Ktorú budovu Neografie (prípadne jej časť) ste kúpili a ako si môže jedna mladá škola takúto finančne náročnú kúpu a rekonštrukciu dovoliť?

Kúpili sme prednú časť starej budovy Neografie, v prízemí ktorej bola predtým kaviareň a protetika. Momentálne sme pred podpisom zmluvy o budúcej kúpnej zmluve zadnej časti tej istej budovy. Na kúpu sme si zobrali úver, na rekonštrukciu zháňame sponzorov. Znie to jednoducho, no je za tým veľa rokovanií s majiteľmi oboch častí budovy, s bankami, s domácimi a zahraničnými partnermi, s právnikmi, architektmi, firmami atď. A to sme len na začiatku. Je jasné, že na niečo takéto nemá klasická škola ľudské zdroje, obrat, know-how a v našej krajine dokonca ani precedens. Škola je tu na to, aby poskytovala kvalitné vzdelávanie, a je nemysliteľné, aby celý servis okolo zháňania financií a riadenia takého veľkého projektu bol bez ďalších partnerov. Ako ideálny sa ukázal model podnikateľsko-verejnoprospešného partnerstva, kde EŠŠ spolupracuje s Nadáciou kresťanského vzdelávania, ktorá má na starosti fundraising, a s firmou, ktorej úlohou je rekonštrukcia a správa budovy. Celé sa to deje za výdatnej podpory miestneho evanjelického cirkevného zboru a mesta Martin. Je úžasné, čo všetko sa dá, keď sa takéto inštitúcie spoja v mene dobrej veci, a tou je umožniť čo najviac deťom a mladým ľuďom kvalitné vzdelávanie s kresťanskými hodnotami a prístupom.

3. Ako sa zmenia priestory Neografie po rekonštrukcii? Dôjde k ich prepojeniu so súčasnými objektmi spojenej školy?

Budova bude slúžiť predovšetkým žiakom druhého stupňa základnej školy a študentom gymnázia. Okrem tried je v nej priestor aj na vybudovanie novej jedálne a telocvične. Ďalej tu vzniknú moderné laboratóriá pre odborné predmety, triedy na vyučovanie hudby, výtvarnej výchovy, učebňa pre spevokol a školskú kapelu, trieda na vyučovanie náboženstva a skupinovú prácu. Aby sme mohli v plnej miere využiť potenciál budovy, bude nevyhnutná jej komplexná rekonštrukcia, ktorú máme v pláne urobiť v troch etapách v priebehu nasledujúcich 3 – 4 rokov. Vďaka podpore našich partnerov z USA už máme financie na prvú etapu aj určité prísľuby na financovanie ďalších etáp.

4. O koľko tried rozšírite ESS?

Budúci rok v našej škole pribudne viac ako sto nových žiakov. V tomto počte je zarátaných 34 škôlkarov, 60 prvákov na bilingválnom gymnáziu a už druhý rok za sebou otvárame tretiu triedu prvého ročníka základnej školy. Ide zhruba o 20-percentný medziročný nárast žiakov, z čoho sa veľmi tešíme, zároveň je to pre nás veľký záväzok udržať kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu. Podobný nárast očakávame aj v nasledujúcich rokoch, pričom v roku 2018 rátame, že na všetkých stupňoch vzdelávania – od materskej školy po gymnázium – budeme mať viac ako 790 žiakov. V súčasnosti na našej škole študuje 464 žiakov na všetkých stupňoch vzdelávania, pričom na bilingválnom gymnáziu máme zatiaľ iba prvé 2 ročníky. Veríme, že raz terajší naši škôlkari budú na našom gymnáziu maturovať.

5. Ako školu rozmiestnite?

Ako som už spomínal, druhý stupeň základnej školy a gymnázium bude sídliť v bývalej budove Neografie, prvý stupeň základnej školy v súčasných priestoroch a škôlka bude v celom pavilóne A v budove na Divadelnej ulici. V roku 2018 by sme chceli ukončiť činnosť v priestoroch Živeny. Ak sa nám podarí, chceli by sme realizovať aj náš pôvodný plán, t. j. prestavbu budovy zborového domu, ktorý sa nachádza na Memorandovom námestí, kde by vznikli nové triedy len pre prvý stupeň základnej školy, no v súčasnosti je to v rovine úvah.

6. Kedy začnú prebiehať stavebné práce na budove Neografie a na kedy je naplánované ich dokončenie?

Pôvodne sme chceli ukončiť prvú fázu rekonštrukcie do konca augusta tohto roku tak, aby v septembri už mohlo v týchto priestoroch sídliť gymnázium a niektoré triedy druhého stupňa základnej školy, ale keďže rokovania s bankami o úvere trvali oveľa dlhšie, ako sme predpokladali, veríme, že gymnazisti sa začnú učiť v zrekonštruovaných priestoroch najneskôr v októbri tohto roka. Hneď nato sa začne druhá fáza rekonštrukcie, ktorá zahŕňa prípravu ďalších tried a vybudovanie kuchyne s jedálňou.

7. Čo popriat k zdarnému koncu tohto projektu?

Nech mu aj naďalej milostivý Pán Boh a všetci ľudia dobrej vôle prajú a žehnajú.

Budeme veľmi radi, ak sa k našim americkým sponzorom, ktorí podporili kúpu a rekonštrukciu novej budovy ESS, pridáte aj vy a v rámci svojich možností prispějete k premene nášho spoločného sna na skutočnosť. Môžete tak urobiť prostredníctvom účtu Nadácie kresťanského vzdelávania 2624027729/1100. Za všetky vaše dary a podporu vám vopred vyslovujeme úprimné poďakovanie.

Nová strecha na našej fare

Ak Hospodin nestavia dom, márne sa namáhajú stavitelia;
ak Hospodin nestráži mesto, márne bdie strážnik.

Ž 127, 1

Ludová múdrosť hovorí: „Ak nejde gazda na strechu, ide strecha na gazdu.“ Aj keď sa na prvý pohľad nezdalo, že by sa strecha na farskej budove znižovala alebo nejako klesala, skúsenosti pri dažďových preháňkach už dlhší čas signalizovali, že je potrebné venovať pozornosť jej oprave. Boli však neodkladnejšie a finančne náročnejšie práce a projekty, ktorým sme sa venovali. Úspešne a za finančnej pomoci našich cirkevníkov sme rekonštruovali farárske byty, vymenili okná na kostole a priebežne inovovali a dopĺňali ďalšie technické zariadenia v jeho interiéri. Po krátkom finančnom zotavení prišla na rad strecha na farskej budove, ktorá spoľahlivo chránila jej obyvateľov a návštevníkov takmer osemdesiat rokov. Najnutnejšie drobné opravy a výmeny poškodenej strešnej krytiny primáli presbyterstvo k vážnemu rozhodnutiu – generálne vymeniť strešnú krytinu a tiež zhrdzavené riny a vodné zvody. Keďže takáto výmena na pamiatkovo chránenej budove potrebuje súhlas viacerých orgánov, rozbehli sa popri hľadaní dodávateľov aj administratívne konania na ich získanie. Všetky prípravné práce a činnosti pod dohľadom hospodárskeho výboru a presbyterstva zboru sa podarilo s pomocou Božou úspešne prekonať. Povzbudením boli početné peňažné príspevky od viacerých členov zboru, ale aj vyššie čiastky od rodiny Páltikovcov a brata Michala Valku. V závere júla sa mohli začať všetky práce na oprave strechy. Drevené trámy a laty na výmenu poškodených – zhnitých častí krovu a latovania spolu s dopravou zabezpečili a darovali Ján Hlavaj, predseda Urbára Martin, spolu s Branislavom Jesenským. Po ich príprave a namorení už pracovníci vybranej dodávateľskej firmy BAU-DACH, s. r. o., Rastislava Ižipa, ktorá zabezpečila dodanie ostatného materiálu, začali s demontážou a odvozom starej strešnej krytiny. Nasledovali opravy a výmeny väzby a krovu, ako aj všetky výškové práce spojené s prekrytím celej strechy a montážou nových rín a zvodov vody. Ich prácu priebežne

kontroloval a správnosť overoval aj „Náš Najvyšší Kontrolór“, keď dažďovými preháňkami ukazoval na chybné či ešte neopravené miesta. Hoci všetky práce mohli vykonávať len školení odborníci, s vďakou sme prijali aj brigádnickú pomoc niektorých členov nášho zboru, hlavne pri morení drevnej suroviny, vypratávaní a čistení povalových priestorov, priebežných úpravách okolia farskej budovy a tiež pri búraní nefunkčných komínov. Po oprave zostali už iba dva potrebné komíny – čo ak napríklad nebude dosť plynu na kúrenie...

S pomocou Božou sme mohli v polovici augusta absolvovať kontrolný deň a čiastočné preberanie hotových prác. Hoci spomínané dažďové preháňky predĺžili plánované ukončenie prác, veríme, že nebola znížená ich kvalita. Naopak, mohli sme overiť správnosť spádovania a tesnosť odkvapových rúr. V závere augusta boli práce ukončené a protokolárne odovzdané. Prípadné drobné úpravy a niektoré zatiaľ skryté chyby slúbil dodávateľ priebežne a v ochrannej lehote odstrániť. Veríme však, že ich nebude veľa.

Pri výmene odkvapových rín a zvodových rúr okolo farskej terasy sa zistili aj ďalšie nedostatky. Zatekanie vody nespôsobovali iba deravé riny, ale aj presakovanie vody pod dlažbu terasy. Hoci sme jej opravu pri výmene strechy neplánovali, rozhodli sme sa využiť odbornú zručnosť a spôsobilosť brata kostolníka Petra a ochotu pri streche menej využitých brigádnikov na ďalšie úpravy. Dôkladná hydroizolácia a výmena dlažby na farskej terase spolu s úpravou oporných pilierov a kovového zábradlia budú našimi ďalšími krokmi pri postupných úpravách farskej budovy. Po ukončení týchto prác v budove fary zostal na väčšiu rekonštrukciu už len kostolnícky byt. A ak si chceme udržať dobrých a šikovných kostolníkovcov, netreba s úpravou váhať...

K tomu nám pomáhaj Pán Boh!

DANIEL BORCOVAN, ZBOROVÝ DOZORCA

Veľkonočný sociálny projekt na Evanjelickej spojenej škole v Martine

Štvordňová cesta do Báčskeho Petrovca (Vojvodina) predstavovala vyvrcholenie Veľkonočného sociálneho projektu Evanjelickej spojenej školy v Martine. Pre zahraničných Slovákov žiaci EŠŠ vyzbierali 550 eur, z ktorého bol pre tamojšiu školu zakúpený potrebný dataprojektor.

Projekt s názvom „Zemou inde, predsa spolu“ je na EŠŠ dobre známy ako ZIPS. Škola aj prostredníctvom neho svojich žiakov a študentov vedie k osobnostnému rastu a k ich účasti na živote iných. V rámci projektu sme tento školský rok pomáhali Slovákom žijúcim vo Vojvodine, samostatnom regióne na severe Srbska, kde v súčasnosti žijú celé 3 percentá Slovákov.

Vyvrcholením projektu bola návšteva partnerskej Základnej školy Jána Čajaka v Báčskom Petrovci počas osláv Dňa Petrovca a 270. výročia príchodu Slovákov na Dolnú zem. Na takmer 600 kilometrov dlhú cestu na juh boli vyslané tri študentky evanjelického gymnázia v sprievode pedagóga. „Počas cesty neprálo asi 15 minút, musel to byť teda poriadny mrak, zakrývajúci celú strednú Európu,“ opísal zážitky z cesty pedagóg Tomáš Gulán.

Študentky s pedagógom reprezentovali EŠŠ na výbornú. Krátko po ubytovaní sa stretli s riaditeľom partnerskej školy, ktorý martinskej delegácii predstavil Základnú školu a Slovenské gym-

náziom v Báčskom Petrovci (v oboch sa vyučuje slovenský jazyk). Poskytli rozhovor aj v miestnom slovenskom rádiu, zažili obľúbené Petrovské slávnosti a ďalšie mládežnícke akcie v ostatných častiach mesta. Slovenská výprava mala možnosť navštíviť aj Spolok slovenských žien a ochutnať tradičnú svadobnú kapustu či skvelé petrovské klobásy.

Pre miestnych konfirmandov mali Martinčania pripravený atraktívny animátorský program. Konfirmandi sa dali nahovoriť dokonca aj na spoločný spev, súťaže či tanec, známy ako „cup song“ (využívajú sa pri ňom plastové poháriky na udržanie rytmu piesne). V sobotu doobeda čakala študentov EŠŠ prezentácia kultúrno-umeleckého programu o histórii Slovákov v Petrovci. „Krásny program bol popretkávaný vstupmi detí, miestneho evanjelického spevokolu a ďalších umelcov a aktivistov usilujúcich sa o zachovanie slovenskej národnosti a identity,“ opisuje nové zážitky T. Gulán.

Martinčania odovzdali partnerom z Báčskeho Petrovca finančný dar vo výške 550 eur, ktorý je výsledkom rôznorodých aktivít žiakov v rámci Veľkonočného sociálneho projektu EŠŠ v Martine. Veľmi nás však teší, že sociálny projekt, ani vzájomná spolupráca našej školy so Základnou školou a Slovenským gymnáziom

v Báčskom Petrovci sa nekončia. Práve naopak, šiesti petrovskí študenti – vífazi jednotlivých kól Biblickej olympiády – budú mať možnosť navštíviť Martin a zúčastniť sa na letnom gymnaziálnom tábore, ktorý EŠŠ každoročne pripravuje pre svojich budúcich gymnazistov.

Dodajme, že v sociálnom projekte žiaci EŠŠ pokračujú v niekoľkoročnej tradícii, zameranej na sociálnu pomoc iným prostredníctvom sociálnych aktivít. Výťažok z projektu bol v uplynulých rokoch určený napríklad deťom na Ukrajine, utečencom zo Somálska, deťom a mládeži v Ugande, týraným matkám a deťom na Slovensku alebo na podporu výstavby inštitútu vzdelávania v Afganistane.

Slováci z Vojvodiny sú potomkami prevažne evanjelických vysťahovalcov

z 18. storočia. Dodnes však majú vlastné slovenské školy, slovenské služby Božie, tradičné slovenské jedlá, kultúru a kroje či dokonca kultúrne ustanovizne (napríklad Slovenský národný dom). Aj to bol napokon dôvod na nadviazanie spolupráce medzi EŠŠ a Slováckmi z Vojvodiny.

Ana Kišová, slovenská učiteľka vo Vojvodine, vyjadrila veľkú radosť a zdôraznila potrebu „hľadania nových spôsobov, ako by mohli byť zahraniční Slováci povzbudení k svojej národnosti a vytrvalosti vo svojich tradíciách“. Rovnako aj martinský pedagóg T. Gulán verí, že „školský sociálny projekt bude i naďalej budovať mosty, otvárať oči a poskytovať príležitosti na plnohodnotnejšie vzdelávanie“.

HEDWIGA TRÁČOVÁ

Turčianska mládež

Toto stretnutie mládeže, ktoré sa uskutočnilo 10. apríla 2015, malo byť neobyčajné. Prišli naň totiž takmer všetci evanjelickí mládežníci z celého Turca, ktorí zaplnili aulu v Biblickej škole. Privítali nás „moderátori“ a potom sa to všetko začalo.

Najsťôr nám zahrli scénku naši bratia a sestry z Hanušoviec a jeden brat z nášho zboru. Bola to typická scénka zo života normálnej rodiny, kde každý hľadel na svoje záujmy a nemali voči sebe rešpekt. Nikto nikoho nepočúval..., nevnímali hĺbku slov toho druhého a mysleli len na seba. Uvedomili sme si, že by sme mali začať od seba, rešpektovať svoje okolie a až potom hľadať chybu v druhých.

Z hlbokých myšlienok sme prešli do chvál. Tentokrát nám prišla zahrať a zaspievať kapela M!Xb@nd, ktorej členovia sa s nami podelili, ako aj oni vedia piesňou chváliť Boha. Išlo im to veľmi dobre a tak sme sa k nim s chuťou pripojili.

Potom nasledoval veľmi poučný výklad Kataríny Valčovej, ktorá hovorila o tom, ako ísť do hĺbky vo vzťahu hlavne s Bohom. Nasledovali piesne, pri ktorých mnohí spontánne povstali a úsmevom na perách spievali. Nakoniec sme sa „vrhli“ na pripravené občerstvenie a v skupinách dlho debatovali so všetkými hosťami.

MICHAELA BALSĽANKOVÁ

Absolútna víťazka celoslovenského kola Biblickej olympiády pochádza z Martina

Potom ako seniorátne kolo Biblickej olympiády preverilo rozsah biblických vedomostí našich žiakov a študentov, stretli sa víťazi súťaže aj na celoslovenskej Biblickej olympiáde, ktorá sa konala v posledný aprílový deň na Evanjelickom gymnázium v Banskej Bystrici. Víťazkou v 1. kategórii (žiaci 3. a 4. ročníka základnej školy) sa stala žiačka Evanjelickej spojenej školy (EŠŠ) v Martine **Zuzana Buľovská**. Vďaka vysokému počtu správnych odpovedí sa navyše stala aj absolútnou víťazkou celej súťaže! Získala neuveriteľných 99,17 %, čo bola najvyššia hodnota spomedzi všetkých 72 súťažiacich. Najlepší výsledok jej priniesol krásnu cenu – špičkový notebook. Za svoju stratégiu Zuzka označila známe a v praxi mnohokrát preverené slová: „Je potrebné veľa sa učiť, potom sa učiť a zase sa len učiť.“

Zuzka je v triede známa ako „nadšenkyňa kníh“. Dozvedeli sme sa, že jej obľúbeným žánrom

je biblická a dobrodružná literatúra. Okrem čítania dobrých kníh sa sympatická mladá slečna rada chodíeva korčuľovať.

Témy celoslovenského kola Biblickej olympiády vybrala celoslovenská odborná porota pod vedením predsedníčky, evanjelickej farárky a seniorky Kataríny Hudákovvej. Žiaci a študenti boli skúšaní z vedomostí z biblických dejín (oblasť Stará zmluva) a biografických údajov zo života novozmluvných žien (oblasť Nová zmluva). Účastníkmi celoslovenského kola súťaže boli žiaci štátnych aj cirkevných škôl.

Žiačka EŠŠ v Martine a jej vysoko nadpriemerné vedomosti z Biblie svedčia o výbornej príprave aj osobnej zaangažovanosti. O bohatých vedomostiach a precíznej príprave Zuzky Buľovskej svedčí aj zložitost testov pre seniorátne, školské a napokon aj celoslovenské kolo biblickej súťaže, ktoré pripravila náročná odborná porota.

Napokon treba dodať, že nielen Zuzka priniesla z Biblickej olympiády víťazstvo. Žiaci EŠŠ v Martine zaznamenávajú dlhodobu nadpriemerné výsledky a úspechy v biblických súťažiach rôzneho druhu. Spomeňme napríklad 2. miesto v celoslovenskom kole Biblickej olympiády, ktoré pre EŠŠ vybojovala Miriam Buľovská. Rovnako sú úspechom našich žiakov aj umiestnenia v celoslovenskej súťaži Duchovná pieseň. Pekné 2. miesto získal žiak druhého ročníka EŠŠ Michal Gulán a 2. miesto medzi staršími žiakmi si vyspievala aj Mária Hroboňová, druháčka Evanjelického bilingválneho gymnázia v Martine.

Konfirmácia

Barbora Bařinkov
 Nikola Bliskov
 Zuzana Buocikov
 Michael Dobrota
 Michal Duda
 Juraj Ferenik
 Andrea Gazdaricov
 Dařena Gombikov
 Adam Handlir
 Filip Handlir
 Marta Maria Hulcov

Viktoria Huřov
 Maxim Izip
 Tomas Kubik
 Zuzana Dagmar Kubikov
 Lea Maliřakov
 Adam Minca
 Katarina Mrazov
 Sarah Kristina Novotn
 Nina Ondruřkov
 Petra Sofia Paleekov
 Adam Paltik

Karin Piakov
 Martin Plazak
 Jozef Sopoliga
 Nina Spiřakov
 Lucia Struhakov
 Tereza aptikov
 Peter Thomka
 Timotej Vojtko
 Simona Zajacov
 Stanislav ingor
 Peter ingor

17. 5. 2015 – KONFIRMÁCIA

V synovstva Duchu utvrď nás
a rozsvieť viery žiarny jas
i dnes, náš Otče, slovom tým,
do duše našich rozsiatym.
Nech z lásky k Tebe posila,
čo by nás v pravde vodila -
zvládať sa, dedič, čo Ty máš
ach čuj nás, drahý Otče náš. Amen.

Ale ja sa nehanbím za evanjelium Kristovo, lebo mocou Božou je ono na spasenie každému veriacemu, predne Židovi a potom aj Grékovi.

Sk 1, 16

Milí bratia, milé sestry, rodiny milých našich konfirmandov, vážené kresťanské zhromaždenie v Pánovi Ježišovi Kristovi!

Dnes pre nás pripravil Pán Boh krásny deň, nádhernú slávnosť. Prispieva, ba priam pozýva nás k tomu aj uprataný a vyzdobený Boží chrám, zaplnený lavice do posledného miesta, rôzne spevy, program, zvesť Božieho slova a 32 ozdôb v podobe týchto našich konfirmandov. Nevieť, či si pamätáte na október v roku 2013, dva roky dozadu, keď tu stáli ešte ako deti, úplne bojzliví, z lavíc sme ich nemohli dostať pred oltár, tak sa hanbili, keď sa nám predstavovali piesňou a svojim menom ako nastupujúci konfirmandi. Dnes sú to mládenci a devy. Dvojiročným vyučovaním, víkendovkami, sústredeniami, osobnými rozhovormi, modlitbami pestovaní, len sa na nich pozrite, akí sú krásni. Radosť sa na nich pozrieť.

A vy, milí naši konfirmandi, tento deň sa má pre vás stať ozaj významným. Má sa vám hlboko vtláčť do pamäti ako začiatok vášho osobného rozhodnutia ísť s Pánom Bohom aj ďalšiu cestu svojho života, angažovania sa vo viere, v cirkvi a všade tam, kde vás Pán Boh bude posilať. Často, keď na faru prichádzajú starší cirkevníci, mi vďačne a s istou veľmi láskavou a úprimnou hrdosťou pripomínajú deň ich konfirmácie. Hovoria o svojich rodičoch, krstných rodičoch, na ktorých už len s láskou spomínajú, hovoria o farárovi, ktorí ich konfirmovali, viedol, o jeho spolupracovní-

koch a dokonca si niektorí z nich aj pripomenú ich konfirmačný text, ktorý dostali v konfirmačnej rozpomienke. Ako veľa pre nich zrazu tento deň znamená, po 50 – 60 rokoch. A mám pocit, že čím ďalej tým viac. Samozrejme, tak to nebolo vždy ani u nich. Aj oni prechádzali svojim vývojom, rastom vo viere. A určite pre nich bol deň konfirmácie rovnakým stresom ako pre vás dnes. Dokonca ešte väčším, pretože oni mali skúšku ako súčasť slávnosti. My sme to zvládli všetci už včera večer, a veľmi dobre. Chceme sa poďakovať Martinovi Uhrinovi, Evke Janotovej, Táničke Beňuchovej a Andrejke Hybenovej, ktorí mi v tom počas dvoch rokov vášho vyučovania boli veľkou pomocou. Áno, viera v Boha nie je jednorazová záležitosť. Je to cesta. Preto Pán Ježiš o sebe hovorí: „Ja som cesta, pravda a život.“ Viera je proces, v ktorom dorastáme, ako hovorí apoštol Pavel, „do slávnej slobody dieťok Božích“. Hovorím to preto, bratia a sestry, lebo my všetci by sme boli iste radi, keby všetky tieto naše deti velebili a vyznávali Pána Boha, vážili si svoj konfirmačný biblický text, rovnako ako vďačne spomenutí starší cirkevníci. Ale to nejde. Viera potrebuje svoj čas. Viera potrebuje čas, aby dozrela. Spomínam si na jedného môjho priateľa, je ženatý, starší tak asi o dvadsať rokov. V čase, keď som ešte pracoval v strojárňach, sa im narodili dvojčičky. Jedno dieťaťko pri pôrode zomrelo a druhé bolo na 90 % postihnuté. Veľmi sa tým trápili. Keď sa neskôr dozvedel o tom, že som sa roz-

hodol ísť na teológiu, že som uveril v Pána Boha, veľmi sa na mňa nahneval, rozkričal, s hnevom mi nadával cez celú ulicu a naše priateľstvo sa takto skončilo. Výchytka a nepriateľstvo voči cirkvi aj voči Bohu. My dnes stretávame ľudí, ktorým je viera v Boha a cirkev skôr ukradnutá, ale on vieru i mňa aj Pána Boha doslova nenávidel. Rozišli sme sa veľmi zle, až bolestne. Neskôr sme sa modlili na stretnutiach našej staršej evanjelickej mládeže aj za neho, jeho manželku a za ich postihnutého syna. Nevideli sme sa potom takmer desať rokov. Až raz mi niekto zazvonil na fare ešte v Blatnici, a pred dverami stál tento môj kamarát. A v náručí držal svojho postihnutého syna a hovoril: „Milan, mám k tebe jednu prosbu. Tento môj syn vôbec nikam nepatrí. Nikam. Nemohol by si mi ho pokrstiť?“ A tak som ho pokrstil. Odvtedy sme sa stretli už veľakrát – na fare v Blatnici alebo tu v Martine. Je spoľahlivým otcom, ktorý svojho teraz už výše dvadsaťročného syna stále nosí na rukách, aby ho raz mohol preniesť aj do Božieho kráľovstva k jeho Spasiteľovi. Ale, bratia a sestry, nešlo to hneď. Aj jeho viera potrebovala a ešte stále bude potrebovať čas. Tak ako to bude potrebovať aj viera týchto našich konfirmandov. Nevieme, aká dlhá je cesta každého z nich. Jeden má vieru na dosah, iný k nej bude musieť putovať možno aj niekoľko rokov. Pamätajme však na to, že spasenie je pripravené pre každého z nich. Ani jeden z nich nie je vylúčený z Božej milosti. Áno, párkrát sa ešte možno budú hanbiť za to, že sú konfirmovaní, že sú evanjelici, že sú kresťania. Tak ako sa hanbili aj kresťania v Ríme, ktorým apoštol Pavel ide príkladom, keď im píše veľmi povzbudzujúce slová: „Veď ja sa nehanbím za evanjelium Kristovo, lebo mocou Božou je ono na spasenie každému.“

Prečo sa ako ľudia hanbíme za Kristovo evanjelium, bratia a sestry? Prečo sa hanbíme priznať, že sme evanjelici a veriaci v Boha? Prečo o tom viac nehovoríme a neprinášame radostnú správu tam, kde nás Pán Boh potrebuje? Odpovedi ozaj môže byť veľa. Možno sa nám zdá, že vo svetle iných ľudských múdrostí a výdobytkov je evanjelium ozaj len takou Popoluškou, dobrou iba pre staré babky v kos-

tole. Tak sme sa to neraz učili v školách na občianskej výchove v nedávnej minulosti. Tak to zažil aj apoštol Pavel v Aténach, keď sa stretol s intelektuálnou elitou tej doby. Keď ho do počúvali, kývli rukou a povedali „takéto taľafatky my počúvať nebudeme, teraz na to nemáme čas“, a odišli. Možno sa hanbíme za evanjelium preto, že viac pozeráme na seba ako na Boha. Vidíme viac svoj hriech než Božiu milosť a bojíme sa evanjelia, ktoré odkrýva tento náš hriech. Možno je to, bratia a sestry, dobou, ako sme si zvykli odpovedať na takéto otázky. Ozaj žijeme v dobe, v ktorej sú mnohé veci obrátené naruby. Mladý človek sa hanbí ísť do kostola, aby ho nevysmievali a v triede sa hanbí hovoriť o svojej viere z rovnakého dôvodu pred spolužiakmi. Ale keď sa, napríklad, takýto mladý človek opije na diskotéke a do rána vyvádza po meste, tak ho za to budú jeho kamaráti ešte obdivovať a možno aj niektorí dospeli, aký je hrdina. Keď urobíte peknú vec, tak si to pomaly už nikto nevšimne. Ale keď zľú, tak o tom nielen napíšu, ale na tom ešte aj dobre zarobia.

Naozaj je mnoho vecí, pre ktoré sa hanbíme za Kristovo evanjelium. Ale vy, milí konfirmandi, ste tu dnes preto, aby ste nastúpili cestu, na ktorej budete smelo vyznávať vieru v Pána Ježiša Krista a budete meniť tento svet tak, aby sa hanbili v prvom rade tí, ktorí Pánom Bohom a všetkým, čo je skutočne pekné, milé, spravodlivé a láskavé, pohrdajú. Aby aj oni potom raz došli spasenia a záchrany skrze evanjelium, za ktoré sa možno ešte dnes hanbia. Nebojte sa, že to nezvládnete. Veľakrát sme si o tom rozprávali, aj sme sa za to modlili a vzájomne posilňovali. Vždy sa budete môcť oprieť o svojich rodičov, krstných rodičov, o svoje rodiny, ktoré vás k tomuto vyznaniu aj dnes privádzajú. Určite aj o cirkevný zbor, v ktorom toto vyznanie dnes z vašich úst o chvíľu budeme počuť. Ale najmä o Pána Ježiša Krista a Jeho evanjelium, ktoré je mocou Božou na spasenie všetkým nám, ktorí aj dnes Jeho slovo počúvame.

Nech vám, milí konfirmandi, Pán Boh udelí hojnosť milosti a nech vám na tejto ceste pomáha. Amen.

MILAN KUBÍK, ZBOROVÝ FARÁR

Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista

Svätodušná kázeň

Ježiš sa po svojom umučení prejavoval živý mnohými dôkazmi, ukazujúc sa učeníkom štyridsať dní a hovoriac o kráľovstve Božom. Keď boli spolu, prikázal im, aby neodchádzali z Jeruzalema, ale aby očakávali zaslúbenie Otcovo – o ktorom, tak im riekol, počuli ste odo mňa, totiž že Ján krstil vodou, ale vy o niekoľko dní budete pokrstení Duchom Svätým. A oni, tam zidení, spýtali sa Ho: „Pane, či v tomto čase obnovíš kráľovstvo pre Izrael?“ Odpovedal im: „Nie je vašou vecou poznať časy a príhodné chvíle, ktoré Otec určil svojou mocou. Ale prijmete moc Ducha Svätého, ktorý zstúpi na vás, a budete mi svedkami aj v Jeruzaleme, aj po celom Judsku, aj v Samárii a až do posledných končín zeme.“

Sk 1, 3 – 8

Milí bratia a sestry v Pánovi Ježišovi Kristovi!

Štyridsať dní po svojom vzkriesení pripravoval Pán Ježiš svojich učeníkov na to, čo budú robiť, keď sa konečne vráti k svojmu Otcovi. Písmo hovorí o tom, ako sa zjavil svojim učeníkom pri hrobe, na ceste do Emmaus a v Jeruzaleme. Počas ďalších štyroch týždňov sa Pán Ježiš ukázal viac ako pästo ľuďom v Galilei. Práve tam vyučoval svojich jedenástich učeníkov o kráľovstve Božom a prikázal im, aby „išli a činili mu učeníkmi všetky národy, krstiac ich v meno Otca i Syna i Ducha Svätého a učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek im prikázal“. Pán Ježiš im tiež zaslúbil, že bude s nimi po všetky dni, až do konca sveta (Mt 28, 19 – 20). Učeníci sa s Ním vrátili do Judska. Keď kráčali po ceste do Betánie, vstúpil na nebesá k svojmu Otcovi. Ale ešte predtým im povedal, aby sa vrátili do Jeruzalema.

V Jeruzaleme sa pripravovali na prichádzajúci Sviatok týždňov. Šavu'ot alebo týždne bol židovský sviatok, ktorý sa oslavoval sedem týždňov alebo päťdesiat dní po Veľkej noci. Tento sviatok sa pôvodne spájal so sviatkom zatvy, ako sa to spomína v 2. knihe Mojžišovej, ale tiež pripomína odovzdanie Desiatich Božích prikázanií Mojžišovi na hore Sinaj päťdesiat dní po tom, ako Izraelci odišli z Egypta. Letnice slávil uzatvorenie zmluvy medzi Bohom a deťmi Izraela. Desať Božích prikázanií a obradné zákony, ktoré riadili ich náboženský a každodenný život, tak z Izraela urobili jedinečný, Boží ľud. Toto sú dôvody, prečo sa v čase Veľkej noci a Letnice zbehli Židia z celého blízkovýchodného sveta do Jeruzalema.

Ale tento rok zažívali učeníci úplne iné Letnice. Zaslúbenie, ktoré im Pán Ježiš dal len pred desiatimi dňami, sa naplnilo. Učeníci prijali dar Ducha Svätého, ktorý sa im ukázal v rozdelených jazykoch, akoby z ohňa, ktoré sa usadili nad ich hlavami. Posilnený Duchom zvestoval Peter zástupu naplnenie Joelových prorociev. Boží Duch bol vyliaty na všetkých ľuďoch. Vyhlasoval, že Ježiš bol Mesiášom, poslaným Božiemu ľudu tak, ako to predpovedal kráľ Dávid. Všetci učeníci sa stali horlivými svedkami Pána Ježiša Krista. Slovo, ktoré kázali, prinášalo nové dary – nie však pšenicu alebo ryby, ale ľudí. V Jeruzaleme v ten deň počuli tisíce ľudí Slovo, ktoré zvestovali. Učeníkom zázračne rozumeli aj cudzinci, keď učeníci svedčili a zvestovali úžasné dielo Božie. Lukáš v Skutkoch apoštolských poznamenáva, že napriek tomu, že sa niektorí učeníkmi posmievali a považovali ich za opitých, obrátilo sa a dalo sa pokrstiť tritisíc ľudí, ktorí boli dotknutí Duchom Svätým.

Moc Ducha Svätého sa na Letnice zreteľne dokázala, keď sa zvestovalo evanjelium, dobrá zvesť o odpustení hriechov a o novom živote v Pánovi Ježišovi. Táto dobrá správa bola pre všetkých, tak pre Židov, ako aj pre pohanov. Veľmi jasne sa to vykresľuje v Lukášových Skutkoch apoštolských. Tí, ktorí sa dali pokrstiť, pripojili sa ku spoločenstvu učeníkov, apoštolov, evanjelistov a všetkých veriacich, aby šírili evanjelium „v Jeruzaleme, aj po celom Judsku, aj v Samárii a až do posledných končín zeme“.

Evanjelium sa z Jeruzalema šírilo, keď ho veriaci zvestovali druhým ľuďom. Vytvárali sa kresťanské spoločenstvá, kde sa veriaci spoločne stretávali pri apoštolskom učení a bohoslužbe, pri počúvaní Slova, lámaní chleba, pri modlitbách. Slovo Pánovo sa šírilo. Koncom prvého storočia sa kresťanské spoločenstvá nachádzali v mnohých mestách Rímskej ríše. Evanjelium sa šírilo po celom svete.

Niet divu, že mnohí kresťania preto považujú Letnice za akési narodeniny cirkvi. Je to pre nás výzva, aby sme pamätali na to, že Pán Boh pracuje v tomto svete prostredníctvom spoločenstva svätých, svätého ľudu, častí tela Kristovho, univerzálnu cirkev.

Luther vo svojom vysvetlení tretieho článku Apoštolského vierovyznania hovorí: „Verím, že ja zo svojho vlastného rozumu a zo svojej vlastnej sily nemôžem v Ježiša Krista, môjho Pána, veriť ani k Nemu prísť, ale že ma Duch Svätý evanjeliom povolal, svojimi darmi osvietil, v pravej viere posvätil a zachoval; tak ako i celú cirkev kresťanskú tu na zemi povoláva, zhromažďuje, osvecuje, posväcuje a pri Ježišovi Kristovi v jedinej pravej viere zachováva. V tejto cirkvi mne i všetkým veriacim každý deň všetky hriechy odpúšťa a v deň súdny mňa i všetkých mŕtvych zkriesi a dá život večný mne i všetkým v Kristu veriacim.“

Letnice, zoslanie Ducha Svätého, nás vyzývajú k tomu, aby sme boli takí, akými nás Boh chce mať, k čomu nás povolal. Máme sa stať rukami, nohami a ústami Ducha Svätého. Ako to aj apoštol Pavel píše v liste do Korintur: „Či neviete, že ste chrám Boží a Duch Boží prebýva vo vás?“ (1K 3, 16) a neskôr: „Vy spolu ste telo Kristovo a každý osve Jeho úd.“ (1K 12, 27).

Prvým miestom, kde máme vyznávať našu vieru, podeliť sa s tým, čomu veríme, je cirkev. Tu máme navzájom spoločenstvo, tu sa môžeme posilňovať, počúvať Božie slovo a prijímať sviatosť. Cirkev má hlavné postavenie pre pokračujúce Božie dielo vo svete. Apoštol Pavel píše v liste Efezským, že v cirkvi máme „...žiť tak, ako je hodné povolania, ktorým sme boli povolani, vo všetkej pokore, nežnosti a trpezlivosti, znášajte sa vospolok v láske a usilujte sa zachovávať jednotu ducha vo zväzku pokoja. Jedno je telo a jeden duch, ako ste aj boli povolani v jednej nádeji svojho povolania. Jeden je Pán, jedna viera, jeden krst; jeden Boh a Otec všetkých, ktorý je nad všetkými, skrze všetkých a vo všetkých.“ (Ef 4, 1 - 6).

Je veľa spôsobov, ako môžeme my ako zbor, posilnení a zmocnení Duchom Svätým, svedčiť o Pánovi Ježišovi Kristovi – na službách Božích, cez vzdelávanie a v službe tým, ktorí potrebujú pomoc. Môžeme tak konať spoločne, ako zbor. Ale môžeme tiež prinášať svedectvo jednotlivo. Nehanbíme sa za evanjelium Pána Ježiša ani za vieru v Neho. Nemusíme sa báť, že by sme nemali prostriedky alebo schopnosti na to, aby sme sa my sami stali svedectvom o Kristovi. Každý z nás, ktorý bol pokrstený v Krista, prijal dar Ducha Svätého. Každý z nás má dary alebo príležitosti, aby mohol svedčiť o svojej viere, či už slovami alebo činmi, skutkami lásky a dobroty. Duch Svätý nám zaslúbil, že bude pracovať skrze nás, keď budeme zvestovať evanjelium jeden druhému, v cirkvi alebo tým, ktorí sú okolo nás. Svedčíme o Pánovi Ježišovi Kristovi tým, že prinášame ovocie Ducha: lásku, radosť, pokoj, zhovievavosť, nežnosť, dobrotivosť, vernosť, krotkosť, zdržanlivosť (G 5, 22). Svedčíme o Kristovi tak, že si toho druhého ctíme, vážime, rešpektujeme ho, staráme sa o neho. Môžeme si byť istí, že ako časť Kristovho tela si nás Duch Svätý použije a požehná naše svedectvo o Pánovi Ježišovi v našich rodinách, medzi našimi blízkymi, priateľmi, kolegami. Možno nebudeme môcť ísť až do posledných končín sveta ako misionári, ale budeme môcť a máme byť svedkami o Pánovi Ježišovi a máme zvestovať evanjelium o odpustení aj tu v Martine, či už na Severe, Jahodníkoch alebo na Stránach či Podháji alebo v okolitých dedinách. Kdekoľvek sme. Toto je úloha, ku ktorej sme boli všetci povolani, v ktorej máme byť všetci aktívni. Nebojte sa, ten istý Duch, ktorý na učeníkov zostúpil na deň Letnic, pracuje aj v nás a medzi nami, aj v tomto zbere. A ako údy, častí tela Kristovho, si môžeme byť istí, že On je s nami, lebo to tak zaslúbil, že kde sa dvaja alebo traja stretnú v Jeho mene, tam je Ježiš Kristus uprostred. A Pán Ježiš tiež povedal: Ajhľa, ja som s vami po všetky dni, až do konca sveta.“

Dnes slávime práve takúto prítomnosť Krista medzi nami, v Jeho slove, v sviatosťiach, v cirkvi. Nech nám všetkým dáva Duch Svätý radosť, silu, lásku a istotu, keď budeme svedčiť o Tom, ktorý sám seba dal za nás, aby sme mohli s Ním žiť teraz i naveky vekov. Amen.

DAVID PAUL DANIEL, PH.D., MDiv.

EM. VEDÚCI KATEDRY CIRKEVNÝCH DEJÍN, EBF UK

SVÄTODUŠNÁ

MARTIN RÁZUS

V Tebe je sila, Pane náš,
 čo život mŕtvy kriesi v nás,
 čo dáva Ducha, kde ho niet,
 čo hojí duše z mnohých bied,
 čo srdciam dáva mnohú cnosť,
 radostnú nesie budúcnosť.
 Tam kde Ťa, Kriste, prijali,
 aj z hriechov svojich povstali.
 Ó, k žitiu i nás Duchom zrod',
 Ním k večnosti nás doprovoď.
 Amen.

(MARTIN RÁZUS: SUSPÍRIA)

Naša pani kaplánka Slávka Danielová rozpráva o sebe

V USA pripadá na 12. októbra takzvaný *Columbus Day*, keď si Američania pripomínajú, že v roku 1492 objavil Krištof Columbus Ameriku, nový svet. O 482 rokov neskôr som sa objavila na svete ja a páči sa mi tu. Vyrastala som v Komárne. Od malička som chodila do kostola. Viera v Pána Ježiša Krista bola veľmi dôležitá pre moju starú mamu a krstnú mamu, a vlastne až neskôr som si uvedomila (a stále si uvedomujem) silu modlitby a príklad viery. Musím sa však priznať, že ako dieťaťu sa mi nie vždy chcelo chodiť do kostola. Keď mi už bolo dlho, zvykla som si so starším bratom pod lavicou čítať starý *Tranoscius*, písaný ešte v švabachu, alebo sme z neho aj spievali. Mala som pocit, akoby som sa naučila nový jazyk. Keď som vyrastala, nemali sme v cirkevnom zbore žiadnu besiedku, ani stretnutia mládeže a aj konfirmovaná som bola v Šamoríne – kvôli nepriazni režimu. Potom ako starý pán farár odišiel do dôchodku, začali k nám chodiť do zboru vypomáhať študenti teológie.

Keď som mala 16 rokov, začala som hrať

na organe. V tom období som si začala klásť otázky, ako je to s vierou, s Bohom, ako a či sa ma to dotýka. Začala som si čítať Bibliu, naučila som sa hrať (trochu) na gitare, dostal sa mi do rúk mládežnícky spevník, začala som chodiť na stretnutia mladých kresťanov... Pomaly som si uvedomovala, že by som chcela aj ja pracovať s mladými ľuďmi, svedčiť o Pánovi Ježišovi, pracovať v cirkvi. Štúdium na Evanjelickej teologicko-fakulte UK v Bratislave mi „zachutilo“, veľmi ma bavili jazyky a biblické predmety. Dostala som aj možnosť odísť na polročný študijný pobyt do USA. Dva mesiace som praxovala v cirkevnom zbore v štáte Pensylvánia a absolvovala som jeden semester na Lutheran Theological Seminary v Gettysburgu. Bola to úžasná príležitosť, stretla som viacerých vzácných, vzdelaných, múdrych ľudí, ktorí ma veľa naučili a ktorí svedčili svojimi životmi o svojej viere. Práve počas tohto pobytu som mala možnosť stráviť dva týždne na praxi v domove dôchodcov a v nemocnici. Uvedomila som si, aká dôležitá je služba

cirkvi v nemocniciach a v domovoch sociálnych služieb. Po skončení fakulty ma prijali na ročný študijný program Klinického pastorálneho vzdelávania v USA. Popri štúdiu som pracovala ako kaplánka v nemocnici. Bol to čas, ktorý ma veľmi ovplyvnil a zmenil moje nazeranie na Pána Boha, na ľudí, život, službu. Keďže však na Slovensku naša cirkev nemala a nemá v nemocniciach pozíciu nemocničného kaplána či farára, začala som učiť evanjelické náboženstvo na Evanjelickom lýceu v Bratislave. Bola to veľká zmena prísť z nemocnice na strednú školu, kde sa riešili úplne iné otázky – ale v ničom to bolo rovnaké – na oboch miestach som zažila hľadanie Boha, ale aj zápas s Ním. V roku 2000 som bola v Liptovskom Mikuláši ordinovaná a vymenovaná za spirituálku na Evanjelickom lýceu v Bratislave. V roku 2004 som bola vymenovaná za spirituálku na

Evanjelickej teologickej fakulte UK, kde som pôsobila do roku 2007.

V roku 2002 som sa vydala za ev. a. v. farára, cirkevného historika a vysokoškolského učiteľa Davida Paula Daniela a spolu máme tri krásne deti. Marína Elizabeth, Samuel Joel a Benjamin David nám robia veľkú radosť a vždy nanovo si uvedomujeme, aká veľká je milosť Božia, že ich máme. Minulý rok v septembri sme sa z Bratislavy presťahovali do Martina a myslím, že sme tu našli domov. Nielen teda dom, v ktorom bývame, ale aj cirkevný zbor, v ktorom sú vzácní a zaujímaví ľudia, spoluveriaci v Pána Ježiša Krista. Ďakujem Pánu Bohu za to, že sa práve v martinskom zbore môžem učiť práci a aj službe. Modlím a usilujem sa, aby sme tu spoločne prežívali požehnané stretnutia osobné aj na službách Božích a pri iných aktivitách.

Aby naša kresťanská viera nezapadala prachom...

Sviatok Svätej Trojice, ECAV Martin, 31. 5. 2015

Teraz však – znie výrok Hospodinov – vráťte sa ku mne celým srdcom a pôstom, plačom a nárekom! Roztrhnite si srdcia, a nie šaty, vráťte sa k Hospodinovi, svojmu Bohu, lebo je milosrdný, zhovievavý a hojný v milosti, lebo Mu je ľúto spôsobiť pohromu. Kto vie, či sa opäť nezľutuje a nezanechá za sebou požehnanie, takže bude pokrmová obeť a úliatba pre Hospodina, vášho Boha. Zatrúbite na roh na Sione! Zasväťte pôst, zvolajte slávnostné zhromaždenie! Zhromaždite ľud, posväťte zbor, zvolajte starších, zhromaždite deti i dojčatá! Nech vyjde ženích zo svojej izby i mladucha zo svojej komôrky. Medzi predsieňou a oltárom nech plačú kňazi, služobníci Hospodinovi, a nech prosia: Ušetri svoj ľud, Hospodine, a nevydaj na potupu svoj dedičný podiel, aby sa pohania z neho nevysmievali.

Prečo majú vrieť medzi sebou: Kde je ich Boh?

Joel 2, 12 – 17

Ježiš mu riekol: Ja som cesta i pravda i život. Nik neprichádza k Otcovi, ak len nie skrze mňa. Keby ste ma poznali, boli by ste poznali aj môjho Otca, a postaći nám to. Ježiš mu riekol: Taký dlhý čas som s vami, a nepoznal si ma, Filip? Kto mňa videl, videl Otca. Akože môžeš hovoriť: Ukáž nám Otca? Či neveríš, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne? Slová, ktoré vám hovorím, nehovorím sám od seba, ale Otec, ktorý je vo mne, koná svoje skutky. Verte mi, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne; keď nie pre iné, aspoň pre tie skutky verte! Veru, veru vám hovorím: Kto verí vo mňa, tiež bude činiť skutky, ktoré ja činím, áno, ešte väčšie bude činiť, pretože ja idem k Otcovi, a čokoľvek budete prosiť v mojom mene, učiním to, aby Otec bol oslávený v Synovi. Keď ma teda budete prosiť o niečo v mojom mene, ja (to) učiním. Ak ma milujete, zachováajte moje prikázanie. A ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Radcu, aby bol s vami až naveky – Ducha pravdy, ktorého svet nemôže prijať, pretože Ho nevidí, ani nepozná. Vy Ho poznáte, pretože pri vás ostáva a bude vo vás. Neopustím vás ako siroty, prídem k vám.

Ján 14, 6 – 18

Uvedené dva biblické texty sú z teologického hľadiska veľmi zaujímavé. V prorokovi Joelovi je výzva na pokánie, ktoré – ak sa uskutoční – zošle Hospodin svojho Ducha a budú sa diať neuveriteľné a nepredstaviiteľné divy. A v Jánovom texte Ježiš najprv hovorí o svojej jednote, identite s Otcom, a následne o svojej pretrvávajúcej prítomnosti v pozemskom svete prostredníctvom Ducha Svätého. Aj Stará aj Nová zmluva nám tu dávajú akýsi náznak toho, čo v priebehu neskorších storočí kresťanská cirkev pochopila a vyznáva ako učenie o Svätej Trojici. A to je tvrdý teologický oriešok na rozlúsknutie.

Ako máme učeniu o Trojici rozumieť a aký je význam tohto kresťanského sviatku pre dnešnú cirkev a dnešný svet? Jednoducho povedané dnešným mottom: Význam kresťanského učenia o Bohu ako trojjedinom, ako večne konajúcom je, aby sa naša viera nestala iba akýmsi muzeálnym exponátom, ale aby bola vždy aktuálna a relevantná v meniacom sa prúde dejín, aby naša kresťanská viera nezapadala prachom.

Jeden z prvých interpretov tohto učenia bol sv. Patrik. Legenda o ňom hovorí, že to bol kresťanský misionár na Britských ostrovoch. V piatom storočí nášho letopočtu pôsobil na území Írska, kde sa kresťanskej

misii nedarilo. Hlavným dôvodom bolo, že tamojší obyvatelia, ktorí boli príslušníkmi rôznych pohanských náboženstiev, nevedeli pochopiť a teda ani neverili v jedno zo základných učení kresťanstva – v Boha ako Svätú Trojicu. Biskup Patrik sa však vynásiel, zo zeme odtrhol trojlístok a spýtal sa ich: Koľko listov mám v ruke? Jedni hovorili, že jeden, lebo držal iba jednu stonku, iní hovorili, že tri, pretože videli tri samostatné lístky trojlístka. Vtedy si podľa legendy uvedomili, že niektoré pravdy o Bohu môžu byť aj neuveriteľné či na prvý pohľad nepredstaviteľné, a napriek tomu pravdivé.

Teológovia sa odvtedy pokúšajú rôznymi inými a vždy aktuálnymi spôsobmi vysvetliť tajomstvo Božej trojice a používajú podobné obrazy ako sv. Patrik – obrazy z nášho každodenného života, ktorými by sme lepšie porozumeli tajomstvu Božej existencie. Mne sa asi najviac páči obraz používaný jedným kamarátom farárom, ktorý pripodobnil Svätú Trojicu trojhlavému drakovi. U trojhlavého draka je totiž pravdou, že síce každá hlava je samostatná jednotka, avšak všetky tri spolu tvoria jednu bytosť a vždy majú spoločný záujem (inak by hladovali všetky tri hlavy). Samozrejme, aj tento obraz má svoje veľké obmedzenia – náš Boh nechrlí oheň, nášho trojjediného Boha nezabije hlúpy Jano mečom samosečom, Boh nie je ani vyhynutým dinosaurom. Čo nám ten obraz ukazuje, je predovšetkým pochopiteľné pre naše deti deťom, hlavne chlapcom, ktorí si existenciu drakov veľmi živo dokážu predstaviť.

Učenie o Svätej Trojici je zároveň základnou podmienkou, ktorá robí kresťana kresťanom. Ak chce určitá cirkev patriť do svetového spoločenstva kresťanských cirkví, bazálnou podmienkou je práve hlásenie sa ku Krédu – či už apoštolskému, alebo nicejskému, a teda k viere v Boha ako trojjediného. Toto kresťanské učenie – tak v dobe svojho vzniku, teda vo 4. storočí, ako aj dnes – je akýmsi lakmusovým papierom, či je naša viera kresťanská, alebo iba „všeobecne ná-

boženská“, či ezoterická. V čom je teda taká extrémna dôležitosť učenia o Trojici? Ako rozlúsknuť tento zdanlivo extra tvrdý teologický oriešok a objaviť zmysel a cieľ tohto náročného teologického konceptu?

Čo svätý Patrik správne identifikoval, okrem argumentácie v prospech kresťanskej viery, je, že kresťanské poslanstvo musí byť pre poslucháča zrozumiteľné, a tým sa stane zároveň relevantným. Preto nestačí, aby bola viera iba kultovou alebo kultúrnou záležitosťou, na ktorej sa jednotlivec zúčastňuje bez hlbšieho porozumenia, bez vlastnej aktívnej účasti a bez osobnej zaneťatenosti. Práve naopak, ako to neskôr veľmi správne identifikovala a zdôraznila Luthe-rova reformácia, kresťanské poslanstvo musí byť nanovo interpretované v jazyku, ktorému poslucháč rozumie, teda zrozumiteľnými slovami; obrazom či piesňou, ktorá ho osloví; príbehmi, ktoré sa budú týkať jeho aktuálnej životnej situácie a pomocou ktorých nadobudne lepší zmysel pre svoj komplikovaný svet, v ktorom sa momentálne nachádza. Následne sa poslucháč môže stotožniť s takto podávaným poslanstvom a dávny biblický príbeh sa stane aj jeho vlastným príbehom.

Preto keď Luther interpretuje tri články kresťanského vierovyznania v Katechizme, hlavný dôraz nedáva na hlboké filozofické teórie o tajomstve Božej existencie, ale na aktualizáciu troch článkov kresťanskej viery pre jednoduchého poslucháča. Preto v prvom článku o stvorení nešpekuluje napríklad nad vekom zeme, ani nad hypotetickými možnosťami rôznych kozmologických modelov; jednoducho potvrdzuje, že Boh je aj mojím Stvoriteľom, aj mne dal život, „Telo i dušu, oči, uši i všetky údy, rozum i všetky zmysly a ich doteraz zachováva; k tomu mi hojne a na každý deň dáva odev i obuv, pokrm i nápoj, dom, dvor, manželku (manžela) i dieťky, pole, dobytok a rozličný majetok so všetkými potrebami života, mňa pred každým nebezpečenstvom chráni a od všetkého zlého ma zachováva“. Je to akoby, keď

sa ráno zobudím, postupne si uvedomujem, čo všetko mám vo svojom živote ako dar od Boha. Následne je úlohou kresťana Bohu za tieto všetky veci – ktoré vôbec nie sú ani obyčajné, ani samozrejmé – ďakovať a ďakovať a znova ďakovať. A následne Mu slúžiť, teda využívať všetky Božie dary a talenty nie na prehýrenie, ale na zmysluplný život a službu svojmu okoliu.

V druhom článku Luther pokračuje v už začatej aktualizácii vierovyznania pre svoju dobu: totiž že Boh koná viac ako len stvorenie a zachovanie života tu na zemi. Náš život má väčšie poslanie a vyšší zmysel ako len užívanie si života a vecí na tomto svete. Veríme, že Boh sám prišiel na túto zem v osobe Ježiša Krista. On nám svojím životom, a hlavne tým, čo pre nás vykonal vo svojom utrpení, smrti a vzkriesení, dáva večný život. O tom nás uisťuje (to nám pripomína), keď nás v našom krste prijíma za svoje deti a keď nám v rozhršení hovorí, že nám odpúšťa naše hriechy. On – Boží Syn – aj nám hovorí, že sme Božie deti.

V záverečnej časti Luther ešte trefnejšie adresuje zneužitia cirkvi svojej doby a dôraz kladie na učenie o milosti a viere, totiž že v tomto svete takmer všetko funguje na princípe odmeny a trestu (ak sa budeš poctivo učiť a robiť si domáce úlohy, budeš mať dobré známky; ak budeš tvrdo trénovať, budeš úspešný; ak budeš poslúchať, pochválime Ťa; ak nebudeš poslúchať, budeš potrestaný). Pán Boh však funguje presne opačne, a to hlavne vo svojom vzťahu k nám. Jeho dieťaťom sa nestanem, ak budem poslúšny, ak sa budem modliť a mať jednotku z „nábožka“... O tom, že budem mať s Ním večný život, rozhoduje iba On sám, bez ohľadu na moju snahu; a my ako kresťania Mu ďakujeme za túto istotu, že sme Jeho deti napriek všetkým našim chybám a zlým veciam, ktoré robíme.

To všetko bolo však relevantné v dobe reformácie. Otázkou – ak chceme ostať verní aktualizácii kresťanstva do doby nie archaickej, ale tej dnešnej – je, ako spôsobiť, aby bolo kresťanstvo tu a teraz relevantné

pre nás a zároveň pre ľudí v našom okolí? Toto by mala byť otázka každého kresťanského spoločenstva, osobitne nás, martinských evanjelikov.

Pritom vo svojom okolí vidíme, že je to primárna otázka v mnohých kresťanských spoločenstvách, ktoré prispôbujú svoju zvesť forme, aby bola čo najpriateľnejšia, najpútavejšia, najoslovujúcejšia pre dnešného človeka. Výsledok tohto snaženia vyzerať väčšinou dvojako. Po prvé tak, že kresťanské spoločenstvá prispôbia formu svojej prezentácie a bohoslužobného života okolitej popkultúre – ak má hudobná skladba bežného superstáristu na záver sedem refrénov, aj my pri kresťanskom „worshipe“ okopírujeme tento popkultúrny model. Navyše k tomu treba pridať trblietavé a laserové svetlá, pestrofarebné ohňostroje, mohutné ozvučenie a výzor frontmana ako z novodobej hipsterskej reklamy zo súkromnej televízie. Ak má slovenská spoločnosť rada Senzi TV, my zriadime podobné relácie a hitparády na kresťanskej televíznej stanici. Pre okolitý svet však náš woršip ostáva jazykom, obsahom i formou úplne nezrozumiteľný a obávam sa, že často skôr odrádzajúci od aktívnejšieho zapojenia sa do života miestneho cirkevného zboru.

Alebo sa stane, že sa iná kresťanská komunita bude snažiť osloviť liberálnejšiu časť slovenskej populácie. Vtedy si moderátor do nočných diskusných relácií pozve filozofov, religionistov, prípadne obľúbené osobnosti televíznej obrazovky, ktoré majú aký-taký duchovný rozmer. Spolu budú diskutovať na aktuálne témy o ich osobnom názore, bez ohľadu na to, či je formovaný reálnou kresťanskou teológiou, alebo skôr iba všeobecným duchovným zážitkom, či je synkretistický, duchovne miešajúci povery našich prarodičov, modernej gnózy, budhizmu a kde-tu niektoré z kresťanských denominácií. Slová moderátora aj populárnych hercov znejú duchovne zaujímavavo, sme vlastne radi, že sa v dnešnej neduchovnej dobe aspoň niekto zastane viery, Boha, ná-

boženstva..., a to aj za cenu, že ich pochopenie Boha a náboženstva je od kresťanskej zvesti na míle vzdialené.

Ak som si dovolil takto ostro kritizovať tých, ktorí prispôsobujú okolitej kultúre buď formu, pričom kresťanský žargón je pre externého poslucháča stále nezrozumiteľný, alebo obsah, pričom ide na úkor vzniku akéhosi všenáboženského a liberálneho guláša, pýtalo by sa podať riešenie, ktoré by hovorilo aktuálnym prorockým hlasom aj do dnešnej doby a zároveň aby ostávalo verne tradičnému kresťanskému obsahu.

Začnime od toho druhého: od obsahu. Naš poslucháč (alebo divák, alebo priateľ na sociálnej sieti) musí obsah jasne počuť/vídiť/zažiť. Aj preto prejdem do prvej osoby – rovnako ako kresťanské vyznanie je vždy v prvej osobe: Verím – že aj môj život nie je náhodou, a všetko, čo mám v svojom živote – od tých najbežnejších vecí až po najcennejšie medziludzské vzťahy, je pre mňa Božím darom; a mojím poslaním je o tieto dary sa starať a dbať o ich blaho. Po druhé, že aj ja som hriešnik, a Pán Boh dal svojho jednorodeného Syna, aby som ja mal vďaka Nemu večný život. Po tretie, že moja istota spasenia je jedine v Jeho rukách a ako je Božím synom Ježiš Kristus, tak som skrze svoj krst aj ja Božím dieťaťom: moja večnosť je už rozhodnutá a istá nie kvôli môjmu konaniu a duchovnosti, ale skrze Božie odpustenie. Je pre mňa zarážajúce, koľko kresťanov-evanjelikov si je v tejto najdôležitejšej otázke neistá!

A akú formu má mať naše poslanstvo? Som presvedčený, že v konečnom dôsledku je jedno, či hudbu bude hrať organ, popová kapela, spevokol; či bude spievať celý zbor, alebo iba pár nadaných jednotlivcov; či bude hovoriť iba ordinovaný, alebo aj mnohí iní. Ak viera tohto cirkevného zboru nemá zapadať prachom, budeme ju musieť oprášiť, teda použiť; a to sa dá len vtedy, keď budeme mať poslucháča (diváka), návštevníka. A kto je ním?

Ako poznám za tých pár rokov mesto Martin, sú to nasledovné skupiny:

1. Tí, ktorí do tohto chrámu, na filie, na biblické hodiny a na stretnutia mládeže chodia z presvedčenia alebo zo zotrvačnosti a budú chodiť aj naďalej.

2. Tí, ktorí

tu majú svoje staré mamy, ale ktorí sami neprídu; ktorí nerozumejú, nechcú, nevedia, prečo by vlastne mali prísť;

boli tu už trikrát: pri svojom krste, konfirmácii a sobášii... a prídu znova na krst svojich detí;

majú na hodinách náboženstva a konfirmácie svoje dorastajúce deti, ale oni sami tu nenašli zmysluplný domov;

nedelu, vianočné a veľkonočné sviatky vnímajú ako jediný priestor na rodinné návštevy, na príjemný koláč a kávu u svokrovcov či na chalupu;

sú sklamaní, rozhádaní, rozvedení – tých je v Martine pravdepodobne najviac na Slovensku; i tí, ktorí sa hanbia ukázať svojim pôvodným partnerom, priateľom či príbuzným;

sú nezamestnaní, a na druhej strane prepracovaní;

sú sociálne a spoločensky marginalizovaní, Rómovia, homosexuáli...

S výnimkou tej prvej skupiny tu – predpokladám – ani dnes ráno takmer nikto nereprezentuje všetky tie „ostatné“ skupiny. Ak my nevykročíme von a nepôjdeme za nimi na *ich* miesta, do *ich* sveta, a nenaučíme sa hovoriť *ich* jazykom a príbehmi, ktoré budú zrozumiteľné a relevantné v *ich* životných situáciách, *ich* kultúrou a *ich* výrazovými prostriedkami, *naša* dnešná viera, žiaľ, čoskoro zapadne prachom. Sviatok Božej Trojice nám pripomína, že Božie poslanstvo je a chce byť vždy aktuálne a relevantné pre obyčajného človeka dnešného sveta. Dúfam, že sa splnia slová proroka Joela a Pána Ježiša, že Boží Duch nás bude viesť a že každý jeden člen nášho cirkevného zboru bude aspoň o kúsok aktívnejším nástrojom v Božom diele na zvestovaní Jeho milosti pre náš dnešný svet. Amen.

TOMÁŠ GULÁN

MATKINO SRDCE – SPOLAHLIVÝ AZYL

VLADIMÍR KNOŠKO

Keď blížil sa Deň matiek, učili nás v škole
zhotoviť na ten sviatok srdiečko látkové.
Bolo na ňom meno, prvé deťom známe,
bielou niťou všité dvojslabičné: Mame!

Veď v srdci materinskom prebýva láska veľiká,
hodna je tónu skladateľa i verša básnika.
Je iná, pevnejšia než ľúbošť milenecká,
ktorá je omamná, no časom slabne, niekedy zaniká.

Láska matky vždy zaštití, keď deň nešťastný príde,
je taká, ako ju apoštol opísal kresťanom v Korinte.
Dobrotivá a obetavá, plná trpezlivosti,
ochotná deťom odpustiť i to, čo iný neodpustí.

Mávala obavu, keď neskoršie som prišiel domov,
aj slzu v oku, keď na dlhšie lúčila sa so mnou.
Jej krédom bolo: Modli sa a pracuj! Kým ukonanej vekom
okno do záhrady stalo sa jej spojením so svetom.

Tešila sa, keď sýkorky si v zime z loja zobkávali
a deti plné života po ceste kráčali do školy.
Mala radosť, keď včielka Maja začala na obrazovke lietat'
a jabloň na jar sa do biela odela ako na sobáš nevesta.

V lete sedávať zvykla v tieni slivky starej,
neviem, na čo mysľievala v tej chvíli osamelej.
Niekedy výčitky svedomia mysľ moju kmášu,
že som jej mal, napriek záľube k čítaniu, venovať viac času.

NAČO JE NÁM KRÁĽ?

1. nedeľa po Sv. Trojici, Martin 7. 6. 2015

Epištola: G 5, 13 - 18

Žalm 138

Evanjelium: Mk 3, 20 - 29

Kázňový text: 1 S 8, 1 - 22

Lud však nechcel počúvať Samuelov hlas, ale volal: Nie! Ale kráľ bude nad nami!

Milé sestry a drahí bratia!

Načo je nám kráľ? Ja viem, že táto otázka nie celkom patrí do dnešnej demokratickej doby, keď je moc rozdelená medzi parlament a vládu, keď sa aj my, radoví občania, podieľame na tejto moci v demokratických voľbách. No skúsme si túto otázku položiť najprv v súvislosti s biblickým textom, ktorý sme práve prečítali. Izraelci si žiadali kráľa a podľa ich úsudku mali na to niekoľko dobrých dôvodov.

Ten prvý sme čítali hneď na začiatku nášho textu. Samuel zostarol a jeho synovia ako vodcovia Izraela sa neosvedčili, nechodili po Hospodinových cestách, oddali sa lakomstvu, prijímali úplatky a prekrúcali právo. Keď to starší Izraela videli, tak si povedali dosť. S touto vládou korupčníkov a lakomcov je potrebné skoncovať a nahradiť ich kráľom. Keď ustanovíme správneho kráľa, ten situáciu napraví, zaviede spravodlivosť, nebude brať úplatky, ani prekrúcať právo.

Nuž, milé sestry a bratia, aj keď text opisuje situáciu viac ako 3000 rokov starú, mám taký dojem, že hovorí priamo do našej doby. Veď aj naša dnešná politika je plná korupcie, úplatkárstva a prekrúcaním práva. Stačí sa len pozrieť na nedávne kauzy, napríklad Váhostav. Bežnému človeku sa zastavuje rozum, aký podvod sa dá urobiť, a čo je najhoršie, tento podvod má dokonca aj legislatívne krytie, inými slovami - právne je to úplne v poriadku. Nie nadarmo hlas ľudu volá po silnej osobnosti, po niekom, kto tento Augiášov chliev vyčistí a bude mať jednotný meter, všetkých podvodníkov pozatvára, konečne dokončí diaľnicu a ešte mu zvýši aj na nejaké sociálne balíčky. Potrebujeme vodcu, najlepšie muža, odvážneho a silného, ktorý zatočí s finančnými skupinami, pre-

sadí slovenské potraviny do obchodov, vybaví ruský plyn zadarmo a ešte postaví zopár futbalových štadiónov, aby sa naši chlapci mali kde hrať. Tento Záchranca, ktorého vzývame, sám osobne dohliadne na právo a spravodlivosť. A my sa zhromaždíme za ním do jedného šiku a keď sa zjednotíme pod jednou zástavou, tak to hravo dokážeme. Veď kde je vôľa, tam je aj cesta.

Nuž, milí bratia a sestry, táto odveká túžba človeka mať silného vodcu, pomazaného otca národa či alfa-samca na čele svorky, má niekoľko vážnych problémov. História nás v tomto neomylné učí, že sa to nakoniec skončí koncentračnými tábormi, gulagmi, únosmi prezidentovho syna alebo neobjasnenými vraždami, ako napríklad tá Róberta Remiáša. Ak sa sústreďí moc do rúk jedného človeka či úzkej skupiny ľudí, dopadne to vždy katastrofálne, aspoň u nás v Európe. Tak ako Izraelcov varuje Samuel, áno, budete mať kráľa, ale poberie vám najlepšie veci a príde chvíľa, keď budete volať k Hospodinovi, aby toho kráľa zosadil, lebo jeho vláda je plná korupcie, predražených CTčiek a tender na stavbu diaľnice D1 vždy vyhrá ponuka Váhostavu alebo Doprastavu podľa toho, kto je vo vláde. Táto ľudská túžba mať na čele supermana alebo supermanku vyjadruje našu túžbu po lepšom svete, po svete, kde bude dokonalá spravodlivosť, ktorej nikto neunikne, kde nebudú potrebné známosti ani úplatky, aby vám vymenili bedrový kĺb, kde všetko bude fungovať tip-top. No kto by nechcel žiť v takomto svete, v tomto nebeskom kráľovstve na zemi?

Nuž hlavný problém nie je v našich túžbach po lepšom svete, ale v tom, že nie sme na správnej adrese. Ja viem, sú vlády lepšie a horšie, ale žiadna vláda alebo osvietený vodca nám kráľov-

stvo Božie na zemi neurobí. Jednoducho akokoľvek múdry a osvietený ten kráľ bude, stále to bude iba človek. Ľudská bytosť, teda osoba omylná, ktorá sem-tam neodolá pokušeniu a urobí prešľap, i keď mnohokrát s dobrým úmyslom, veď všetkým ľuďom vyhovieť nedokáže. Hľadáme kráľovstvo Božie na nesprávnej adrese. Je to kráľovstvo Božie a my očakávame, že ho nastolí človek. Možno preto, že sa nám človek zdá bližší, však je to jeden z nás, kým ten Boh, ten je ďaleko, v neozorných výšavách. Nuž, neviem, ale ani ten vodca, hoci sem-tam z tej Bratislavy vycestuje aj na vidiek a sem-tam rozdá na MDŽ zopár tisíc tulipánov, nezdá sa mi nejako veľmi blízko, že by sa staral o moje osobné problémy. On musí riešiť zásadné veci a na jednotlivca nieto priestoru. Takže je to vlastne úplne najhorší scenár – hľadáme kráľovstvo Božie na ľudskej adrese a ten náš vysnívaný ľudský kráľ je ďaleko. Náš názor je mu vlastne ľahostajný, samozrejme, až na jeden deň za štyri roky, keď sú voľby.

Milé sestry a bratia, táto naša túžba po lepšom svete s nesprávnou adresou vypovedá ešte jednu negatívnu správu o nás. Túžime po silnom vodcovi hlavne preto, aby všetko vyriešil za nás, aby sme sa my mohli plne venovať pestovaniu cibule a aby sme nedajbože nezmeškali jeden diel Búrlivého vína. Preto radšej prijímame kráľa a vodcu, aby sme mohli ostať doma a len tak si sedieť na peci. Nemusíme s ničím bojovať, o nič sa zasadzovať a vlastne nič neriskujeme. Keď sa niečo pokazí alebo niečo nejde, tak na vine sú vždy tí druhí, veď vláda to mala urobiť lepšie. Kritizovanie nám ide výborne, ale to je asi jediná činnosť, ktorú vykonávame, a to aj so zanietením. A tak radšej prijímame vodcu a jeho despotické maniere, zarádame sa do šiku, držíme ústa a krok a potom doma svorne nadávame na pomery. Chceme mať od všetkého pokoj a jalovo sa trápime, kde to ten svet speje a ako bolo dobre, keď boli rožky po 20 halierov a mlieko po dve koruny. Aspoň nejaké istoty, aspoň plné brucho a dovolenka v Bulharsku cez ROH. Vlastne nám takito vodcovia a králi vyhovujú. Potrebujeme ich, aby nám udali smer. Sme neslobodní a nevieme sa pohnúť. Vieme nadávať, ale nič urobiť, tak to nám veru nejde. Sme po-

viazaní strachom o našu budúcnosť, prácu a nebudaj aj o živobytie. No títo králi, ako hovoria aj Samuel, sice najlepšie veci poberú sami a na nás ostanú iba zvyšky, ale keď neprší, tak aspoň kvapká.

Túžba po ľudskom kráľovi tak hovorí o našej neslobode, zápecníctve a zviazanosti strachom. A zemskí králi to aj náležite využívajú. Chvalabohu, Písmo hovorí aj o inom kráľovi, ktorý nás chce z tejto šlamastiky dostať. Chce z nás urobiť slobodných jedincov, skutočné osobnosti, ktoré sa nemusia zašيفاť niekde v stáde a vzhliadať na vodcu, lebo sa boja vykročiť z radu. Tento kráľ nie je ďaleko od nás. Nie je to kráľ, ktorý si spomenie na nás iba nejakým vianočným balíčkom a tulipánom na MDŽ. On prišiel, stal sa jedným z nás, človekom ako my a nežil v palácoch a nevozil sa v limuzíne s osobným šoférom. Žil život obyčajného človeka, liečil, uzdravoval a dokonca za nás zomrel – podstúpil najhoršiu smrť. Prečo? Aby nás vyslobodil od závislosti od pozemských kráľov, aby sme mohli byť slobodní. Od našej zviazanosti, nášho strachu a našej menejcennosti, keď si myslíme, že hodnota človeka závisí od jeho funkcie či postavenia. Ale tento Kráľ nám daroval aj slobodu a silu k pretváraniu vecí tu na zemi. Tá ľudská túžba po lepšom svete je opodstatnená a my ju máme napomôcť. No a kto iný ako my má ísť a bojovať za spravodlivosť, bojovať proti chudobe, poukazovať na nekalé praktiky. Kto iný má viac nasadiť svoju kožu, ak nie my, my tu zhromaždení, keď náš Kráľ neušetril svojho vlastného syna? Čo keby sme ušetrili trochu vlastného času, nechali záhradku aj trochu zarásť burinou a vynechali zopár dielov Búrlivého vína a angažovali sa pre cirkev a spoločnosť? Pomohli s brigádou v cirkevnom zbore alebo v evanjelickej spojenej škole, ponúkli svoje vedomosti žiakom, ktorých môžeme doučiť. Je toľko vecí, čo môžeme urobiť, aby bol svet lepší. Len sa musíme rozhybať. Nie však ako stádo, ale ako slobodné osobnosti, ktoré majú poslanie vo svete. Náš Kráľ nám túto slobodu dáva. Využime ju a usilujeme sa, aby On kraloval v našich životoch. Veď hlavne preto sa modlíme: „Príď, kráľovstvo Tvoje!“. Amen.

Osemdesiatnik Július Vanovič alebo odysea slovenského spisovateľa

(* 11. apríl 1935, Dražkovce)

Koncom uplynulého roka, keď sa priblížili jeho osemdesiatiny, vydal dve knihy: Nova et vetera a Zápisky z mŕtveho času / Anti-memoáre, ktoré dokazujú, že slovenská literatúra napriek obdobiu suchoty predsa len žije, kladie si žeravé otázky, ktoré oslovujú slovenské svedomie, a nachádza odpovede, ktoré burcujú spoločnosť v duchu biblického posolstva:

Nežime v klamstve, hľadajme pravdu, pretože ona nás vyslobodí!

Július Vanovič koncepciou literatúry nadväzuje na dávne i nedávne duchovné a kultúrne pramene nášho bytia, je mužom kontinuity. Pevne ukotvený v dejinách slovenskej kultúry dobre pozná jej korene, miazgu jej života, večne zelené ratolesť, ale i dobe a mamonu poplatné – neplodné, na oheň súce výhonky.

Z dvoch desiatok jeho kníh sú najznámejšie jeho Antidialógy, rozhovory so slovenskými spisovateľmi, Prvá, Druhá a Tretia kniha o starom Martine, monografie o J. Barčovi-Ivanovi a V. Černom, román Kronika nepriznaného času, z kníh esejí napríklad Listy zo starého dvora. Obnovil a rediguje transosciovskú Tvorbu, revue pre kultúru, umenie.

Píše priťažlivo, priamo a úprimne. Nič nezaobaľuje, zlo pomenúva bez okolkov. Jeho texty sa rodia v mravných zápasoch – vo svedomitom vedeckom bádani v dejinách literatúry – slovenskej, českej, ale i európskej. Podaním – majstrovstvom slova nadväzujú na najlepšie diela slovenskej esejistiky. Personalizmom – sebaopodstatňovaním vzbudzujú rešpekt a esejí upravujú cestu do budúcnosti: jej latka je Vanovičovou zásluhou osadená na najvyššej priečke etickosti. Kritika o jeho knihách právom hovorí ako o dielach nepodkupného umelca: „Číta sa to skoro ako beletria, priam akýsi román v slovenskej literatúre.“

Júliusa Vanoviča v Martine a v Turci máme „prečítaného“ vďaka jeho trom rešpektovaným knihám o starom Martine. Vyšli v rokoch 1990, 1993 a 1999: trilógia so štvrtým Epilógom o starom Martine z roku 2005 tvorí vlastne jedinečnú martinskú tetralógiu. Nezrodila sa náhodou. Ak by sme hľadali jej pramene, našli by sme ich nielen v starostlivom Vanovičovom štúdiu turčiansko-slovenských dejín – od najstarších keltských, ba i predkeltských čias, ale i v jeho osobných osudoch. Práve Turiec, Dražkovce i Martin stali sa kľúčovými pre Vanovičov človečenský – kultúrny i duchovný profil, tu ako mladý muž vyrástol, prekonal rany uštedrené v 50. rokoch v dôsledku žingoriády (otcovho väzenia v Jáchymove), vylúčený z gymnázia, z milosti prijatý na okrajové zamestnanecké pozície v Neografii a v Matici slovenskej, externe zmaturoval, zmužnel, spevnel, vzdelanecky i charakterovo: zásluhou potemnelých – suterénnych matičných knižných skladov, v ktorých pracoval i študoval, spoznal slovenskú literatú-

ru a kultúru, oficiálnu i komunistickým režimom po roku 1948 zakazovanú, omnoho lepšie ako na ktorejkoľvek univerzite. Av týchto „neverejných“ priestoroch spoznal i starý Martin, jeho nezastupiteľnú historickú rolu v utváraní slovenského národa a upevňovania jeho charakteru: „....už tam som sa začal zanašať,“ píše Vanovič. „v duchu dozađu, do hlbokkej, martinskej – tej predfebruárovej – minulosti, mojimi mladými očami videnej aj v tom sklade čítanej, a začal ku mne prichádzať môj intímny dávnovek: prileteli obrazy, chvíle, situácie, útržky viet mojich predkomunistických učiteľov, to duchovné, kultúrne a ušľachtilé, čím som v Martine nasiakol, celý ten pomyselný, ale živý svet národného a mravného heroizmu, ktorý mi vyrastal a hovoril z hrobov na cintoríne, hockedy som naň prišiel; celá jeho duchovná a kultúrna násilne zhasínaná svätožiara – to všetko, ako tá starozákonná krv spravodlivého, volalo po mravnej pomste. Vykričať, vyrozprávať všetko, čo zahrdúsili, ale z čoho som ja vlastne zložený

ako živý svedok, ktorého tiež chceli komunisti duchovne zahrdúsiť – to všetko sa začalo netrepezlivo pýtať z hlavy a hrude na papier.“

Vanovičove knihy o Martine, v ktorých „všetko“ vyrozprával, vytryskli desaťročia po jeho martinských a neskôr bratislavských prenasledovaniach, keď – vyhnaný zo SAV – takmer dve desaťročia pracoval v korektorni: ako protivník brežnevovskohusákovských čias smel korigovať prehrešky proti slovenčine, no jeho autentické slovo, ktoré v 2. polovici 60. rokov s takým magnetizmom oslovovalo najmä v Slovenských pohľadoch, nemalo práva „verejnosti“. Aj preto výzvu spreď roku 1989, aby sa ujal „martinskej“ témy“, možno považovať za Boží dar: žiadny iný kandidát na autorstvo knihy o Martine by nebol uspel ako práve jubilujúci turčiansky rodák – duchovný syn starého Martina. Kapitola za kapitolou, každá z nich prifaľzľivá, svojím spôsobom nezabudnuteľná, povznášajúca, burcujúca, objímajúca: pečať čo pečať na srdci historického – o slobodu a češť bojujúceho, nepoddajného Martina: jedinečný vanovičovský rukopis!

Mravne čisté činy starého Martina víťazia vo Vanovičových knihách silou lásky k ľuďom i krajine stáby dávny svätec Martin. – No Martin rozvrátený víchricami zla u Vanoviča navidomoči upadá a hynie ako tí, ktorí sa ho zmocnili, zradili a pohanili ideály slovenskej obetavosti a solidarity.

Ktovie prečo nepracujeme na tom, aby Vanovičove knihy opäť vyšli: prečo nám nezáleží, aby boli dostupné v každom čase? Čítali by sa opäť aj v širších rozmeroch, mali by echo, a to nielen v Martine. Symbolizovali a reprezentovali by: prebúdzali by, povzbudzovali, inšpirovali, varovali by.

Július Vanovič, ktorý mal byť umlčaný – ako „triedny nepriateľ“ odložený na perifériu slovenského života, bez možnosti otvárať dvere slovenských inštitúcií, na ktoré mal prirodzené – občianske i ľudské právo, vzdelaneckú a mravnú kompetíciu, napokon všetko, čo zažil – spoznal a objavil ako hodnoty darovaného života, srdcom protestanta dôkladne spísal a s doslova nadľudským úsilím vydal – stáby kľúčové svedectvo – o slovenskom svedomí našich čias.

O zlyhaniach, o falošných maskách mnohých protagonistov národnej kultúry, oči vidných úskokoch, pádoch, zlodejstvách, tyranii i vraždách, ktoré nás čoraz viac trápia, písal v originálnych knihách. Nachádzal v nich vzory i anti-vzory pre svoj život a dieľo. Inšpiráciu našiel najmä v prísnom a čestnom, politicky prenasledovanom bádateľovi českej literatúry, Václavovi Černom. A činiť tak naďalej: anti-memoáre, ktoré vydal pod názvom Zápisky z mŕtveho času, sú a v istom zmysle zostanú „ojedinelé“: súhlasím s Michaelou Jurovskou, podľa ktorej väčšina slovenských „osobností“, ktoré sa v prerežimových mlynoch zamúčili, sa sotva zoči-voči Vanovičovi „postaví“ proti-pamäťami. Ak by sa tak predsa len stalo, rozpadnú sa pred nevšednou pravdivosťou Zápiskov z mŕtveho času ako domček z karát. Aj preto by ich mali Slováci čítať – poznať ako pevné a silné posolstvo, ktoré sa ich bytostne dotýka, vnímať ako osobné i národné „zrkadlo“, ako knihu, ktorá ich môže upriamiť na cesty „čistého srdca a ducha priameho“.

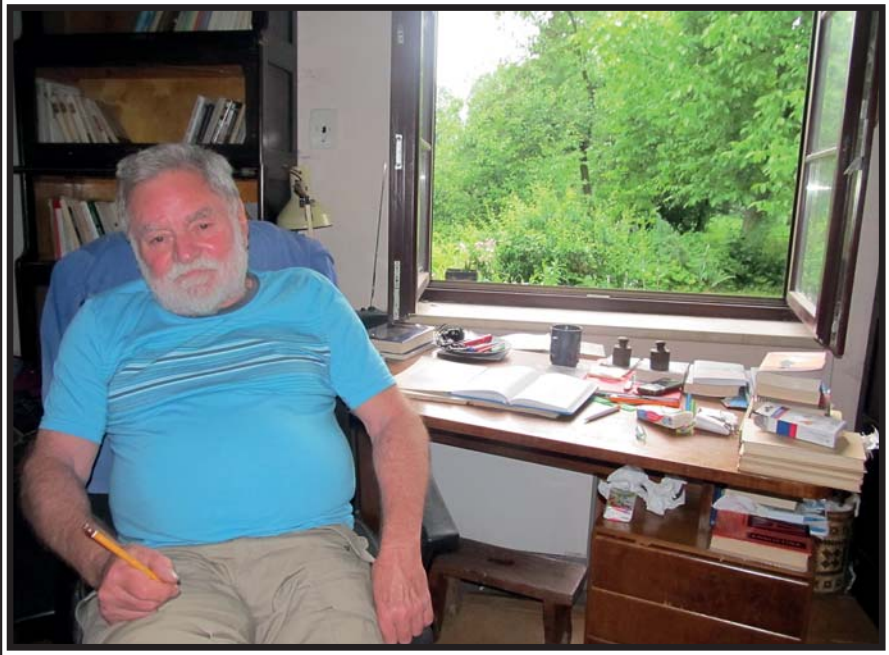
Ján Lenčo o Vanovičovi povedal: „Nepoznám v súčasnej slovenskej literatúre autora, ktorého až do takej miery dosiaľ tyranizovali všetky režimy.“ Nepochybne má pravdu. No Vanovič, presný vedec a spravodlivý človek, ho napráva: režim omnoho tvrdšie ako so mnou zatočil s Kornelom Földvárom a Rudolfom Dobiášom, ktorí okúsili väzenie v hlbinných slojoch a videli na nich krvou písané zápisky nevinne väzených mládencov – ajhľa, čisté štíty slovenskej literatúry.

Július Vanovič sa po nelahkej životnej odysei dožíva významného jubilea v plnej svezosti a so satisfakciou: jeho dieľo obstálo v ohňoch 20. a 21. storočia. Spevnelo v nich – vyprobované môže s čistým štítom kráčať do budúcnosti.

Majme radosť, Turčania: nebesá nám darovali ctihodného spisovateľa – jeho nadčasová správa o stave ducha, morálky a kultúry na Slovensku, ktorú naďalej píše, má najvyšší umelecký a mravný kredit: je kľúčom „po-etika“ do sveta slovenskej literatúry.

Mnogaja i blagaja ljeta, väzený Július Vanovič!

MILOŠ KOVAČKA

Július Vanovič

DRUŽNOSŤ AJ SAMOTA

Keď „zlaté šesťdesiate roky“ zapadli a padla na nás konsolidačná noc, moja „inakosť“ podstúpila skúšku dvoch desaťročí, aby na nej obstála. Vtedy sa vôbec ukázalo, čo v kom je, a dvojdecéniová hodina pravdy každému určila miesto a morálne meno, ktoré nosí doteraz.

Čo vo mne stále, ako dedičné znamienko, trvalo a žilo – bez toho, aby som sa o to usiloval?

Bola to skúsenosť najpálčivejšia a neodčiniteľná: bezprávie a krutosti, ktorých sa dopustil tento režim na nevinných: desiatky popravených, aj z môjho blízkeho turčianskeho okolia, Žingor, Bibza, Nosák, stovky zastrelených na hraniciach, o ktorých sa tajne vedelo a ticho rozprávalo, tisíce väzňov trpiacich v uránových baniach a „táboroch nápravnej práce“, šikanovanie známych, priateľov a mojej rodiny: vyhánanie z domovov a zo zamestnaní, vyhadzovanie zo škôl a nepripúšťanie na štúdium. To všetko vo mne v tichosti žilo, ale pripomínalo sa vytrvalo i bez môjho pričinenia.

Nech to znie akokoľvek pateticky, ale tých pod komunizmom trpiacich som vnímal a cítil ako svojich ľudských bratov; ich hlasy, najmä tých popravených a väznených, som nemohol nepočuť, nemohol som na ne zabudnúť. Iste to nepochopí ten – a sú takých státisíce, ktorých sa krutosť režimu nedotkla a žili si v ňom, akoby jej nebolo. Ľudské údeli, ľudské práva, sloboda slova a života ich nezaujímal. Kto za komunizmu netrpel, nevie, aký to bol režim, a nevie, o čom hovorím.

Ale ten, kto v komunizme čosi krutého zažil, nemôže zo seba minulosť vyhodit' – ani svoju, ani druhých; ani nemôže žiť a písať, akoby sa nič nestalo a jeho sa to netýkalo.

Keby som bol ešte otvorenejší a dôvernejší, musel by som hovoriť aj o tom, čomu ma dlhé roky učil Šalda a čo mi počas komunistického útlaku opakoval Václav Černý. Presvedčala ma o tom aj celá národná kultúrna minulosť začínajúc reformáciou: ten vzdor a vernosť, ten údel reformačných predkov, tie súdy a jatky, tie vyhnanstvá a galeje – ale aj tvorba všetkému tomu navzdory. Nemohlo byť pre mňa bez významu, že aj môj prapredok po praslici, Michal Pavlovič Jesenský z Dolného Jasena, nepodpísal reverz, vydržal žalár aj mučenie a „na neapolských umrel galejach“. Obdivoval a miloval som štúrovcov, toto nádherné idealistické pokolenie, aké už Slovensko po nich nemalo. A žil kdesi vo mne aj ten v mladosti zažitý národný a kultúrny, vlastne disidentský Martin: Horváth, Kuzmány, Vajanský, Škultéty, Pauliny-Tóth, Mudroňovci, Jesenskovi, Halašovi, napokon aj pokrvní martiní Vanovičovi. Neviem ako iní, ale ja cítim minulosť ako čosi živé, trvajúce a mňa sa dotýkajúce, mne čosi odkazujúce. Azda to vidieť aj na mojich knihách o starom Martine.

To všetko ako živé, ako v myslených románoch mladá duša prežila, tým nasiakla – a zostalo to v nej ako celoživotné presvedčenie: že bez vernosti a charakterov by sa tento národ so svojou kultúrou a duchovnými hodnotami nebol zachoval; že bez vzdoru, výdrže a stálosti v presvedčení, bez morálky vo verejnom aj literárnom živote, skrátka bez etiky, ktorá je „štylistikou ľudskej tvorivej činnosti“, niet ani skutočného umenia ani skutočnej kultúry. A že niet kríz kultúry, a sú len krízy osobností a charakterov. Že „prvým slovom kultúry je slovo *protestujem*“, ako mi nezabudnuteľne hovoril Václav Černý.

Takže verejný tlačový prejav sa v mojich očiach nedal odvolať a nijakou „vylepšovacou“ sebakritikou, sebaoprením či mravnou demenciou si zabezpečovať v kultúre ďalší pseudoživot. „Tu stojím, inak nemôžem“ – tlačené slovo ma zastupuje pred ľuďmi, a nielen v malom slovenskom svete hodnôt, ale aj pred Najvyššou Inštanciou. Keď príde na lámanie chleba, autorova reč nemôže byť iná ako áno, áno – nie, nie. Ak znie inak, smeruje k zlému.

Všetko, čo sa v priebehu komunistických desaťročí od týchto maxím odchylovalo alebo ich falšovalo, deformovalo a popieralo, bolo čosi, s čím som nechcel mať nič spoločné. Radšej žiť v chudobe, byť odstavený a znemožnený – ako robiť či písať proti sebe, proti najlepšiemu a najrýdzejšiemu v sebe, čiže žiť v pretvárke, nie v pravde, ale v lži – a to je ako: posluhovať diablu.

Skusoval som a čoraz viac si uvedomoval, že ľudí, ktorí si v komunistických desaťročiach zachovali presvedčenie a nezlomili charakter, je na Slovensku pramálo, a tých, ktorí vyvíjali odpor, ešte menej. Nezmožol sa tento národ aspoň v kultúre na to, čo napríklad Česi a Poliaci; skoro všetci u nás chceli v pokoji, pohodlíčku a dobrobyte sladko, bezkonfliktne prežiť. Slovenský malomeštiak so svojou „filozofiou“ a štýlom života aj v kultúre u nás triumfoval. Spisovateľ malomeštiak – hoci aj s partajnou legitímáciou, čo sa zo svojho teplého závetria na úpadok kultúry, po okupácii na celú tú „Biafru ducha“ pokojne prizeral alebo na ňu aj prispieval, a tak svojimi malomeštiackymi „ideálmi“, celým spôsobom života a písania ten dlhý komunistický režim spolubudoval a predlžoval.

Videl som množstvo takých dôkazov okolo seba: v päťdesiatych rokoch a potom v sedemdesiatych a osemdesiatych; u ľudí úrovňou prvej triedy, aj u tej nižšej a najspodnejšej. Ale aj uprostred svojej generácie a medzi priateľmi – tam som zažil sklamaná najtrápnejšie.

BYSTRÍČKA SPOMÍNA A ROZPRÁVA

Zora Vanovičová

Tomáš Garrigue Masaryk (1850 – 1937), prvý prezident Československej republiky, vždy zdôrazňoval svoj slovensko-moravský pôvod i svoj pozitívny vzťah k Slovákom a Slovensku. Alica Masaryková spomína: „Slovensko a Slováci otce zaujímali, vždyť jeho otec byl Slovák z Kopčan. Také ve Vidni se otec stýkal se Slováky... V Martině poznal vedoucí Slováky, mluvil s nimi o naléhavých otázkách a seznámil se blíže s jejich úsilím o kulturní rozvoj Slovenska.“

Od roku 1887 sa datujú letné pobyty celej Masarykovej rodiny na Slovensku v Bystričke pri Martine, v regióne Turca. Je to malá dedinka pod horami, kde v čase jeho príchodu ešte existovali usadlosti starých turčianskych zemianskych rodín. V kúrii na gazdovstve rodiny Lehotských trávil Masarykovci so svojimi štyrmi deťmi Alicou, Herbertom, Janom a Olgou každý rok dva mesiace prázdnin. Deti tu pomáhali na gazdovstve, naučili sa po slovensky a radi sa sem vracali. Po rokoch na toto obdobie spomína Alica Masaryková, v jej memoároch sa na rôznych miestach a v rôznych situáciách objavujú zmienky a paralely k Slovensku: „Slečna Šámalová mne požádala, abych zazpívala niekoľko slovenských písní – tehdy jsme totiž začali pravidelně jezdit v létě na Slovensko. Na toto milé odpoledne jistě ani jedna z nás nezapomněla... Podruhé jsme Jendovi dali hádat pravé oko Mády, jednoho z koní, který často poháněl o žních na Bystričce ... Čím je na horách slovenské Fatry pastýřům-valachům medvěd, tím je italským rybářům žralok ... Sapik upozornil hostitele, že naši rodáci dobře zpívají... byvše vyzvání, aby zazpívali nějakou píseň, bez okolků vyhověli – a tehdy otec po prvě uslyšel píseň ‚Teče voda, teče‘. Pod širým

nebem v krásné Itálii nesla se slovenská píseň tak hluboce a pravdivě smutná obsahem a tak krásná melodií. Zdálo se mi, že nesouvisí s exotickým prostředím, ale že se vznáší a je blízko temnému moři, hvězdám a skutečnému národu ostrova Capri. Gorkij poslouchal napjatě, slzy mu vstoupily do očí. ‚Jen velký národ může mít takové písně!‘ pronesl.“

Po prvej svetovej vojne Masarykovci už ako rodina prezidenta trávieli leto na zámku v moravských Židlochoviciach a v slovenských Topoľčiankach. Avšak spomienky na prázdniny prežívané v Bystričke sa premietli do stavby Alicinho domu, ktorú realizoval architekt Pacl v roku 1931 na mieste bývalej kúrie Lehotských. Prezident v tomto novom dome letoval roku 1931, 1932 a 1933, jeho deti až do 2. svetovej vojny. Ústne podanie v Bystričke v súčasnosti (výskum v auguste 1997) sa zo spomienok na pobyty Masarykovcov dotýka najmä zážitkov z privítania členov rodiny a stretávania sa prezidenta s dedičanmi na jeho prechádzkach po okolí, ako mu pomáhali ukrývať sa pred osobnými strážcami. Ďalšie spomienky pamätníkov sú na osudy Masarykovej vily v priebehu ďalších desaťročí až do súčasnosti, na návštevu prezidenta V. Havla v Bystričke a následné odkúpenie vily českým podnikateľom, ktorým sa začala posledná fáza jej devastácie. Pripájajú sa osudy rodín spojených s obsluhou domu a ich vzťahy s Alicou Masarykovou.

V týchto niekoľkých základných témach spomienkového rozprávania sa črtajú niektoré osobitné prvky, v ktorých možno vidieť kontinuálnu nadväznosť aj na prvky tradičného folklóru:

1. V predstavách ústneho podania sa Masarykov dom, vila z 30. rokov 20. sto-

ročia, pretvára na „kaštieľ“. Určítym spôsobom tak symbolizuje fantáziou pretvorené moderné obydlie vo vedomí obyvateľov na archaizovaný, až rozprávkový obraz výnimočnosti a ozvláštnenia, na obydlie ľudí povýšených do vyššej kategórie šľachty. V regióne Turca dodnes pretrvávajú povedomie a tradícia zemianstva, známa je architektúra zemianskych kúrií, ale aj kaštieľov vyššej šľachty v mnohých turčianskych obciach (napr. v Mošovciach, Diviackoch, Blatnici, Necpaloch).

Spievali teda tomuto Havlovi, taká pieseň jedna, nádherná pieseň – Slovensko krásna zem. On to počúval celé, už rovno ako pred tým vchodom do budovy... Slovensko krásna zem, tú pozdraviť by chcel... a tak ďalej... a on to počúval a potom, keď skončili, on, tak on do toho, bolo vidno, že to počúval, teda z toho si vybral slová a im povedal, že toto chcem, no, že – ja bych taky rád strávil dovolenku v takovéhle domečku. A to viete, pre nás, túto obec ten kaštieľ bol vždy kaštieľom, a nie domčekom a tak urazil, vyslovene nás urazil, všetkých rodákov, že „domeček“ – dobre, jemu bol domeček, keď mal barák doma a tak ďalej všetko dokopy, ale tí ľudia si to ctíli akože kaštieľ, to je odjakživa kaštieľ, šak, alebo Masarykov dom, ale – v takovéhle domečku bych aj ja rád strávil dovolenku. No a tým pádom to bol hotoťový šetko, sympatie preč.

(Rozprávala M. Šuvadová, 65-ročná, Bystrička. Nahrané roku 1997.)

2. Najznámejšia epizóda, ktorá zaznamenáva najviac variantov (aj mimo Bystričky, z Topoľčanok), je príhoda o pastierovi (starenke, dieťati), ktorý pomáha prezidentovi utiecť osobným strážcom. Vychádza z reálneho zážitku. O svojom postoji k životu oficiálnej osobnosti T. G. Masaryka hovorí: „Prál bych si, aby si naši lidé lépe než posud uvědomili nutnost symbolů; nejen život náboženský, také život politický se smyslově a ideově vyjadřuje symboly. Žil jsem posud co nejvíce

v soukromí, ale teď jsem se musel smířit s těmi strážemi dole, s parádami, recepce-mi a se vši tou reprezentací... Veliká oběť, oběť citelná je mi uložena tím, že jsem stále pod oficiálním dozorem a na očích lidí.“

Napriek realnosti takýchto príhod a ich konkrétnemu datovaniu do prvej polovice 20. storočia však podobné motívy spojené s kontaktom a demokratickým prístupom výnimočnej osobnosti (povýšenej postavením alebo vzdelaním) k „obyčajným“ či chudobným ľuďom a naopak, obľubou a úctou k takejto osobnosti u obyvateľstva sú v tradičnom folklóre známe z minulosti z podaní o „dobrom“, „spravodlivom“ humanistickým panovníkovi, ktorý chodí medzi ľud, aby spoznal jeho problémy, na Slovensku najmä s tradičným podaním o kráľovi Matejovi, ktoré sa tradovalo od 16. storočia. Ako uvádza J. Komorovský, podania o kráľovi Matejovi existovali aj v Turci v súvislosti s lokalitou Kráľova studňa v pohorí Veľká Fatra a tiež s obcou Sučany, kde sa panovník zastavoval, večeral aj nocoval pri svojich poľovačkách. Tieto podania rozvíjajú okrem iných napr. motív nespoznaneho panovníka navštevujúceho chudobných, jeho obľubu jednoduchých dedinských jedál u bačov, chudobných vdov a ich odmeňovanie za pomoc a pohostinstvo. Paralely k týmto motívom nachádzame aj v novej, modernej, relatívne mladej folklórnej tradícii o historických osobnostiach, aj o T. G. Masarykovi. J. Komorovský v svojej analýze cyklu o kráľovi Matejovi v širokých historických súvislostiach dokazuje prenikanie a prekrývanie sa starších prvkov ústnej tradície s novšími, presuny motívov z jednej osobnosti na inú v priebehu historického vývinu, myšlienkové spájanie rôznych tradícií rôznych období, modifikáciu jednotlivých folklórnych hrdinov.

On na tom koni chodieval, Masaryk, tu, Kučerkovo sa to volá, taká horička, tak to bolo jeho obľúbené miesto, a Vrchstudienka.

Raz išiel, šak on nekcel, aby chodili za ním, aby ho sledovali, aby dávali pozor, on to nekcel. A raz išiel tam na to Kučerko vo a tam pásou už pastier ouce. No a on ho stretol a išiel ďalej. No a potom išla za ním tá hliadka a sa opýtali toho pastiera, že či tu nevidel jedného pána v takom bielom obleku. No, on povedau, že nie. A prešiel ďalej, tak sa s ním stretol... A povedal tomu Masarykovi – starý pán, chote sa skovať, lebo vás žandári hľadali.

(Rozprávala Mária Knošková, 85-ročná, bývalá slúžka, upratovačka, Bystrička. Nahrané roku 1997.)

A oni tento, oni chodievali tadiaľ tuto popod ten Hrádok už tam na tom koni, no tento Masaryk, no a šade tam tajne už tá stráž za ním chodila. No a vyšiou až hore do hory, tam rád chodiu, tam sa volalo Navrchstudienku, tam rád chodiu, otiaľ veľmi rád vodu pil, no a teraz na jednej lúke tam pásou tento pastier, veľa kráv mau. No, tam pásou. No a prišiou, prišiou on, no, nie, napret sa, prišli ako tajní, on ten pastier nevedeu ako, kto... že či nevidel tu takého starého pána na koni. Á, že nie. No a že vôbec, že či ho nevideu. No a oni odišli a on povedau, že nie. O chvíľu prišieu tento prezident na tom koni. No a on povedau – jáj,

prosím vás pekne, starý pánko, nuž sa vraj tentok, lebo ich tu vraj voľáki hľadali. Aby ich vraj nechytli.

(Rozprávala Anna Pitnerová, 82-ročná, bývalá slúžka, upratovačka, Bystrička. Nahrané roku 1997.)

No, darmo je, osobná stráž, to má každý. Darmo je. Otecko môj spomínal, ešte keď, to sa museli skovať, lebo on nenávidel tieto záchranky či ochranky či kiego zázraka. Tak zakaždým že ich hnal, teda, že – nech vás nevidím. Lebo nenávidel to. No, takže oni len poza ploty a on keď náhodou vyšiel, oni sa museli ukrývať, že koľko rázy ich tak prepadol, že on nechcel tú stráž. Nechcel to. A že keď už nechcel ísť touto ulicou na tom koni, tak to tiež otecko spomínal, že tu bol, často striehávali poza ploty poskovaní, tak našim dvorom išiel a tadeto do polí ušiel. Vždy sa snažil ujsť tak, aby ho nespozorovali. Takže, a ešte moj brat taký maličký že bol pri bráne a že vraví – otvor mi, synček. Len zatvoril tú bránku a že – tu máš, kúp si aj rožtek, nie cukrík – že mu dal korunku a že vraj, aby – za to, že si ma pustil. A chytro – fuk tade už poza, cez tú našu záhradu a do polí von.

(Rozprávala M. Šuvadová, 65-ročná, Bystrička. Nahrané roku 1997.)

Z KNIHY

ZORA VANOVIČOVÁ: AUTORITA SYMBOLU.
BRATISLAVA, 2014.

Teče, voda teče, cez velecký majír,
prečo si ma nechal starodávny frajír ?

Nechal som ťa, nechal, dobre ty vieš komu,
čo zlé reči nosil do nášeho domu.

Do nášeho domu, pod naše okienka,
čo som sa naplakal, sivá holubienka.

Už sa stará Tura v kolečko obracia,
ale moja mladost', tá sa nenavracia.

Rozlúčka so sestrou farárkou Mgr. Zuzanou Štanclovou

V Evanjelickom a. v. chráme Božom v Martine sa v nedeľu 3. mája 2015 konala pohrebná rozlúčka so sestrou farárkou Zuzanou Štanclovou, ktorá zomrela 29. apríla vo veku 86 rokov.

Rozlúčkovú kázeň na pohrebnej rozlúčke mal emeritný biskup Igor Mišina. Kondolenčný prívet generálneho biskupa ECAV, Miloša Klátika, prečítal Jaroslav Karásek. Smútočný pozdrav mesta Martin predniesol viceprimátor Imrich Žigo.

Život zosnulej v odobierke priblížil martinský zborový farár Milan Kubík. Pripomenul, že Zuzana Štanclová sa narodila 30. januára 1929 v dedinke Vieska-Bezdedov, patriacej do Púchova. Tu prežila svoje detstvo so sestrami Katarínou a Boženou.

„Po ukončení Dievčenského gymnázia v Žiline ako dvadsaťročná nastúpila na teologické štúdiá na vtedajšej Slovenskej evanjelickej teologickej fakulte najprv v Bratislave a potom v Modre, kde bola fakulta v ťažkých päťdesiatych rokoch násilne premiestnená. Takto spolu so svojou spolužiačkou Zorkou Kachničovou tvorili vzácnu, a tak farármi-mužmi ťažko prijímanú druhú generáciu žien v luterákoch – hneď po prvej farárke v našej evanjelickej cirkvi Darinke Bancíkovej. Na štúdiách na fakulte sa zoznámila so spolužiakom Jánom Štanclom, s ktorým si zakrátko povedali aj svoje celoživotné ÁNO. Pán Boh toto rozhodnutie požehnal tromi deťmi, dcérou Danielou, synom Jánom a najmladšou Jasnou,“ priblížil dôležité udalosti životnej púte sestry farárky Milan Kubík. Spomenul i cirkevné zbory, v ktorých pôsobila – od tých uprázdnených, kde vypomáhala, až po Brezno, Nové Mesto nad Váhom, Dolné Srnie, Moravské Lieskové, Zemianske Podhradie, Sučany a Martin. Práve s Martinom, jej najdlhším pôsobiskom, sa spájajú i ťažké časy po roku 1968, ktoré si vyžiadali veľa zápasov, nelahkých rozhodnutí a „určite aj kompromisov, ktoré je už dnes ťažko posudzovať. Teraz po viac ako 25-ročnom odstupe ich služby vidíme veci omnoho citlivejšie. Aj v tejto chvíli chceme Pánu Bohu v prvom rade poďakovať za službu manželov Štanclovcov, v ktorej niesli pochoďu viery tak vysoko, ako sa dalo,“ uviedol i so slovami poďakovania v mene martinského zboru Milan Kubík.

Zuzana Štanclová sa zúčastňovala na rôznych cirkevných sympóziách, zdôraznil Milan Kubík. Prednášala na akadémiách zameraných hlavne na problematiku ordinácie žien v ECAV. Podieľala sa na organizovaní slobodných ekumenických bohoslužieb, ktoré sa uskutočnili v roku 1991 v martinskom amfiteátri za účasti biskupov Rudolfa Baláza a Jána Antala. Pamätné boli slávnostné služby Božie pri príležitosti 400. výročia narodenia Jána Amosa Komenského, učiteľa národov, biskupa prenasledovanej Jednoty bratskej, pripravené v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou v Martine, ako aj slávnostné služby Božie na Pamiatku reformácie za účasti generálneho biskupa ECAV Pavla Uhorskaja. Podľa slov pamätníkov bola veľkou milovníčkou slovenskej duchovnej poézie, najmä P. O. Hviezdoslava.

Miestom posledného odpočinku Zuzany Štanclovej sa stal Národný cintorín v Martine.

MILAN KUBÍK, EV. FARÁR – KONSENIOR TURČIANSKEHO SENIORÁTU
(SPRACOVANÉ S POUŽITÍM SPOMIENOK PROF. I. KIŠŠA,
DOC. M. KOVAČKU A ING. JASNY ŤOKOVEJ)

Odoberá sa:

dcéra Jasna z Liberca,
 zať Ľubomír Lantaj z Martina,
 nevesta Blanka Kirschnerová, Stráž nad Nisou.
 Vnúčatá: Natália Lantajová, Lukáš Lantaj, David Štancel,
 Dominik Ťok, Alexandra Štancelová.
 Rodina Štancelová – Rakša, Balková – Banská Bystrica, Pobežalová –
 Vieska, Matusíková – Žilina, Jamborková – Púchov a ďalšia rodina.
 Spolužiačky – Dievčenské gymnázium Žilina, bratia a sestry –
 Slov. ev. bohoslovecká fakulta v Bratislave, sestry a bratia faráři.

Zbory kde pôsobila: Brezno, Nové Mesto nad Váhom, Dolné Srnie, Moravské Lieskové, Zemianske Podhradie, Martin, Sučany

ZVONY PRI ROZLÚČKE S ČLOVEKOM

Vladimír Knoško

Zvony pri rozlúčke s človekom smutne znejú,
 ako keď orchester hrá symfóniu poslednú – osudovú.
 Na vinici Pánovej bude zas plná ruka chýbať,
 smrť si zo zoznamu živých svoju daň vyzdvihla.

Pán žatvy povolal ju medzi pracovníkov svojich,
 vstúpila do tejto služby v časoch nežičlivých.
 V živote stretli ju i ťažké chvíle – smutné udalosti,
 Boh však svojich verných v kríži neopustí.

Keď prišlo navštívenie, nešťastná, žiaľna chvíľa,
 útechu nachádzala u Toho, v ktorého uverila.
 Za výklady slova Božieho, v ktorom sme posilnenie našli,
 nám všetkým, čo sme ju poznali, poďakovať patrí.

Evanjelickí kresťania z martinskej filie Bystrička zosnulej sestre farárke Zuzane Štancelovej ďakujú za vyoranie prvej brázdy na poli duchovnej obnovy v našej obci.

I keď cestu na „Badovské“ mladí ľudia nenašli, pre starších, ktorým obmedzený pohyb znemožňoval návštevu kostola, služby Božie so sestrou farárkou znamenali veľa: poskytovali jedinečnú príležitosť deklarovat vieru v živého Pána Ježiša Krista a obnoviť duchovnú kontinuitu s kresťanským životom našich predkov.

*Za kázne vysokej duchovnej hodnoty, za vernosť napriek skúškam:
 VEČNAJA PAMJAŤ SESTRE V KRISTU ZUZANE!*

AKO DETI SPRÁVNE MOTIVOVAŤ K MATEMATIKE

Do svojho rodiska zavítal popredný odborník na didaktiku matematiky prof. RNDr. Milan Hejný, CSc., ktorý s vybranými prvákmi a za účasti pedagógov Evanjelickej základnej školy v Martine absolvoval aj ukázkovú hodinu matematiky, po ktorej nasledovala diskusia s pedagógmi, rodičmi a ďalšími hosťami.

Milan Hejný je autorom viacerých učebníc a pracovných zošitov matematiky, určených pre prvý stupeň základnej školy vrátane príručiek pre učiteľov. Tzv. Hejného metóda vo výučbe matematiky spočíva v tom, že žiaci riešia zaujímavé matematické úlohy a sami prichádzajú na spôsob ich riešenia a získania výsledku. Táto činnosť ich musí aktivovať a baviť. Na vyučovacej hodine matematiky v 1.A triede sa profesor zamerl na súčet trojíc čísel. Živo hľadali „nezbedné čísla“, schované v záhadných riadkoch, pyramidách, obrázkoch aj machuliach. Profesor Hejný neraz žiakov dokonca zdvihol do náručia, aby dočiahli na najvrchnejšie políčka na tabuli a mohli tam dopísať správnu cifru. Vzápätí ich ubezpečil, že „pozajtra už budú zase o niečo väčší a hravo na vysoké políčka na tabuli dosiahnu aj sami“.

V úvode diskusie s učiteľmi, rodičmi a ďalšími hosťami spomínal profesor Hejný na svoje detstvo v Martine, na evanjelického farára a politického väzňa Ľudovíta Vajdičku a na svoje učiteľské začiatky. „Dnes mi veľmi chýba možnosť učiť a mám málo príležitostí tráviť čas s deťmi. Som preto vďačný, že mi Martincáňa túto možnosť dožičili,“ prezradil účastníkom diskusie.

V kontexte správnej výučby matematiky je profesor presvedčený o tom, že „nie je rozhodujúce to, čo sa učí, ale ako sa to učí“. Aj preto povzbudzuje učiteľov k zásade „maximálne aktivovať deti“ – pozývať ich a motivovať k premýšľaniu a súčasne myslieť na to, že detský mozog potrebuje čas, aby učebnú látku zvládol a dokázal spracovať. Ak v procese učenia robia deti chyby, nebudme skeptickí: „Chyba je cesta k poznávaniu; aktivuje proces v hlave dieťaťa, ktorý hovorí, že ‚tu niečo nie je v poriadku‘. Chyba je teda začiatkom premýšľania!“

„Dieťa, ktoré preniká do tajov matematiky, hľadá súvislosti, ktoré ho dospelý nikdy nenaučí,“ konštatuje M. Hejný. Matematické zákonitosti dieťa naučí až iné dieťa (hoci to znie dosť paradoxne). Tento princíp profesor nazýva „kognitívna osmóza“, teda akési „preskakovanie múdra z hlavy jedného dieťaťa do hlavy iného“. Dieťa môže za ťažké považovať úplne iné úkony ako dospelý (učiteľ, rodič). Ak však tento ťažký úkon (matematický vzorec, rovnicu) pochopí jedno dieťa, v triede nastáva osmóza – preskakovanie porozumenia z jedného dieťaťa na ďalšie deti v triede.

Čo robí so žiakmi, pre ktorých skôr platí „plus mínus autobus“ ako dobre zvolené vzorce, vyriešené rovnice a správne výsledky? Profesor Hejný radí opakovať úspech, ktorý dieťa zažíva, lebo úspech je podstatou motivácie; je tou vnútornou radosťou, ktorá sa objaví potom, ako dieťa správne vyrieši príklad. Môže byť však aj tým, čo žiak pocíti po uznaní zo strany pedagóga alebo spolužiakov.

„Vedomie dieťaťa, že to, čo vie, pomáha druhým ľuďom, môže byť najdôležitejším

úspechom,“ pripomína profesor Hejný. Zdrojom motivácie k matematike môže byť preto aj úspech v pomoci iným. Podľa M. Hejného pripomenutie si tohto pocitu bude dieťa pozitívne motivovať k intelektuálnemu úsiliu aj vtedy, keď sa správny výsledok z príkladu bude zdať nedosiahnuteľný. „Aj preto musí učiteľ vyjsť motivácii v ústrety a pritom dbať na to, aby deti nikdy nenadobudli presvedčenie, že sú odpad spoločnosti, pretože nevedia matematiku. Určite sú šikovní v mnohých iných (nie práve matematických) oblastiach,“ myslí si odborník na didaktiku matematiky.

HEDWIGA TRÁČOVÁ

Prof. RNDr. Milan Hejný, CSc., martinský rodák, je český a slovenský matematik, odborník na didaktiku matematiky, profesor na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Prahe. Je autorom alebo spoluautorom 16 matematických kníh a viac ako 270 článkov z didaktiky matematiky. Počas pôsobenia v akademických kruhoch prednášal na 13 zahraničných univerzitách a na desiatkach medzinárodných konferencií.

Náš spevokol bol v Stuttgarte

Na jednom našom pravidelnom utorňajšom náviku sme zažili veľmi príjemné prekvapenie. Pán biskup Sabol vbral náš spevokol a detský spevokol Zvonček z Hýb na reprezentáciu slovenskej evanjelickej cirkvi na Deutscher Evangelischer Kirchentag (DEK) – Nemecké evanjelické dni.

Prvýkrát sa DEK konal v roku 1949 a potom nepravidelne každý rok, dva i viac vždy v inom meste Nemecka. Neskôr sa začal uskutočňovať pravidelne každé dva roky.

Tohtoročný 35. ročník DEK sa konal v Stuttgarte, hlavnom meste nemeckej spolkovj krajiny Bádensko-Würtembersko na juhozápade Nemecka v dňoch 3. 6. – 7. 6. 2015. Mottom týchto dní bola druhá časť Žalmu 90, 12: Uč nás tak počítať dni života, aby sme múdre srdce získali.

Po počiatočných obavách z dlhej cesty a krátkeho pobytu, z toho, či dobre zaspievame, čo si na vystúpenie oblečieme, z jazykovej bariéry, pretože sme dostali poukazy na ubytovanie v rodinách, a napokon z odstúpenia štyroch našich členov pre chorobu a možno iných problémov sa všetko vďaka Pánu Bohu vydarilo. Ale to už predbieham.

Cestovali sme spolu s deťmi z Hýb v noci zo stredy na štvrtok tak, aby sme boli predpoludním na mieste, kde sme mali už poobede spievať. Bolo to milé kúpeľné miesto Bad Cannstatt. Vyparádili sme sa (čo sme neskôr už nebrali tak vážne), vyšli do parku a začali spievať naše krásne piesne. Ľudia prechádzali okolo nás, niektorí zastali, iní odpočívali v tieni stromov, ale, čo bolo hlavné, získali sme potlesk za každou piesňou. Počas nášho pobytu –

necelých troch dní – sme spievali päťkrát: v kúpeľoch, na námestí, čo bola vlastne skúška, ale mali sme veľa poslucháčov, ktorí sa zaujímali, odkiaľ sme a čo spievame, upútal Otčenáš od M. Schneidera Trnavského, potom v stane na diskusnom fóre biskupov, pri stuttgartskej galérii aj pri stredisku staničnej misie Oáza.

Spievali sme piesne Šalom alejchem po hebrejsky, Sanctus po latinsky, Ja v srdci svetlo mám po anglicky a po slovensky, rovnako aj ďalších sedem piesní.

Mesto žilo hudbou, spevmi, divadielkami – zišlo sa tam do 100 000 ľudí. Od rána do noci na pódiách, v kostoloch a na rôznych iných miestach vystupovali kapely všetkých žánrov. My sme sa boli pozrieť v kostole, kde spieval chlapčenský zbor a s nimi všetci prítomní ľudia. Na druhý večer v ďalšom kostole vystupovali dva kresťanské súbory – a capella – po nemecky a po anglicky. Bolo to úžasné predstavenie, mladí muži krásne spievali (niektoré aj nám známe piesne), dokázali urobiť zo svojich hlasov celú kapelu, trúbky, bubny... Na ulici, na výstavisku i v pasáži zneli dychovky a veru sme si s nimi aj zaspievali Oslavuj Pána...

Mladí dobrovoľníci rozdávali rôznu náboženskú literatúru, každý deň vychádzali noviny a boli pripravené rozličné programy: služby Božie, modlitby, prednášky, diskusie, workšopy, biblické hodiny, koncerty... len čo z toho, keď času bolo málo a naša znalosť jazyka biedna. Iba niektorí zdatnejší spomedzi nás si nejaké prednášky vybrali a my ostatní sme aspoň na krátky čas išli pozrieť krásne záhrady alebo automobilové múzeum, veď Stuttgart je známy svojím technicky vyspelým prie-

myslom a svoj domov tu majú výrobcovia áut Porsche a Mercedes. Tiež sme si prezreli zámok a veľký park v Ludwigsburgu, odkiaľ sme sa vrátili na naše vystúpenie.

Trochu sme sa tam obávali cestovania, lebo na začiatku si pre niektorých z nás domáci neprišli do Bad Cannstattu a museli sme cestovať U-Bahnom alebo S-Bahnom a niektorí ešte aj autobusom. Ale šoféri sa na nás milo usmievali a nakoniec sa z nás stali cestovatelia bez problémov, všetko bolo jasné a zrozumiteľné. Domáci mali všetko perfektne zorganizované, aj obyčajní ľudia nám boli ihneď ochotní pomôcť, keď videli, že pozeráme do mapy či cestovného poriadku. Bolo potešením vidieť množstvo veriacich mladých ľudí. A na dôvažok aj dni boli krásne, slnečné.

Všetci sme mali veľmi milých domácich, pekne sa o nás postarali a jazykovú bariéru sme rýchlo prekonali, použili

sme všetko, čo sme vedeli: trošku nemčiny, trošku angličtiny, úsmevy, objatia, ruky aj nohy.

V sobotu popoludní po našom vystúpení znovu rýchly presun k autobusu a len čo sme sa usadili, čakala nás dlhá cesta nocou domov. Bolo nám trochu ľúto, že sme nemohli zostať na záverečných službách Božích. Ale takto to vyšlo a my sme vďační, že sme mohli byť maličkou súčasťou kolosálneho priestoru a bohatého programu, spievali sme s radosným srdcom Pánu Bohu aj ľuďom, ktorí nás chceli počuť.

Neviem zhodnotiť celkový efekt evangelizácie týchto dní, ale ďakujeme nášmu milostivému Bohu za šťastnú cestu aj pobyt a vyprosujeme od Neho, aby sme všetci múdre srdce získali.

NELKA HUSÁROVÁ

28. 6. 2015 – KONIEC ŠKOLSKÉHO ROKA A ZBOROVÝ DEŇ – V BOŽEJ ŠKOLE

V MENE BOHA OTCA I SYNA I DUCHA SVÄTÉHO! AMEN.

*Počúvaj, Syn môj, napomínanie svojho otca
a nezavrhuaj poučanie svojej matky,
lebo sú lúbezným vencom na tvojej hlave
a šperkom na tvojom hrdle.*

Pr 1, 8 – 9

Milí bratia, milé sestry, milí žiaci, pedagógovia, učitelia, vychovávatelia, milí rodičia, vážené kresťanské zhromaždenie v Pánovi Ježišovi Kristovi!

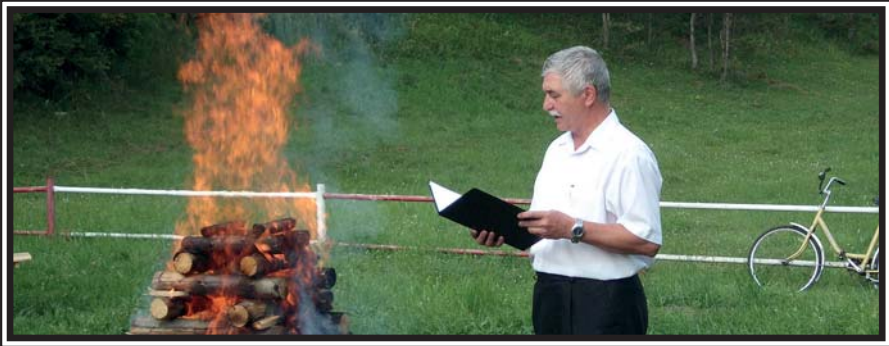
Dnes tu v tomto chráme stojíme pred Pánom Bohom, aby sme Mu poďakovali za pomoc, múdre rady, vedomosti a nové známosti, ktoré nám prostredníctvom našich učiteľov, pedagógov, vychovávateľov aj tohto roku nadelil požehnanie. Stretávame sa tu i preto, aby sme tento školský rok ukončili a Božím požehnaním boli vyprevedení na prázdniny. Ako veriaci ľudia, ako kresťania však patríme aj do Božej školy, a tam žiadne prázdniny neexistujú. Tam sa nedá povedať „dám si tak na dva-tri mesiace oddych od Pána Boha, alebo od cirkvi, alebo od spoločenstva bratov a sestier“, lebo sa môže stať, že sa do tej Božej školy potom už nedokážem vrátiť. Jednoducho sa stratím. Prestať takto fungovať v Božej škole je mimoriadne nebezpečné. Je to niečo podobné, ako keby si povedal štát „na dva-tri mesiace nebudeme kontorolovať organizovaný zločin, korupciu“, tak si ani nevieme predstaviť, čo všetko by tu za tých pár mesiacov vyrástlo. Pretože v podhubí aj našej spoločnosti, žiaľ, sú také semienka, a len čakajú na svoju príležitosť, aby vyrástli. Alebo keby si tak naše srdce povedalo „dám si oddych aspoň na pár minút“, tak sa už nikdy nemusí rozbehnúť. A ak sa aj po tých pár minútach rozbehne zanechá obrovské škody v našom organizme. Samozrejme, že môžeme byť v tejto škole aj unavení alebo vyhorení, najmä tí, ktorí sa pre tie Božie veci denne usilujú, namáhajú sa, stráďajú a modlitbami sa vyčerpávajú v boji za spravodlivosť, za pokoj, lásku a za hodnoty, ktoré tento svet, naše okolie, rodiny i celý náš národ potrebujú. Títo sú akoby najzraniteľnejší, najskôr sa môžu stratiť, pretože sa veľmi unavia. Tých by sme si mali aj najviac všimnúť a pomáhať im, aby dokázali to poslanie od Pána Boha niesť s radosťou ďalej a s vedomím, že to ich trápenie a tá ich obeť a zápas majú jednoducho zmysel. My ostatní, spolužiaci v tej škole, im máme ukázať, že si ich prácu, vieru a zápas vážime.

V Božej škole ide v prvom rade o naše vzťahy. V školách zasa, kde sa školský rok v týchto dňoch končí, ide o kvalitu vedomostí. To je dôležité. Pozrime sa na tie časti sveta, v ktorých princípy vzdelanosti chýbajú. Je tam bieda, chudoba, strach. Musí ísť aj o kvalitu vedomostí. Ale v škole s Bohom, v škole nášho života ide o niečo oveľa vznešenejšie ako len o kvalitné vedomosti. Vedomosť sa

spája, slovami Písma „snúbi“ sa s láskou. Múdroseť a láska. Ide o Božiu múdroseť, ktorá nie je nositeľkou len informácie, ale aj krásneho vzťahu človeka s Bohom a ľudí medzi sebou. To je skutočná múdroseť. Takejto múdrosti nám všetkým treba. Dnes sa ozaj veľa hovorí o vzdelaní. Každá nová vláda prináša novú reformu v školstve. O tom by vedeli už celkom unavení rozprávať najmä naši učítelia. Vždy nová a nová koncepcia. Až sa boja volieb. Cieľom týchto reforiem je vedomostná spoločnosť, a tak sa školy predbiehajú v tom, ktorá bude mať lepšie hodnotenie, výsledky, štatistiky. Iste, je to veľmi dôležité, ale, bratia a sestry, čo je to za múdroseť, ktorá nedokáže zlepšiť, povedzme, kvalitu života medzi nami. Nikto nepochybuje o tom, že naša spoločnosť je, napríklad, vzdelanejšia než pred sto rokmi. Ale rovnako nikto nepochybuje o tom, že tá istá spoločnosť je aj viac skorumpovaná, viac nebezpečná i viac krutá. Je to preto, že naša múdroseť a vzdelanie prestali ukazovať na Pána Boha. Že s Bohom prestala rátať – že vie zistiť, koľko chromozómov je v ľudskom géne, ale vôbec nevie, že ho stvorila Božia láska a múdroseť. Vie vypočítať, kedy sa Pán Ježiš narodil, ale nevie, že sa narodil pre mňa a pre teba. Čo je to za múdroseť, ktorá takto ignoruje a míňa Pána Boha? Dnes stojí naše mesto pred náročnou situáciou. Nie je to záležitosť len nejakých deravých zákonov. Za touto kauzou, ako aj za mnohými inými v tomto štáte stojí sofistikovaná, pripravená a dobre prepracovaná inteligencia tých, z ktorých mnohí svoje vedomosti nadobudli na prestížnych európskych univerzitách. Ozaj sme pri hľadaní vedomostnej spoločnosti a múdrosti, poznatkov v dnešnom svete na niečo dôležité zabudli. Zabudli sme na vzťahy.

Náš dnešný biblický text začína knihu o múdrosti a poznání slovami: „Počúvaj, syn môj.“ Čítite ten rozdiel? „Počúvaj, syn môj.“ Táto veta je o múdrosti. Vedomosti majú význam len, ak sú súčasťou krásnej, láskavej a prajnej atmosféry, inak sa ich význam stráca. Ak mám niekoho rád, tak ho jednoducho neokradnem, aj keď mi to, povedzme, zákon dovoľuje. Neokradnem ho, lebo ho mám rád. Neznevážim ho, neobohatím sa na jeho úkor. Prečo? Lebo ho mám rád! Lebo mi na ňom záleží. Lebo je to môj syn, lebo je to moja dcéra, lebo je to môj brat, sestra, spolužiak, sused, lebo je to môj spoluobčan. Mám ho mať rád. Za takéto vedomosti, za takúto múdroseť sa potom, bratia a sestry, nemusíme hanbiť, ale naopak, máme ich nosiť ako veniec na svojej hlave a ako vzácny šperk na svojom hrdle. V dávnych časoch kráľa Šalamúna, ktorý tieto biblické verše napísal, mali šperky iný význam ako dnes. Dnes nám väčšinou hovoria o tom, koľko má kto peňazí. Ale kedysi šperky ukazovali na pôvod ich nositeľa. Teda niečo ako občiansky preukaz alebo pas. Hovorí o našej identite, kto sme, čo sme, kde je náš pôvod a komu patrime. A my máme túžiť po tom, aby tými šperkami a ozdobami nášho života boli práve takéto hodnoty, ktoré sme nadobudli v Božej škole a ktoré sa napokon stanú súčasťou nielen tohto nášho pozemského života, ale aj nášho pokladu, ktorý bude v nebesiach. Aby sme po náročnom a poctivom zápase a štúdiu nastúpili na prázdniny, ktorým nebude konca. Amen.

V nedeľu 5. júla o 16.30 sme mali spomienkové služby Božie v kontexte 600. výročia smrti majstra Jána Husa venované martýrom cirkvi Jánovi Bakosovi, Jozefovi Bučkovi a Diettrichovi Bonhoefferovi. Na pamiatku Jána Husa sa uskutočnilo večer na Bystričke pálenie vatry s výberom jeho kázni, modlitbami a piesňami. Na úvod sa prihovoral Daniel Borcovan

Požehnaný podvečer pri spomienkovej vatre!

Vážená pani starostka Bystričky, brat farár, ctení bratia a sestry, milí prítomní!

V mene predsedníctva Svätomartinského evanjelického augsburského vierovyznania cirkevného zboru vás vítam pri tejto spomienkovej vatre.

Vďaka podnetu a iniciatíve brata farára Milana Kubíka, ako aj organizačnej a materiálnej pomoci bratov a sestier našej filie Bystrička chceli by sme dnes, pri príležitosti 600. výročia mučeníckej smrti Majstra Jána Husa, ale i pri 70. výročí martýria duchovných vodcov nášho zboru Jána Bakossa a Jozefa Bučka oživiť tradíciu pálenia spomienkových vatier. Nielen Ján Hus, ale aj ďalší martýri v minulosti neváhali pre pravdu svojej viery, učenie a presvedčenie obetovať vlastný život. Z histórie a rozprávania našich starých a prastarých rodičov vieme, že takéto spomienkové vatry zapalovali aj skupiny exulantov, ktorí sa uchýlili v Uhorsku po bitke na Bielej Hore. Na mnohých miestach boli spojené s hromadnými pochodmi veriacich s lampášmi na zďaleka viditeľné

plošiny. Konali sa až dovtedy, keď nová totalitná moc už nepotrebovala trpiteľov podľa vzoru Jána Husa. Potrebovala odvrátiť pozornosť od cirkvi a bojovníkov za jej učenie a také pochody, vatry a spomienky nahradila inými – lampiónovými sprievodmi detí a žiakov a vatrami víťazstva.

Tradícia niekdajších vatier, ako tá dnešná, oživa aj v ďalších zboroch našej cirkvi a seniorátu. Spomienkové vatry sa rozhoria v Turci aj v Sučanoch, Príbovciach, Blatnici a v Mošovciach, Žilinčania zapália vatru na hrade Lietava a na obnovenú tradíciu nadviažu aj v Púchove. Verím, že ich bude omnoho viac a s pribúdajúcimi rokmi sa budeme stretávať v čoraz hojnejšom počte. Spoločne pri piesňach a modlitbách spomínať nielen na Majstra Jána Husa, ale aj na ďalších martýrov (bez rozdielu vierovyznania či národnosti) umučených pre svoju vieru na galejach, v koncentračných táboroch, uránových baniach či na samotkách vo vyšetrovacích väzbách.

Nech Pán Boh dá, aby sa táto tradícia rozhorela v našich srdciach ako plameň dnešnej vatry!

DANIEL BORCOVAN, ZBOROVÝ DOZORCA

JESU CHRISTE, FILII DEI VIVI, MISERERE MEI! Ježiši Kriste, Synu Boha živého, zmiluj sa nado mnou!

Pred 600 rokmi, 6. júla 1415, v nemeckom meste Kostnica sa odohrala svetodéjinná udalosť: v plameňoch na kostnickej lúke za Geltingenskou mestskou bránou zahynul Majster Ján Hus, učeník a apoštol Ježiša Krista, vyznávač Božieho slova, vydaný na krutú smrť kostnickým koncilom.

Konciloví „otcovia“ mu hystericky vyčítali herézu: bludné cesty. Označovali ho za „heresiarchu“, ktorý údajne (podľa mienky cirkevnej vrchnosti) nakazil vtedajší kresťanský svet odklonom od učenia Biblie. No v tomto ohľade bol Ján Hus bez viny, zomrel nevinný. Verný Písmu stál na čele hnutia za nápravu kresťanského života, vysoko vyzdvihoval odkaz odpúšťajúcej Milosti Božej, ktorej sa usilovalo konkurovať diabolsky osnované svätokupectvo s odpustkami. Ostro odmietal uctievanie sôch a v duchu biblického učenia Jána Viklefa sa dožadoval, aby radostná apoštolská zvesť odznievala v zrozumiteľnom jazyku domácich viery.

Mohli by sme zoširoka hovoriť o Husovom nezlomnom úsilí odvrátiť zhubné konanie doby, zastaviť príšerný rozvrat mravov a vyzdvihnúť jeho nadľudské úsilie vykoreniť zбоhatlivosť, zabráňovať kainským vražedným skutkom, posluhovaniu nemilosrdným svetským i cirkevným vladárom či moci nad krajinou, ľuďmi a ich životmi.

Hus sa usiloval kresťanstvo, ľud a národ uchrániť pred hriešnym úpadkom a hroziacim zánikom mohutnými kázňami. Svojim poslucháčom, Prahe, Čechám, svetu a zvlášť Rímu ukazoval cesty, ktoré vedú k Pravde, k večnému životu. Bol plamenným kňazom podľa srdca Božieho, nepodkupne vyučoval vieru v Ježiša Krista a bol vychovávateľom tých, ktorí v Neho uverili, milovali Ho a prijali za svojho Pána a Spasiteľa. Kázaval vášnivo od mladých rokov. V roku 1402 bol ustanovený za kazateľa v pražskej Kaplnke sv. nevinatok betlehemských, ktorá je známejšia pod názvom Betlehemska kaplnka. Zakladatelia tohto zvláštneho kostola si žiadali, aby sa v kaplnke kázavalo počas sviatkov v domácom – ľudu zrozumiteľným jazyku. Hus kázaval po česky s najväčšou radosťou. Niet pochýb o tom, že v tejto otázke nadväzoval nielen na Jána Viklefa, ale i na ďalších európskych reformátorov, ktorí otázku zrozumiteľného slova Božieho nastoľovali ako jednu z najaktuálnejších kresťanských tém. Do radu predviklefovských a predhusovských reformátorských počínov možno zaradiť nielen veľkolepý projekt prekladu Písma do staroslovienciny, s ktorým prišiel na Veľkú Moravu misionovať Konštantín (Cyril) s Metodom, ale i nezabudnuteľný preklad Biblie Petra Valda a iné.

Pravdaže, v otázke Písma nešlo iba o jeho zrozumiteľnosť – iba o jazyk, išlo aj o ďalší kľúčový princíp kresťanskej viery: Písmo vo Viklefovom učení bolo ponímané ako najvyššia a konečná autorita. Hus práve túto myšlienku prijal, neochvejne obhajoval a v celom svojom usilovaní, kázaní i konaní presadzoval. Písmo sväté považoval za posolstvo Božej pravdy: Ja som Cesta, Pravda i Život – podčiarkoval Hus denne Ježišovo slovo v Jánovom evanjéliu.

Husove kázne poslucháčov, ktorí sa zhromažďovali v Betlehemskej kaplnke, fascinovali. Historické pramene doslova hovoria, ako ľudia „lačneli“ za neformálnymi službami Božimi: a Hus ich takými učinil. Ako kazateľ v Betlehemskej kaplnke rástol. Čím hlbšie prenikal do Písma, tým zrozumiteľnejšie a presvedčivejšie kázal. Písmom poukazoval na úpadok vtedajšej cirkvi – v Písme nachádzal dôvody na jej

obnovu. Husova kázeň bola práve z týchto dôvodov pre poslucháčov omnoho príťažlivejšou ako liturgia latinskej omše – akokoľvek ju označovali jej obhajcovia za „krásnu“ či „pôsobivú“. Husovo kázňové slovo nieslo celý rad perspektív: biblické posolstvá do srdca poslucháčov predovšetkým, no nepochybne spoluvytváralo i cestu ku kázni ako k najdôležitejšiemu pilieru reformačných služieb Božích v husovskom období.

Hus kázal pri každej vhodnej príležitosti. Po vyhlásení interdiktú a vypovedaní z Prahy kázal s najväčšou radosťou v „exilových“ južných Čechách, najmä na Kozom Hrádku, neskôr sa kázňovým alebo katechetickým slovom prihovárал svojim strážcom v kostnickej väznici. Podľa Kostnickej kroniky začal po nemecky kázať dokonca zoči-voči kostnickému popravisťu.

Príznačné kazateľské vyznanie Ján Hus vpísal do listu Pražanom v roku 1412: *Proste za mňa Hospodina, aby ma obdaroval zdarom v kázani slova Božieho, a to všade tam, kde sa taká nutnosť ukáže: v obciach, v mestách, na dedinách, na hradoch i poliach, v lesoch, všade, kde budem môcť káznou poslúžiť. Proste, modlite sa, aby vo mne slovo Božie nebolo potlačené.*

Zrozumiteľnou káznou Hus nadväzoval na reformátorov, ktorí sa usilovali pred ním alebo súbežne s ním budovať piliere veľkej kresťanskej Reformácie. Niet pochyb, že práve Ján Hus ich spevnil a učinil široko-ďaleko známymi. Nečudo, že čoskoro po ňom ujal sa kresťanskej reformácie Martin Luther, ktorý prišiel s novým odhodlaním – aj na husovských reformačných základoch – vybudovať vysoké poschodia Reformácie.

Hus miloval vzdelávanie. Bol kompetentným učiteľom. Menovanie do čela Karlovej univerzity bolo jedinečným certifikátom jeho osobnostných kvalít. Aj dnes vypovedá nielen o Husovom vzdelaní, majstrovskom vzdelávaní a rozhlade, o jeho rešpektovanej mravnosti, ale i o jeho schopnosti nadväzovať na dôležité pedagogické a myšlienkové cesty vtedajšej Európy. V súčasnosti – v čase celosvetového otvárania univerzitných brán – sa na jeho vrub do určitej miery pripisuje odchod Nemcov – pedagógov i študentov – z Karlovej univerzity ako určité negatívum, – aj keď podľa prameňov sa o myšlienku a vydanie „protinemeckého“ Kutnohorského dekrétu pričínili najmä kráľ Václav IV. Prehliadnuť však nemožno, že dekrét, na základe ktorého Nemci z Prahy odišli, sa rodil i v komplikovanom spore, v ktorom Hus vášnivo obhajoval nielen univerzitné práva domácich študentov a profesorov, ale odmietal i protiviklefovské postoje nemeckého spoločenstva na pražskej Karlovej univerzite: Husovým kritikom nemožno nepripomenúť, že nemeckí študenti a profesori sa pričínili o univerzitný zákaz Viklefových spisov, a tým nielen o nezákonnú cenzúru jeho diel, ale i o posilnenie vtedajšieho protireformačného pohybu v Čechách i v celej Európe.

Ján Hus písal a obhajoval jedinečné spisy, akým je napríklad spis O cirkvi (De ecclesia, 1413), ktorý vysoko vyzdvihuje Kristovu autoritu. Kristus je Husovou jasnou Cestou, Pravdou i Životom, nie pápeži či kardináli, bojujúci o moc nad cirkvou. Dejiny kresťanstva vysoko oceňujú aj ďalšie Husove diela, medziiným zvlášť katecheticky orientovaný Výklad viery, Desatora Božích prikázani a modlitby Otčenáš, ale i Knižku o svätokupectve, Postillu a ďalšie. Napriek tomu, že Husove diela boli prekliate a spisy spálené, dodnes ich vysoko oceňuje kresťanský svet i duchovná kultúra.

Medzi spismi, ktoré si Ján Hus pripravil ako základ pre osobnú obhajobu na koncil do Kostnice, vyniká jeho Reč o mieri, ktorá je neobyčajne ostrou kritikou vtedajšieho duchovenstva: *...uzdy, sedlá, ostrohy – samé zlato. Skôr sa lesknú vankúše ako oltáre. Nasledujú bohato prestreté stoly preplnené lahôdkami a čašami. Okolo toho za obžerstvom nasleduje opilstvo, hýrivý hluk lutny, lýry a píšťal. Lisy tečú vínom, preplnené komory a rihanie z prejedania i prepitia. Vidieť tam možno nielen nádoby s korením, ale i preplnené zochy peňazi. Peter apoštol sa neprechádzal ozdobený drahými kameňmi a v hodvábnom odeve sa nenosil na bielom koni. Zlí pastieri namiesto svetla vyžarujú najčernejšiu tmu, miesto život darujúceho tepla ničivý a smrtiaci mráz, sú zhubbami sveta. Pôvodcom zla je kúria, ktorá takých pastierov ustanovuje udeľovaním úradov, výsad a výhod. Mier je z takej cirkvi vyhánaný a výsledkom nie je nič iné ako zatratenie duší. Východiskom, riešením zvrhého stavu, v ktorom sa cirkev ocitla, je podľa Jána Husa predovšetkým zákon Kristov, pretože práve tento zákon môže priviesť kresťanov k vykúpeniu, očistiť ich od nepravostí, ozdobiť pravými cnosťami, osvieti chápacosť a rozohní kresťanskú lásku. – Tieto myšlienky, ktoré mal Hus v úmysle predniesť na koncile v Kostnici, prehlušil krik mocných predstaviteľov sveta i cirkvi, ktorí nemali záujem o to, aby sa v cirkvi všetko dialo s láskou a v poriadku. Aby sa žilo podľa Božieho slova v Božom slove. Aby sa z obvinení, ktoré proti Husovi vzniesol koncil, mohol odvolať k Ježišovi Kristovi a brániť sa Jeho učením.*

Áno, v Kostnici nešlo o Krista a o Jeho nasledovanie, ale o poslušnosť podľa kostnických cirkevno-právnych predpisov. Aj preto Hus, Boží muž – v očiach sveta bludár – bol vysokými predstaviteľmi vtedajšieho kresťanstva vydaný na smrť. On však od Božích právd a Pravdy zoči-voči smrti neustúpil. Necúvol, neprijal „kompromis“, neodvolal svoje prebolené, a preto fundované myšlienky a spisy, neznehodnotil svoje poznanie, postoje a konanie v Božom mene: neodvolal – nenechal sa zavrieť do kláštora a v ňom – za múrmi sveta – do smrti mlčať.

Prijal plamene – popravu, ako píše Jan Čapek, „hroznu a desivú“. Kráčať odhodlane Kristovi do náručia. Na kostnickej lúke zoči-voči obrovskému davu trikrát padol na kolena a volal slová modlitby: *Jesu Christe, fili Dei vivi, miserere mei! Ježiši Kriste, Synu Boha živého, zmiluj sa nado mnou!* Podľa iných prameňov táto modlitba – pieseň odznievala v plameňoch kostnickej hranice.

Dejiny dodnes volajú: Hanba ti, kostnický koncil! Prešlo šesťsto rokov a ešte si sa s Husom nezmieril. – Veď tebou odsúdený a z cirkvi vyobcovaný, z kňazského rúcha surovo a bezdôvodne vyzlečený a nepravdami pošpinený Ján Hus napriek mnohému, čo na jeho mene mocní v cirkvi i vo svete očistili, doteraz nebol a sotva bude úplne rehabilitovaný – pretože Husove na Krista obrátené spisy, neboli a nie sú dodnes akceptované v ich úplnosti a principiálnosti.

No Ján Hus predsa nezomrel zbytočne. V spise Výklad viery (1412), v učení, ktoré bolo v Kostnici odsúdené, svet obdaroval poznaním a vyznaním Pravde, ktorá sa zrači v Kristovom zraku: *...aj preto, verní kresťania, hľadajte pravdu, učte sa pravde, milujte pravdu, hovorte pravdu, podporujte pravdu a bráňte ju až do smrti, pretože pravda vás vyslobodí z hriechu, oslobodí od diavla, smrti duše i smrti večnej, ktorou je odlúčenie od večnej Milosti Božej.*

ThDr. PhDr. Ján Lajčiak

(1875 – 1918)

140. výročie narodenia
 Slobodný duch, ktorý okrem etických hraníc
 nepoznal iné hranice myslenia.
 Prevyšoval dobové pomery a jeho život bol tým
 poznačený.

Teológ, evanjelický kňaz, jazykovedec, prekladateľ biblických textov z pôvodných jazykov, intelektuál s prenikavým úsudkom, ktorý myslením predbehol dobu viac ako o 100 rokov. To je len pár prívlastkov, ktoré sa dajú pripojiť k menu môjho prastrýka Jána Lajčiaka. Celé desaťročia sa o jeho dielo zaujímal len úzky okruh intelektuálov – sociológov, teológov, jazykovedcov, literátov. A sú to hlavne oni, ktorí ho v posledných rokoch vyniesli z tieňa zabudnutia a obracajú pozornosť verejnosti aj mladých akademikov na jeho dielo. Každý, komu sa dostane do rúk kniha Jána Lajčiaka „Slovensko a kultúra“, je mimoriadne oslovený silou jej myšlienok a má pocit, že číta súčasné kultúrno-sociologické dielo. Prvé vydanie (1921) som ako malá videla u starého otca na stole, obsahová hĺbku som však pochopila až ako dospelá. Do jednej malej knihy zhustená pravda o Slovákoch. A kto si prečíta aj nový román spisovateľa Antona Baláza „Prehovor Ezechiel“ (2012) – fascinujúcu fikciu životného príbehu Jána Lajčiaka, je veľký predpoklad, že sa stane jeho nadšeným „fanúšikom“. Jeho život bol plný toho, čo človeka hlboko formuje – od viery v Boha, cez bolesť, významné študijné úspechy, veľké sklamanie a odmietnutia, cez sústredenu

vedeckú prácu až po predčasnú smrť 28. 10. 1918, v deň vzniku Československa

Ján Lajčiak bol najvzdelanejší Slovak svojej doby, všestranný humanitný vedec. Narodil sa v Pribyline 25. 7. 1875. Rodičia mu náhle zomreli, keď mal len 15 rokov. Študoval teológiu v Prešove

a v Erlangene, zároveň s orientálnou filológiou. Na univerzite v Lipsku získal doktorát z filozofie za prácu v oblasti semitských jazykov a na parížskej Sorbonne doktorát z teológie za prácu o prorokovi Ezechieli. Obe diela sú dodnes citované v svetovej odbornej literatúre. Ovládal 16 jazykov a patrí medzi spoluzakladateľov modernej slovenskej orientalistiky.

Vďaka intelektuálne stimulačnému prostrediu špičkových univerzít, na ktorých Ján Lajčiak študoval, získal širokospektrálne vzdelanie aj európsky nadhľad. Bol rozhladeným intelektuálom, na pulze vtedajších najaktuálnejších teologických, filologických a sociálnych prúdov. To všetko chcel po návrate na Slovensko v roku 1905 zúročiť. Mal moderné, liberálne, kritické názory, vyzýval k aktivite, vzdelaniu, k osobnej zodpovednosti každého jednotlivca. V konzervatívnych slovenských národných a cirkevných kruhoch nenašiel spojenca. Kto si prečíta jeho kritiku do ich

radov, pochopí. Ani pre vtedajšiu štátnu vrchnosť nebol vhodný typ. Jeho ambície získať adekvátny akademický post zostali nenaplnené. Až tak, že do konca života pôsobil ako evanjelický kňaz v zapadnutej liptovskej dedine Banská Boca (Vyšná a Nižná Boca). Mnohí to označujú za tragédiu, za vyhnanstvo. A možno to bola vôľa Božia. On sám bol sklamaný, no zostal duchovne silný a až do smrti vo veku 43 rokov veľmi aktívny. Kázal, učil, pričínal sa o postavenie dvoch škôl, sociálne pôsobil, spravoval potravinový spolok. A popritom vedecky pracoval. Ako semitológ prvý na Slovensku z hebrejčiny do súčasnej slovenčiny preložil a v roku 1904 vydal knihu Žalmov a z gréčtiny všetky štyri evanjeliá. Viem si predstaviť, aké to mohlo byť fascinujúce. Na Boci napísal aj svoje vrcholné dielo „Slovensko a kultúra“. Okrem toho včeláril a fotografoval. Z lipského kníhkupectva Bormann & Greiner Buchhandlung mu počas života boli doručené stovky odborných kníh z oblasti filozofie, biblických vied, sociológie, knihy antických klasikov, aj kompletná zbierka Shakespearovho diela v angličtine. Záznamy o tom sa našli nedávno, keď sa objavil jeho „stratený“ osobný archív. Keď som otvárala škatuľu s jeho súkromnou korešpondenciou od bratov, švagrov, neterí, priateľov, zatajil sa mi dych. Nebol to čudák, ani samotár. V rukách som mala dôkaz o silnej sociálnej sieti, ktorou bol obklopený. Estetickým zážitkom je vidieť jeho 300-stranový rukopis o Ezechieli, písaný po francúzsky, ako aj rozsiahly rukopis biblických prekladov. Keď mu v roku 2003 Obecné zastupiteľstvo v Nižnej Boci udelilo čestné občianstvo In memoriam, starostka obce uviedla: „Je potrebné, aby staršia aj mladšia generácia vedeli, že žil medzi nami človek, o ktorom málokto vedel, aký bol veľký duchom. Dokázal sa zaradiť medzi jednoduchých ľudí a snažil sa ich povzniesť z biedy a naučiť ich hrdosti. Lebo, ako hovoril,

...s osudom treba bojovať a nepoddávať sa mu. Iba človek, ktorý si dokáže vážiť hodnotu vlastného života, a to v akýchkoľvek podmienkach, si dokáže vážiť život druhých.

V martinskom byte mojich rodičov visí elegantný portrét Jána Lajčiaka v pôvodnom secesnom ráme. Občas si predstavím, že vystúpi z toho obrazu. Bol by to moderný mladý muž – vzdelaný, sebavedomý, no zároveň skromný, úctivý a veľmi pracovitý. Nekompromisný v názoroch, hlavne vo veciach, ktoré treba posunúť dopredu. Bol by kritický k tomu, čo sa dnes na Slovensku deje. Väčšina z toho, čo pred 100 rokmi napísal, stále platí. Možno by opäť narážal na nepochopenie a opäť by zistil, že hoci s nadpriemerným vzdelaním, ani dnes by oňho nebol záujem, lebo priestor často dostávajú priemerní a arogantní. Tak ako veľa súčasných mladých ľudí by bol postavený pred dilemu „byť či nebyť TU“. A práve v tom, ako sa Ján Lajčiak v tejto otázke rozhodol, je jeho veľký príklad – vedome sa rozhodol, že dar vzdelania, ktorý mu bol daný, zužitkuje najlepšie, ako vie, na pozdvihnutie vtedy zaostaleho slovenského národa. Napísal: *Chcem zostať na Slovensku a chcem sa venovať práci v prospech toho ľudu, ktorého synom som.* Vedel presne, kde je zakotvený, vedel, že Slovensko potrebuje hlboké radikálne zmeny, a rozhodol sa pričiniť o to. Patril k tým, pre ktorých „zaujímam sa sám o seba a o svoje vlastné prežitie“ by bolo príliš málo.

Každá spoločnosť potrebuje vzory/idoily, aby sa posúvala ďalej. Ján Lajčiak by mohol byť pre súčasných mladých ľudí aj mladých politikov – takým modelom. Napriek „zabudnutiu“ patrí medzi najväčších slovenských mužov. Za všetky jeho postoje a snahy mu patrí poďakovanie a úcta.

OLGA LAJČIAKOVÁ,

VNUČKA NAJMLADŠIEHO BRATA JÁNA LAJČIAKA

Letné aktivity v Centre kresťanského vzdelávania v Martine

ANGLIČTINA PRE VŠETKÝCH (6. – 10. 7. / 13. – 17. 7.)

Centrum kresťanského vzdelávania v Martine navštívili aj tento rok dlhoroční priatelia a podporovatelia z New Heights Church z Vancouveru, štát Washington, USA.

Americký tím počas prvého týždňa vzdelával v anglickom jazyku až 70 Slovákov (6. – 10. 7.) Druhý týždeň tento počet stúpol na 80 účastníkov (13. – 17. 7.).

Spoznávanie a osvojovanie si angličtiny a zlepšovanie sa v aktívnej komunikácii boli pre študentov všetkých vekových kategórií prínosným zážitkom. Zaiste sa tešia nielen z nových slovíčok a viet, ktoré pribudli do ich slovnej zásoby, ale aj zo vzácných priateľstiev, ktoré pretrvávajú!

EGMT CAMP (13. – 17. 7.)

Tohtoročný päťdňový gymnaziálny tábor bol tak ako minulý rok určený pre budúcich prvákov Evanjelického bilingválneho gymnázia v Martine. Bol plný priateľstiev, spoločensva a zábavy! Tábor sa niesol v téme Noemova archa. Tento nápad sa následne odzrkadlil v názvoch táborových tímov, v aktivitách i dramatických verziách znázornených príbehov. Noemova archa sa napokon ukázala byť mimoriadne vhodnou nielen na sprístupnenie biblických právd, ale aj na návštevu bojnickej zoo. Táboru sa zúčastnili aj zahraniční Slováci – hostia zo Srbska, s ktorými Evanjelická spojená škola v Martine spolupracuje už vyše roka.

„Rovnako ako museli zachránení ľudia a zvieratá na Noemovej arche dôverovať Bohu a spolupracovať, aj naši táborníci sa postupne učili a naučili pracovať spoločne ako tím a veriť pánu Bohu. Tieto zručnosti sú dobrým a potrebným predpokladom pre ich ďalšiu cestu počas stredoškolského štúdia,“ opísala cieľ tábora, zameraného na nových gymnazistov, americká lektorka Blythe Ann Barreto.

Každý deň EGMT tábora bol naplnený aktivitami, zameranými na budovanie tímového ducha. „Pre študentov boli tieto aktivity skutočnými výzvami,“ povedala Blythe a dodala, že „boli o to viac motivovaní k vzájomnej spolupráci a spolupatričnosti.“ Ráno sa začalo zábavnou angličtinou, ktorú si pre účastníkov tábora pripravili bratia a sestry z New Heights Church, Vancouver WA. Mladých ľudí oslovila celá škála dovedty nepoznaných športov, akými boli napríklad kickball alebo beach volejbal. Študentom sa veľmi rákala aj papierová verzia facebooku, ktorá visela na stenách ubytovne.

Popoludnie prinieslo možnosť vybrať si z workšopov zameraných na umenie, drámu, technológiu alebo na hudbu. „Cez každú z týchto činností študenti nielen rástli v dôvere vo svoje vlastné schopnosti, ale získavali skúsenosti tímovej jednoty,“ opisuje americká lektorka Blythe pozitívne výsledky popoludňajších skupinových aktivít. S úsmevom tiež dodala, že „skupina študentov je už dnes určite pripravená na vstup na strednú školu, pretože sú jedným celkom – sú tímom priateľov.“

LETNÁ BIBLICKÁ ŠKOLA (20. – 24. 7.)

Deväť tímov a v nich viac ako 180 detí – taká bola Letná biblická škola v roku 2015, ktorá prebiehala pod láskavým vedením priateľov zo St. Andrew's Lutheran Church z Minnesoty, USA. Počas nej putovali deti po púšti spolu s izraelským národom. Učili sa

nielen dôverovať Pánu Bohu, ale aj prosiť a ďakovať Mu za každodenné dary, ktoré nám z lásky a milosti dáva.

Každý deň Letnej biblickej školy sa začínal spoločným ranným programom. Potom sa deti rozdelili do 11 skupiniek, v ktorých prebiehali tvorivé dielne, športové aktivity a biblické vyučovanie. Každý deň sa končil zábavným spoločným programom, ktorý sa pre väčšinu detí po chutnom obede prirodzene prelial do spoločných populudňajších aktivít.

Letná biblická škola sa skončila slávnostným predstavením programu na Memorandovom námestí v Martine. Deti pod vedením svojich vedúcich poslúžili aj v rámci nedeľných služieb Božích v Evanjelickom kostole v Martine.

Práca v skupinách s deťmi bola doménou študentov Misijnej práce s deťmi a mládežou, ktorým prebiehala odborná prax s deťmi (Katedra náboženských štúdií, Žilinská univerzita v Žiline). Popri službe deťom v triedach sa študenti ukázali aj ako nadaní animátori a herci. Každý deň deťom predvádzali divadelne stvárnený biblický príbeh, ktorý postupne odhaľoval vyvedenie izraelského národa z egyptského zajatia.

J-CAMP 2015 (27. – 31. 7.)

Tento anglický konverzačný tábor bol určený pre mladých ľudí vo veku od 11 do 14 rokov. Prebiehal pod vedením amerických lektorov z Hales Corners, Wisconsin, USA a tento rok oslávil svoje druhé narodeniny. Veríme, že kemp plný dobrej nálady, nových skúseností, kresťanských hodnôt a angličtiny vytvára pre našich mladých bezpečný priestor, v ktorom sa môže každý z nich odvážiť hovoriť v cudzom jazyku a získať veľa nových kamarátov a nezabudnuteľných zážitkov!

Tridsaťpäť mladých ľudí spoznávalo počas piatich dní životné príbehy misionárov, ktorí šírili evanjelium na americkom kontinente v dobe, keď toto územie obývali domorodí obyvatelia. Účastníci kempu začínali každé ráno veselými hrami a aktivitami zameranými na budovanie tímu. Po nich nasledovalo ranné zamyslenie, kde sa už všetky slovenské „makovice“ pomaly, ale isto nastavovali na angličtinu. Potom sa mladí rozdelili do skupín, v ktorých prebiehala zážitková výučba. Okrem angličtiny spoznávali účastníci kreatívne stránky svojho „ja“ prostredníctvom umenia, spievania, ochutnávania amerických sladkostí a skúšania typických amerických športov. Populudní mali naplánovanú každodennú aktivitu, ktorou prispeli k dobru celej komunity.

HEDWIGA TRÁČOVÁ <>

AUDIENCIA U KRÁĽA

S príchodom letných prázdnin sa v našom evanjelickom zbore konal od 6. do 10. júla denný detský tábor. Od pondelka do piatku bol pre deti pripravený celodenný program. Tábor sa niesol v znamení témy Audiencia u kráľa. Postupne sme spoznávali príbeh kráľovnej Ester a Božieho plánu pre ňu a pre židovský národ. To, že Ester bola vyvolená stať sa novou kráľovnou, neprinášalo len výhody, ale aj obrovskú zodpovednosť. Zvlášť keď išlo o život jej a jej ľudu. Aj napriek nebezpečenstvu smrti bola jej audiencia u kráľa úspešná a židovský národ bol zachránený. To je svedectvom aj pre nás. Pán Boh i nás zasadil na určité miesto a má pre nás špeciálny plán. My potrebujeme počúvať Boží hlas a spoznávať Božiu vôľu pre náš život.

Okrem osvojovania si základných biblických právd deti zažili veľa zábavy pri rôznych hrách, športoch a v remeselných dielnach. Tešili sa aj z pekného výletu do Hasičskej stanice v Záturčí, kde popri zaujímavej prehliadke mohli zažiť aj poriadnu sprchu z hasičského auta, ktorá ich výborne osviežila v horúcom počasí.

Na záver tábora bol pre rodičov pripravený program, kde detičky predvedli, čo sa počas týždňa naučili. Každá skupinka predstavila určitú časť z príbehu Ester a zaspievali si aj slovenské, anglické i židovské piesne. Program sa zavŕšil výbornou hostinou, plnou chutného jedla.

Sme veľmi vďační Pánu Bohu za všetkých 67 detí, ktoré sa zúčastnili na tomto tábore. Veríme, že to, čo deti počas neho zažili a počuli, zostane v ich srdiečkach a budú s radosťou nasledovať Pána Ježiša. Našou túžbou ostáva, aby detičky mohli aj naďalej pokračovať v poznávaní Pána Boha a prichádzať spoločne na detskú besiedku.

Ďakujeme všetkým pomocníkom a vedúcim, ktorí boli ochotní pomôcť a vynaložili nemalé úsilie na to, aby detský tábor prebiehal zadarmo a v poriadku. Naša vďaka patrí aj rodičom, ktorí na záverečný program priniesli rôzne dobrotky.

Krátke video o našom tábore si môžete pozrieť na www.ecavmt.sk

ANDREA HYBENOVÁ,
KOORDINÁTORKA PRÁCE S MLÁDEŽOU

KONFIRMAČNÝ TÁBOR 2015

V dňoch 20. – 26. júla sme sa spolu s konfirmandmi vybrali na tábor do Liptovského Trnovca. Všetci sme boli veľmi radi, že sa nás nazbieral dostatočný počet (lebo pred táborom to vyzeralo kadejako) a mohli sme spolu prežiť krásny týždeň na Liptove.

Po ceste vlakom a autobusom sme sa vybalili na peknej ubytovni, zoznámili sa s domácou pani farárkou a potom sme sa už nedočkavo ponáhľali na Liptovskú Maru. Vody sme si užili dostatočne nielen v prvý deň, ale počas celého týždňa. Okrem toho sme boli v Bešeňovej, splavovali sme Váh, grilovali, oblievali sa a hrali rôzne hry. Nečakane sme si vychutnali aj východ slnka na blízkom kopci a celý týždeň sme mali raňajky, ktoré mohli konkurovať hotelom, lebo ich pripravovali naši šikovní táborníci. Jednoducho zažili sme všetko, čo k dobrému táboru patrí.

Dievčatá si celý týždeň vyspevovali letný hit „Budeme še ľúbic, ta ne, ta

ne...“ a hoci si to asi neuvedomovali, súviselo to s témou tohtoročného tábora, ktorou boli vzťahy. Boh nás stvoril pre vzťahy. V prvom rade, a tým sme začali, je to vzťah s Ním, s naším Stvoriteľom, Spasiteľom a Radcom. Potom sme pokračovali vzťahmi s priateľmi, rodičmi, cirkvou a partnerom či partnerkou. Asi sa všetci zhodneme, že hoci sú vzťahy také dôležité a sme pre ne stvorení, niekedy dokážu byť poriadne komplikované. No aj počas týchto tém sme sa mohli presvedčiť, že Pán Boh nám v nich chce byť radcom a vo svojom Slove nám dáva návod, ako to celé nepokaziť.

Nuž a po peknom týždni sme sa ani nenazdali, prišla sobota a bolo treba ísť domov. Okrem spomienok, veríme, že nám zostanú vzťahy, ktoré sme tam budovali, a to najmä ten s Pánom Bohom.

EVA JANOTOVÁ

STVORENÍ PRE VZŤAHY

Mládežnícky kemp 2015 v Liptovskom Trnovci

Požehnaný čas. Krásne prostredie. Upevnené priateľstvá. Aj takéto slová mi napadnú, keď si spomeniem na tohtoročný tábor, ktorý sa konal 17. – 22. augusta v Liptovskom Trnovci.

Tento rok sme sa zišli v menšom počte, ale to nezabránilo, aby sa o chvíľu rozliehala chodbami veselá vrava mládežníkov, ktorí nevedeli, čo čakať tento rok. Túry? Kúpanie sa? A čo tak oboje? Všetkých nás potešila príjemne teplá voda v Liptovskej Mare, pri ktorej sme strávili niektoré popoludnia. Očaril nás malebný kraj naokolo a nezabudneme na výlet do Kvačianskej doliny, na konci ktorej pri vodných mlynoch chovali kozy a sliepky, čo nikto nečakať. Ďalšie nezabudnuteľné zážitky sme si odniesli či už z Tatralandie alebo z okružnej plavby lodou.

V pamäti nám ostanú slová ako „čamprdla,“ handra a sardinky. Hoci sme najprv nechápali, o čo v hrách s takýmto názvom ide, veľmi rýchlo sme to pochopili (resp. ako kedy). Pri takýchto hrách sme využili hádam všetko – silu, rýchlosť, vytvárali sme stratégiu a snažili sa pochopiť myslenie súpera. Hlavy sme si tiež potrápili pri hádankách, pri ktorých je často dôležitejšia všímavosť ako logika.

Podvečer sme sa vždy pousádzali v spoločenskej miestnosti pri chválach, hrách, scénkach a Božom slove. „Stvorenie pre vzťahy“, tak znela hlavná téma tohto tábora. A na aké vzťahy? Mysleli sa tým vzťahy so všetkými, ktorých stretávame na ceste životom: Boh, rodina, priatelia – aj tí neveriaci, spoločenstvo a naši potenciálni budúci manželia a manželky.

Boh je ten, s ktorým si počas nášho života najviac budujeme vzťah. Pri tom nás často vedú prvé tri Božie prikázania – tie hovoria, že si nemáme vytvárať iných „bohov“ v našom živote, Božie meno nemáme bezdôvodne používať a sviatky máme svätiť. A hlavne si máme pamätať, že Boh je láska a láska, ktorú máme my, pochádza z Neho.

Ako sme sa dozvedeli od pána farára z Liptovského Mikuláša, život v rodine (a nielen tam) je ako túra na jeden z najvyšších vrcholov. A na čo pri túre, ktorá predstavuje náš život, nemáme zabúdať? V prvom rade si máme vytýčiť cieľ, ktorým je kráľovstvo Božie. Ako druhé treba mať na pamäti, že treba kráčať nepretržite, pretože keď zastaneme, niekedy sa už možno nepohne ďalej. A nakoniec, slabších máme púšťať vždy pred seba, aby oni určovali tempo, aby nemali pocit, že za nami nestíhajú. A nesmieme zabudnúť, že aj keď niekedy je práve rodina to, čo nás ťahá od Boha preč, dôležité je nevzdať sa a napredovať aj napriek zlým okolnostiam.

V našom živote sa nevyhneme ani vzťahom s neveriacimi. „Žiť vo svete, ale nie so svetom.“ Aj také slová zazneli počas výkladu. Pouchli sme sa, že hoci by sme sa takýmto vzťahom nemali vyhýbať, vždy by z nás malo byť cítiť, že patríme Bohu.

Človek sám môže nasledovať Krista. Ale o koľko vzácnejšie je, keď Krista nasledujú muž a žena spoločne. Keď im ich vzťah pomáha napredovať vo viere a keď sa to prejavuje aj v spoločenstve. V dnešnom svete, ktorý ukazuje vzťahy založené na príťažlivosti, máme šancu pochopiť, že láska je o rozhodnutí. Že na vzťah sú vždy potrební traja – on, ona a Boh.

A nakoniec sme sa poučili o tom, ako by mali fungovať naše vzťahy v spoločenstve. O tom, aké je dôležité pre nás vyvíjať si vieru v spoločnosti iných veriacich. O tom, že nie každé spoločenstvo je zárukou dobrých vzťahov. O tom, že by sme sa mali navzájom povzbudzovať v našej viere, mali by sme si byť oporou, ale zároveň by sme sa mali aj napomínať, lebo človek môže sklznúť zo správnej cesty.

Dúfame, že to, čo sme si za celý týždeň vypočuli, nám pomôže pri budovaní nášho vzťahu s Bohom. Takisto s rodinou, priateľmi, neveriacim svetom, partnermi a spoločenstvom. Dúfame, že základom našich vzťahov bude vždy láska.

Utečencovi podaj pohár vody a neželaj mu smrť, radšej mu pomôž prežiť ťažké dni

13. NEDELA PO SV. TROJICI

A hľa, vstal zákonník, a aby ho pokúšal, povedal: Majstre, čo konať, aby som dedične získal večný život? Odpovedal mu: Čo je napísané v zákone? Čo tam čítaš? On odvetil: Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého srdca, z celej duše, z celej sily a z celej mysle, a svojho blížneho ako seba samého. Riekol mu teda: Správne si odpovedal! To čiň a budeš žiť! Ale on sa chcel ospravedlniť a spýtal sa Ježiša: A kto mi je blížny? Ježiš znovu riekol: Išiel jeden človek z Jeruzalema dolu do Jericha a padol lotrom do rúk. Tí ho ozbíjali, dorážali, zanechali polomŕtveho a odišli. Náhodou išiel touto cestou kňaz, a keď ho videl, obišiel ho. Podobne i levíta, keď prišiel na to miesto a videl ho, obišiel ho. Prišiel však k nemu pocestný Samaritán, a vidiac ho zľutoval sa nad ním, pristúpil k nemu, obviazal mu rany, nalial do nich olej a víno, vyložil ho na svoje hoviadko, zanesol do hostinca a opatroval ho. Potom na druhý deň vybral dva denáre, dal hostinskému a povedal: Opatruj ho, a ak by si viac vynaložil na neho, zaplatím ti, až sa vrátim. Čo myslíš, kto z tých troch bol blížnym tomu, ktorý padol lotrom do rúk? A on odpovedal: Ten, čo mu preukázal milosrdenstvo. Ježiš mu povedal: Choď a čiň podobne!

L 10, 25 - 37

Milí bratia a sestry!

Ludia často krátko prichádzali k Pánovi Ježišovi s otázkami alebo problémami. Niekedy boli tieto otázky úprimné, inokedy, aby Ho pokúšali. Pán Ježiš by mohol na tieto otázky odpovedať jasne, trefne – a zaiste by hneď trafil kliniec po hlavičke, a navyše by prekukol dôvody a úmysly pýtajúceho sa. On však takmer stále odpovedá na otázku ďalšou otázkou alebo prináša podobnosť – príbeh zo života. Poslucháči sú vtiahnutí do deja. Podobnosť, príbehy však neboli odpoveďami. Boli skôr akýmiś výzvami, aby sa ľudia pozreli na vec, problém z inej perspektívy, inou optikou, z iného uhla. Ježiš hovoril o každodenných skúsenostiach, známych okolnostiach a pozýval poslucháčov, aby tieto situácie vnímali z perspektívy Božieho kráľovstva.

Príbeh o milosrdnom Samaritánovi je veľmi známy. A práve preto máme tendenciu hneď si povedať: Jáj, toto poznám, viem, o čo tam ide. To je ľahké. Jeden muž išiel po nebezpečnej ceste, kde ho prepadli lotri, zloději. Tí ho okradli, dobili a nechali ho polomŕtveho. Prešli okolo neho dvaja ľudia – kňaz a levíta, ktorí by sa, podľa nás, mali o neho postarať, ale neurobili to. A potom prišiel taký, ktorý by sa postarať nemal, ale urobil to. Z toho vyplýva, že takto by sme to mali robiť my.

Ale v príbehu o milosrdnom Samaritánovi ide o viac. Nielen o pomoc inému človeku, nielen o kritiku náboženských vodcov, ktorí sú necitliví, ba priam bezcitní. Nejde tu iba o akýsi model „kto je môj blížny“. V tomto texte Pán Ježiš skúma očakávanie. Pre Boží ľud. Čo od nás očakáva Boh? Búra predstavy postavenia, prestíže a pozýva nás, poslucháčov, aby sme sa

stali súčasťou Božieho diela v dnešnom svete.

Zákonník, teda znalec Božieho zákona, prichádza za Pánom Ježišom, lebo chce počuť, čo mu Ježiš odpovie na jeho otázku o zmysle života. Lenže Ježiš vie, že zákonník odpoveď pozná, a tak sa ho pýta, čo o tom hovorí Písmo. Zákonník odpovedá slovami, ktoré sú židom vštepované od malička: *Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého srdca, z celej duše, z celej sily a z celej mysle, a svojho blížneho ako seba samého.* Pán Ježiš ho nechváli, nevyzdvihuje jeho múdrosť a šikovnosť. Iba jedno-ducho povie: To čiň a budeš žiť. Ale zákonníkovi to zrejme nestačí. Zrejme mu nie je jasné, kto je jeho blížny. Čo to znamená? Pán Ježiš, ktorý tiež poznal Božie slovo, mu mohol hneď zacitovať slová, ktoré dal Hospodin Izraelcom (3M 19, 33 – 34): *... Ak sa vo vašej krajine pri tebe zdržuje cudzinec, neutláčajte ho. Cudzinec, ktorý sa zdržuje u vás, nech vám je ako domorodec. Miluj ho ako seba samého, lebo cudzincami ste boli v Egyptskej krajine; ja som Hospodin, váš Boh.* Pán Ježiš sa však nechce púšťať do siahodlhých teologických či filozofických debát. Namiesto toho porozpráva príbeh. Príbeh o mužovi, o ktorom nevieme vôbec nič. Nevieme, či je žid, alebo cudzinec. Nevieme, prečo bol v Jeruzaleme. Vieme iba, že schádzal po ceste do Jericha, kde ho napadli zločinci. Dobili ho, okradli a polomŕtveho nechali ležať na ceste. Po ceste išli kňaz a levita. Nezastavili sa však, aby mu pomohli. Prešli na druhú stranu cesty. Nakoniec tadiaľ išiel muž z iného národa, iného náboženstva. Zlutojúc sa, zosadol zo svojho zvierata, pristúpil k nemu a obviazal mu rany. Pomohol tomuto človeku, ktorý bol v núdzi. Pán Ježiš končí toto podobenstvo v tom zmysle, že toto bol človek, ktorý „miloval svojho blížneho“, človeka v núdzi, ako „seba samého.“

Mohli by sme sa zamýšľať nad tým, prečo sa kňaz a levita nezastavili a nepomohli.

Je celkom možné, že sa báli, že porušia nejaké pravidlá o čistote. Je možné, že keď videli na ceste tohto zúboženého muža, mohli si myslieť, že zloději sú ešte blízko, a tak sa nechceli zastaviť. Alebo čo keď sa ten muž na zemi iba robí – hrá akési divadlo, že ho okradli, ublížili mu, aby ich potom mohol spolu so svojím kumpánom okradnúť a získať tak ľahkú obeť? Všetličo mohlo preblysnúť myslami kňaza a levitu. Ale zrejme medzi prvými otázkami bola táto: *Ak sa pri tom zranenom mužovi zastavím, čo sa mi stane?* Kňaz a levita videli v zranenom mužovi bremeno, ťažkosť, povinnosť, problém. A tak, namiesto toho, aby niečo urobili, keď zbadali problém, radšej prešli na druhú stranu cesty. Prečo? No predsa aby nevideli človeka v núdzi. Je ľahšie odvrátiť hlavu, zavrieť oči a predstavovať si, že problém nie je, že neexistuje.

Potom prišiel milosrdný Samaritán. A otázku obrátil: *Ak sa nezastavím a nepomôžem tomuto človeku, čo sa mu stane?* Samaritán tiež prechádza na druhú stranu. Lebo tam niekoho vidí. Vidí človeka. Človeka v núdzi. Blížneho. Ale prečo to Samaritán robí? Prečo má súcit voči doráňanému mužovi v priekope? Prečo si dáva takú námahu, ide s ním do hostinca a ešte aj necháva peniaze hostinskému, aby so o neho postaral? Prečo mu pomáha až do takej miery? Možno preto, lebo aj on zažil bolesť vo svojom živote. Možno veľmi dobre chápal, aké to je, keď sa mu ľudia vyhýbali, vedel, aké to je byť ponechaný na kraji cesty...

Holandský katolícky farár Henri Nouwen hovorí o možnosti, že z ľudí sa môžu stať „zranení uzdravovatelia, liečiteľia“ vtedy, keď sú vďaka vlastným ranám, bolestiam citliví na problémy, bolesti, zranenia druhých. To, čo urobil Samaritán, je mimoriadne. Lebo žijeme vo svete, kde je ľahšie, pohodlnejšie, výhodnejšie prejsť na druhú stranu cesty a radšej nepozerať, nevidieť.

Milí bratia a sestry, v posledných mesiacoch, týždňoch sa nedá nesledovať citlivá téma – utečenci, ktorá rozdeľuje verejnosť. Jedni sú na strane utečencov a hovoria o pomoci pre nich, iní sa ich boja, nechcú ich v tomto priestore. Vedú sa rôzne diskusie medzi ľuďmi, v médiách, na sociálnych sieťach...

Veľmi hlboko ma zasiahla správa o 71 utečencoch, ktorých našli mŕtvych v Rakúsku v dodávke na kraji cesty. Hrozné niečo. Otriaslo mnou neľudské zaobchádzanie prevádzčov s týmito ľuďmi. Beznádej a zároveň túžba migrantov po lepšom za každú cenu. Ale musím povedať, že viac ako smrť týchto utekajúcich, ma zasiahla surovosť niektorých ľudí tu na Slovensku, ktorí komentovali túto správu. Už to nebola debata o tom, či utečencov áno, alebo nie. Alebo či moslimovia, alebo kresťania, koho znásilnia, ako to tu všetko poničia... Už to bolo o tom, že diskutujúci obetiam želali smrť. Tragédiu, pri ktorej sa udusili aj malé deti po strastiplnej ceste, prijali viacerí s radosťou. Cítila som škodoradosť a zloprajnosť... Veď nech všetci zomrú, bude to ľahšie, problém sa vyrieši... Do toho mi zneli slová dnešného podobenstva – o dvoch, ktorí radšej prešli na druhú stranu cesty, než aby pomohli... a o treťom, ktorý, neváhal a pomohol, lebo vedel, aké to je byť na kraji cesty, byť iný... a ešte aj slová z 3. knihy Mojžišovej: *...Ak sa vo vašej krajine pri*

tebe zdržuje cudzinec, neutláčajte ho. Cudzinec, ktorý sa zdržuje u vás, nech vám je ako domorodec. Miluj ho ako seba samého, lebo cudzincami ste boli v Egyptskej krajine; ja som Hospodin, váš Boh.

Bratia a sestry, je ľahšie a bezproblémovejšie prejsť na druhú stranu cesty, odvrátiť zrak, povedať si, mňa sa to netýka, resp. čo sa mi stane, ak pomôžem? Ale nie sme ako kresťania povolani k tomu, aby sme problémy, ťažkosti, bremená ľudí pomáhali niesť? Nevyzýva nás apoštol Pavel k tomu, aby sme boli trpezliví, k potrebám ľudí ochotní, k hosťom pohostinní? Aby sme dobrorečili tým, ktorí nás prenasledujú? Aby sme sa radovali s radujúcimi a plakali s plačúcimi? Ako kresťania by sme nemali nečinne stáť na druhej strane cesty a ignorovať, čo sa deje okolo nás!

Zákonník prišiel k Ježišovi s otázkou: *Majstre, čo činiť, aby som dedične získal večný život?* Na čom skutočne záleží v živote?

Aj teraz sme tu všetci zhromaždení pred Bohom Otcom. Na nás je nasmerovaná otázka: *Miluješ Pána, svojho Boha, z celého srdca, z celej duše, z celej sily a z celej mysle, a svojho bližného ako seba samého?*

A znie nám aj poslanie: *To čiň a budeš žiť! Amen.*

SLÁVKA DANIELOVÁ

Lebo hladný som bol, a dali ste mi jesť; bol som smädný, a dali ste mi piť; prišiel som ako cudzinec, a prijali ste ma...!

Mt 25, 35

Keď je tvoj nepriateľ hladný, nakrm ho chlebom, ak je smädný, napoj ho vodou.

Pr 25, 21

Akže vám hovoria, hej, bude vojna, vedzte, národy – národe môj drahý, že to nie je vôľa Božia!

(Úvodné slovo na prezentácii knihy Martina Rázusa *To je vojna!*
Liptovský Mikuláš 13. 9. 2015)

Je mi čťou i potešením povedať niekoľko slov na duchovnej slávnosti, ktorá sa koná v liptovskomikulášskom evanjelickom chráme, a pri tejto príležitosti vzdať chválu zbierke – knihe básní Martina Rázusa *To je vojna!* Prvýkrát vyšla v Turčianskom Svätom Martine v roku 1919, krátko po 1. svetovej vojne. No jej básne v slovenskom vedomí rezonovali od prvých vojnových dní. Martin Rázus ich neskrýval, ale za čerstva publikoval nástojčivo a s mimoriadnou osobnou odvahou, a to vo viacerých slovenských novinách a časopisoch. Patril k najvýznamnejším slovenským odporcom veľkej vojny – jeho básň bola ochrancom bezbranných. Dovtedy nevídané rozmery vojnových operácií, mohutné explózie, masové vraždenie, nespočetné ľudské a materiálne obete, príšerné utrpenie človečenstva – a Slovenska a Slovákov v ňom – básnika denno-denne privádzali k básnickému stolu, na ktorý sa z jeho srdca, duše i krvi rinuli verše naplnené bolesťou. Ako písal, tak i žil, kázal, konal, volal proti vojne, presviedčal verejnosť a zvlášť svoju cirkev: v prednáške, ktorú predniesol na liptovskej teologickej konferencii evanjelických kňazov v roku 1915, uviedol: *Vojna, lepšie rečeno životný názor zakladajúci sa na bezohľadnom egoizme, ak chce mať Boha, musí mať iného, ako je kresťanský; ak chce mať náboženstvo, to nemôže byť kresťanské; ak chce mať cirkev, tá nemôže byť kresťanská, lebo filozofia heroického egoizmu a náboženstvo sú výtvorom protimluvneho, navzájom sa potierajúceho ducha...*

Teológ a kňaz Rázus v citovanej úvahe vedie spor i so svojim Martinom Lutherom: vo veci ponímania vojny požaduje od kresťanstva zásadne novú – protivojnovú reformáciu. Podľa tejto platformy sa nekompromisne tak teologicky, ako aj básnicky vyjadroval o vojne i všetkých humanitárnych katastrofách, ktoré ju sprevádzali. Pýtal sa, či vojna skutočne prišla a deje sa z Božej vôle, alebo je plodom diablových svetovládnych úmyslov. So zjavnou nevôľou, tak ako Pán Ježiš v podobenstve o milosrdnom Samaritánovi, zaznamenával účasť kňazov a levitov na vojnových operáciách a zápasoch. Ich záujem o víťazné vojenské mundúry prijímal s mimoriadnym rozhorčením. Kázne, v ktorých vysielali prosebné modlitby o vlastné víťazstvo a v ktorých žiadali porážku – a tak vlastne poníženie či smrť svojich blížnych, boli básnikovi najhorším blenom: nemohol ho zniesť rovnako, ako nemohol akceptovať osudové slzy a obete slovenských rodín, biednych chalúp a domcov, vojnových detí, sirôt i matiek márne čakajúcich na staniaciach synov, tých predovšetkým – vojačkov drahých, živých i mŕtvych či ťažko ranených invalidov; dotýkali sa ho nenávisť i závišť, ktoré pobadal na slovenskej zemi, hroby

i cintoríny, rekvirácie i údesné vzdychy vojnových uprchlíkov – utečencov, no i bolestné tóny sľaby v kolese dolámaných zvonov. Jeho básne: to modlitby a piesne – ako tie z Tranosciusa – príhodné do vojnového času.

Bolo správne: zaslúži si pochvalu to, že Spolok Martina Rázusa prišiel s myšlienkou vydať v rámci storočnice vojnových krvavých udalostí knihu *To je vojna!*

Mala vyjsť v roku 2014 uprostred svetových spomienok s cieľom prebudíť náš národ z bezohľadného egoizmu, vajatania i ľahostajnosti, povzbudiť ho a spolu s ním zvať: my Slováci sme sa proti tej šialenej vojne nebojácne postavili, zastupoval nás v nej, a to na verejnosti mohutný básnický hlas Rázusov. Nebol jediný, mali sme Jur Janošku, Samuela Zocha, Fedora Ruppeldta a ďalších kňazov, budúcich biskupov podľa srdca Božieho, ktorí verejne, odvážne, nahlas – nebojácne nastavovali protivojnové svedomie Slovenska tých čias – a to rovnako statočne ako vtedajší slovenskí politici na čele so svetovými mocnosťami rešpektovaným Milanom Rastislavom Štefánikom.

Na Slovensku sa proti vojne postavili v súkromí „tichých meditácií“ aj ďalší, napríklad Hviezdoslav: Krvavé sonety patria k najpamätnejším slovenským bolestným rozhovorom s Hospodinom. Sú ostro formulovanou kázňou – tvrdým napomenutím vtedajšieho kresťanstva: K oltárom lezieš, utieknuť sa v chrám; však modlu na srdci, v jej službe háraš: hej, o pokore, bázni leda táraš, si ošemetník pred Bohom i tam! V čase vojny Hviezdoslavove verše boli uzavreté, v istom zmysle skrývané, dumali v intímnej dvojici s básnikom. No Rázusov protivojnový cyklus nebojácne vyhľadával frontové línie i tyl, rezonoval, rozdával nádeje, varoval – bojoval srdcom. Aj preto kniha *To je vojna!* sa stala a naďalej je našou slovenskou legitímáciou k ľudskosti: otvárala nám brány do sveta civilizácie a kultúry, bol to, je i zostane priepustný list k Hospodinovi, ktorý denno-denne kladie na srdce: *Nezabiješ!*

Kto si na Slovensku i vo svete pri hrobch vojnových obetí kdekoľvek zastane, s touto knihou jasne započuje prikázanie Hospodinovo v Rázusovej mnohonásobnej protivojnovovej ozvene.

Žiaľ, kniha, ktorou sme chceli v jubilejnom čase vysloviť: Rázus náš drahý, sme hrdí na Tvoje nezabudnuteľné verše – vychádza s ročným oneskorením.

Nemožno nám na jej prezentácii zamlčať, že knihu básní *To je vojna!* pripravoval Spolok Martina Rázusa na „dve doby“ – vo dvoch vydavateľských prostrediach. To prvé edície ponúкло niektoré koncepcné a redakčné riešenia, s ktorými nebolo možné za žiadnych okolností súhlasiť. Ilustrácie, ktoré na vydanie zbierky pripravilo, sa ukázali byť neprijateľné. Nečudo, že vedenie Spolku Martina Rázusa v spore o charakter vydania úporne bránilo princíp autentickej – najmä úplnosti zbierky. Odmietlo vylúčovanie textov a neprijalo prehnané snahy o úpravu Rázusovho jedinečného básnického jazyka. Vybojovalo spor s ilustráciami, ktoré by Rázusove básne podľa mienky posudzovateľov znehodnotili. Aj preto došlo k málo vidanému, no poučnému javu – k rozchodu s vydavateľstvom. Platilo a platí to, čo nám zanechal Michal Gáfrík pred dvoma desaťročiami v ostrej kritike „škandalózne zmrzačeného“ – vtedy vydaného Rázusovho románu *Odkaz mŕtvych*. – Ak Rázus, zdôraznil nekompromisne v roku 1995 v Literárnom týždenníku Michal Gáfrík, – tak úplný a bezo zmien!

Nečudo, že práce na knihe sa začali nanovo, to však spôsobilo oneskorenie: kniha nevyšla v jubilejnom roku 2014. No predsa sa radujeme a vďačne slovenskej verejnosti oznamujeme: Rázusova kniha práve dnes vychádza Liptovskom Mikuláši, a to ako vydanie Spolku Martina Rázusa – ako úplné a dobovými zásahmi nepoškodené dielo rydzého básnika – principiálneho kresťana, pravého protestanta-evanjelika – s priliehavými ilustráciami Kamily Štanclovej a v hodnotnej grafickej úprave.

Z novej knihy máme veľmi dobrý pocit: cítime, že rozporuplný zrod jej tretieho vydania (druhé vyšlo v Matici slovenskej v roku 1943) v konečnom dôsledku sprievádzal láskavý dohľad Najvyššieho Editora. – Tak nazval ozaj starostlivý editor Ján Juráš „Božie riadenie“, ktorého sa knihe v sporoch o jej dušu, srdce a charakter dostalo. Veď boli prijaté kvalifikované editorské, a to tak literárnohistorické, textologické, ako aj mravné či estetické riešenia. Medzi nimi vyniká rozhodnutie, podľa ktorého zo zbierky nevypadli žiadne – medziiným také pomazané básnické texty, ako napríklad neobvyčajne aktuálna – doslova dnešku určená Apokalypsa, v ktorej básnik na spôsob starozákonných žalmov vedie dialóg s Hospodinom s cieľom dosiahnuť zmierenie ľudstva v Božom náručí. Navyše, do knihy boli zaradené, a preto rehabilitované i také básne, ktoré Martin Rázus vpísal do rukopisu pripraveného na vydanie v roku 1919, a nedodnes, z akého dôvodu boli v tom čase zo zbierky vynechané. Čitatelia budú prekvapení, ak popri azda najznámejšej Rázusovej básni – legendárnej pozemskej Návšteve Ježiša Krista, ktorý v básnikovej vidine putoval vojnovou Európou – v márnej nádeji, že v prepĺnených kostoloch nájde modlitby za pokoj, žičlivosť, milovanie, ošetrovanie a objatie blížneho svojho – objavia v novovydanej knihe básni Návšteva podobné – dodnes neznáme – Rázusove texty, akým je báseň-kázeň Dvaja kňazi, v ktorej jeden a ten istý Boh, Ježiš Kristus i Duch Ssvätý – tá istá kázeň, no kňazi dvaja, ktorí so svojimi veriacimi stoja proti sebe a na modlitbách žiadajú o Božiu o pomoc proti tomu druhému: na jednej strane vojnovéj línie protestantský a na druhej pravoslávny. – Áno, kresťanstvo nesmie klamať samo seba: s Ježišom Kristom – s jeho apoštolmi – „kristovcami“ Albertom Schweitzerom, Martinom Rázusom, ktorí ho milovali – má povinnosť dobre zmýšľať nielen o svojich, ale i tých druhých – aj o nepriateľoch: Miluj, človeče, blížneho svojho! – A v tomto duchu konať proti vojne.

Bádanie v rázusovských prameňoch signalizuje aj možné a vhodné, ba veľmi potrebné elektronické scelenie z neznámych dôvodov na dve časti „roztrhnutého“ rukopisu zbierky To je vojna! – totiž digitálnu rekonštrukciu jej dvoch neprirodzene archivovaných častí: väčšia sa zachovala v Múzeu Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši a menšia v Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice v Martine. Bolo by žiaduce, aby sa Spolok Martina Rázusa popri knižnom vydaní, ktoré dnes na tejto slávnosti víťame s vďačnosťou voči Hospodinovi, mohol usilovať i o celistvú – úplnú digitálnu edíciu Rázusovho neobvyčajne príťažlivého rukopisu, na webe dostupnú každému – svetu celému.

Všetkým, ktorí Rázusovu knihu môžu a budú môcť objať, žičíme dobrú vôľu – veď s Rázusom, jeho veršami proti vojne vyzbrojení, budú môcť zvolat: Ľudia, akže vám hovoria, hej, bude vojna!, vedzte, národy – národe môj drahý, že to nie je vôľa Božia!

Buď pozdravený, Martin Rázus, tvorca pokoja!

Vitaj, požehnaná – pomazaná kniha Rázusova!

Otvorenie školského roka 2015/16 a nových tried na Evanjelickej spojenej škole v Martine

Myšlienka postaviť školu, ktorá by na martinskom Memorandovom námestí poskytovala nielen kvalitné vzdelávanie, ale ktorá by zároveň formovala žiakov v láske ku Kristovi, sa naplňa. Viac ako 600 žiakov Evanjelickej spojenej školy (ESS), mnohí v sprievode svojich rodičov a starých rodičov, vstúpili do chrámu, aby nový školský rok začali s prosbou o Božie požehnanie. Služby Božie pokračovali slávnostným otvorením nových školských priestorov.

Kapacitné možnosti evanjelického kostola v Martine boli využité na maximum

Uvedomili sme si to pred začiatkom slávnostného otvorenia školského roka vo chvíli, keď do skutočne plného chrámu mali vojsť ešte štyri triedy škôlkarov. Naši najmenší sa napokon posadili do bočných lavíc a okolo oltára. Všetci sme si vydýchli – zmestili sme sa.

Krásny predspev *Vojdite, plesajme* znel v plnom kostole výnimoč-

ne sýto a zvučne. Krátko nato naučila školská kapela ESS žiakov aj hostí ďalšiu pútavú anglickú pieseň. V jej posledných tónoch sa slávnostnému zhromaždeniu prihovorila sestra farárka Natália Kacianová. Inšpirujúc sa animovaným filmom „v hlave“ predstavila prítomným až päť možných emócií, ktoré sa objavujú a miznú v mysli každého človeka vo chvíli, keď čelí nástrahám každodenného života. Sú nimi *radosť, strach, hnev, znechutenie a smútok*.

Józue a jeho strach

Každý z nás – škôlkari, žiaci, študenti, učitelia, rodičia i starí rodičia – vníma tieto emócie aj na začiatku školského roka. V hlave sa nám hmýria otázky o hľadani nových priateľov, zvládani učiva, budovaní vlastnej autority či otázky o Bohu a vlastnej viere. Kým u niekoho na začiatku nového obdobia prevláda radosť, u iného je to možno strach alebo znechutenie. Podľa sestry Kacianovej je výborné, „že existuje niekto, kto vidí do našej hlavy, a predsa nám chce pomôcť“. Tým niekým je Pán Ježiš, Boží Syn.

Sestra farárka pripomenula mnoho strachov, ktoré sužovali aj Józua, vodcu izraelského národa a hlavného hrdinu rovnomennej starozákonnej knihy. Keby sme sa vtedy pozreli do jeho hlavy, uvideli by sme tam zrejme mnoho emócií; prevládal by však zrejme strach – či dokáže priviesť Izraelcov do zaslúbenej zeme, či zvládnu prejsť

cez riekú Jordán alebo či sa im podarí dobyť mesto Jericho. Aby bol Józue schopný viesť ľud a neprepadnúť zúfalstvu, Boh ho povzbudzoval: „Buď silný a odvážny, nestrachuj sa a nezúfaj! Pretože Hospodin, Tvoj Boh, bude s tebou, kamkoľvek pôjdeš.“ (Joz 1, 9) Tento odkaz platí aj pre nás. „Boh vidí tvoj strach, je s tebou a nepustí ťa,“ – to bol dnešný biblický odkaz pre nás.

Opäť tlačiarňou

V rámci služieb Božích zaznel aj milý pozdrav amerických partnerov z Naperville (Chicago, USA), ktorí sprevádzali myšlienku vzniku ESS od jej začiatku. „Pred sedemnástimi rokmi som prišiel na Memorandové námestie v Martine a videl som riaditeľa školy Jozefa Sopoligu a prvé deti školy v sprievode dvoch učiteľov. A dnes som pred vami ako svedok zázraku!“ pozdravil pedagogický zbor náš dlhoročný partner a podporovateľ Gene Ryan.

Americkí priatelia prišli do Martina, aby spolu s nami zažili slávnostné otvorenie nových tried v najnovšej budove ESS, v budove bývalej Neografie. Náš americký hosť pripomenul, že hoci budova slúžila donedávna ako tlačiareň, v istom zmysle to platí naďalej. „Táto budova bude opäť ‚tlačiarňou‘, pretože sa tu bude zvestovať slovo Božie, ktoré sa potom bude hromadne šíriť do rodín a miest,“ dodal s úsmevom G. Ryan.

HEDWIGA TRÁČOVA

VENI SANCTE SPIRITUS

*Přijď, ó Duchu přesvatý, rač paprsek bohatý světla svého v nás vylít.
 Přijdi, Otče nebohých, dárce darů přemnohých, rač nám myslí osvítit.
 Božský utěšiteli, něžný duší příteli, rač nás mile zotavit.
 V práci libý pokoji, smířiteli v rozbroji, rač nás v pláči utišit.
 Světlo duši blažící, srdce v tebe věřící, rač milostně naplnit.
 Člověk bez tvé pomoci slábne a je bez moci, vše mu může uškodit.
 Viny z duší našich smaž a vyprahlá srdce svlaž, raněné rač vyhojit.
 Srovnej, co je zkřivené, zahřej, co je studené, a nedej nám zabloudit.
 Rač nás, v tebe věřící, vroucně Tebe prosící, dary sedmi podělit.
 Uděl v ctnosti prospěchu, v smrti dodej útěchu a dej v radost věčnou vjíť.*

(MISSALE ROMANUM, 1570)

RODINA, VÝCHOVA, ZBOR - POSOLSTVO J. B. HROBOŇA

*Ó, Hospodine, Pane náš, aké je slávne Tvoje meno na celej zemi!
Velebu svoju rozprestrel si nad nebesá. Z úst detí a tých, čo sú pri prsiach,
si pevnosť založil proti svojim protivníkom,
aby si umlčal nepriateľa i pomstiteľa.*

Ž 8, 2-3

Milí bratia, milé sestry! Výchova človeka, aspoň podľa toho, ako si lepší ľudia vždy predstavovali, spočíva v tom, aby už dieťa či mladý človek vedel, čo je dobro a čo zlo, a aby zlo odmietal a pridržal sa dobrého. Ak sa to nenaučí, tak všetky vedomosti, ktoré získa, sa môžu obrátiť proti nemu. Prírodovedci tvrdia, že nielen každý živý organizmus, ale aj každý reálny systém v prírode je vystavený nespočetnému množstvu pokusov o destabilizáciu jeho stavu. Najviac toľto destabilizačnému tlaku - v tomto prípade ho nazvime príležitosť pokaziť sa - je vystavený človek. Lebo je to najvnímavejší tvor, citlivý, má možnosť myslieť, slobodne sa rozhodovať pre dobro aj pre zlo. Z ľudí je najviac vystavené takýmto tlakom bezbranné dieťa - ľudské mláďa. Ak je človek veriaci, má síce viac obranných možností, ale aj tie tlaky, biblicky povedané pokúšenia, sú oveľa väčšie. Mobilizujú sa, lebo vedia, že s tým človekom nebudú mať ľahkú úlohu. Biblia to hovorí takto: Diabol obchádza ako revúci lev, hladajúc, koho by zožral. Preložené do modernej reči: Každý človek a každá dobrá štruktúra, ktorá sa vytvorí, je vystavovaná nespočetnému množstvu pokusov o destabilizáciu jeho stavu. Nech si to preložíme hocako, nesmie nám z toho vypadnúť duchovný rozmer; vidieť za tým ozaj prameň dobra a zla. Inak totiž oklameme samých seba a budeme tvrdiť, že je v silách človeka sa tomu ubrániť. Ježiš o sile týchto destabilizačných tlakov vedel, preto mal taký nefarizejský postoj k ľudským slabostiam. Preto tak veľmi prizvukoval pokánie. Preto vedel, že dnes Peter vyznáva: nikdy, nikdy Ťa nezapriem - a zajtra Ho zaprie. Bol by aj div, keby nezaprel, lebo tlaky na dvore Kaifáša v tú noc boli veľmi silné. Aj mních, ktorý bol neskôr vyhlásený za svätého, si to uvedomoval, a keď kedykoľvek opúšťal svoj príbytok, tak si vzdychol: Bože, daj, aby som sa nevrátil domov ako neverec. Nepohoršujeme sa. Nikto z nás nevie,

ako by sme sa zmenili, keby sme naraz dostali neslýchané možnosti, aké sme doteraz nemali.

Zijeme v hriešnom svete, vo svete, ktorý je neverný, kde každý destabilizačný tlak na jednotlivca, rodiny, vzťahy sa nejako začína. Obvyčajne nevinné a rozrastie sa, ak mu v tom nič nezabrání. Niekde sa to musí začať. A práve ten začiatok, štart je najdôležitejší. Preto majú asi pravdu tí, ktorí hovoria, že keď človek niečo s odhodlaním začne, tak akoby už mal polovicu roboty za sebou. Nezáleží ani tak na sile jeho začiatku, ako na jeho usmernení. Aby to bolo nasmerované tam, kde ty či ja máme najväčšiu slabosť nášho života. Fyzici to volajú motýli efekt. To zlo môže byť na začiatku také nepatrné, ako keď motýl nad oceánom zatrepoc krídelkami. Zdá sa nám, že sa nám nič nemôže stať. Ale ono sa to naraz chytí a pohybe silnejšími prúdmi, ktoré boli na vázkach a čakali len na ten maličký impulz z hoci ktorej strany, aby sa tam mohli prevaliť. Onedlho je z toho vietor, potom búrka, strašné čierne mračky nasmerované tam, kde dažďa treba najmenej, kde z toho nemôže byť iné ako potopa. Nič iné ako zlo.

Začiatok v živote človeka, na ktorom najviac záleží, je dieťa. Pán Boh do tohto procesu milostivo zasahuje. A to by nám, kresťanom, malo byť úplne známe a jasné. V našom texte sa hovorí, že práve dieťa - môžeme povedať žiak - tu má byť na jeho chválu. Čítali sme: Velebu svoju rozprestrel si nad nebesá. Z úst detí a tých, čo sú pri prsiach, si pevnosť založil proti svojim protivníkom... Pevnosť - to je aj chvála, aj sláva, aj moc. Ježiš to potvrdil tým, keď povedal: Keď nebudete ako deti, nikdy nevojedete do Božieho kráľovstva. A preto tiež povedal: Dovoľte dieťkam prichádzať ku mne a nebráňte im, lebo takých je kráľovstvo Božie. Inak tým nestabilizačným tlakom neodolajú a o kráľovstvo Božie a o všetko prídu.

Z KÁZNE JANA BOHDANA HROBOŇA

ZVONY III

V malebnej obci Blatnica sa v nedeľu 16. augusta 2015 uskutočnil ďalší zo série programov Príbehy zvonov. Kolektív pracovníkov Turčianskeho kultúrneho strediska v Martine v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK pripravil hudobno-dramatické pásmo, poskladané z faktov i dokumentov a z rozprávania pamätníkov.

František Záborský a Július Jarkovský – dvaja neúnavní nadšenci a objavovatelia zvonov – odštartovali tak ďalšiu etapu ich hľadania a nachádzania, tentoraz na hornom Turci.

So zvukmi zvonov sa radujeme i plačeme – tak je to odjakživa. Udalosti súvisiace s týmito jedinečnými hudobnými nástrojmi zaznamenávajú i kronikári. V evanjelickom kostole v Blatnici sa tak v nedeľu popoludní za účasti divákov z Blatnice a okolia začal odvíjať príbeh vzácných pamätných zvonov spojený s históriou obce a kostola...

Komu možno ďakovať za postavenie blatnického kostola? Samozrejme, veriacim, no i barónskej rodine Prónaiovcov a hlavne Eve Róthovej, manželke Gabriela III. Prónaia. Korene jej šľachtického rodu

siahali do Nemecka a práve jej zásluhou bol tolerančný blatnický kostol veľmi rýchlo postavený. Základný kameň bol položený 15. mája 1876 a do jesene bol dostavaný i vysvätený. Prvé evanjelické zvony boli vytiahnuté do veže blatnického kostola v roku jej postavenia – 1817, a to pri vzácnej príležitosti: práve vtedy slávila evanjelická cirkev 300. výročie reformácie. Zvony boli najprv dva. V roku 1821 k nim pribudol tretí – najmenší.

Prvá svetová vojna si vyžiadala aj zvonové obete Blatničanov. Vojna pohltila drahé dielo predkov. Telá zvonov boli rozlámané a roztavené. Ich hlasy, ktoré zvolávali veriacich, navždy utíchli, veža ostala osirelá. V Blatnici sa tak stalo 8. septembra 1916. Dva staršie zo spomínaných zvonov boli rekvirované. Ich kvalitnú zvonovinu cisárska armáda použila na odliatie delových gúľ i samotných diel. Blatničanom zostal len jeden – stredný zvon. Tento vzácny historický zvon sa dnes nachádza v cirkevno-obecnej zvonici. Je na ňom po latinsky napísané, v preklade: PATRÓNSTVO CIRKVI EVANJELICKEJ BLATNICKEJ PRE SVOJE (VLASTNÉ) POUŽÍVANIE DALO ZHOTOVÍŤ. ODLIATE V BANSKEJ ŠTIAVNICI v roku Pána 1817. Rekvirácii sa vlastne vyhol tak, že bol najstarší a takéto zvony sa ponechávali.

Slzy smútku nad zrekvirovanými zvonmi vystriedali o osem rokov slzy radosti. Aj vďaka pomoci „Amerikánov“ – rodákov žijúcich v Pensylvánii a v Chicagu, ktorí viackrát poskytli finančné dary – dali sa urobiť zvony nové. Pomohli aj blatnickí olejkári či šafraníci, podomoví obchodníci...

V rámci hudobno-dramatického pásma bol predstavený aj ZVON doktora MATÚŠA DUCHAJA – ŠTÁTNEHO VEREJNÉHO NOTÁRA, ktorý bol odliaty v roku 1924. Vyrobila ho zvonolejárska firma Buřil v Kuklenách pri Hradci Králové.

V programe účinkovali: Zuzana a Adam Kmeťovci, Eva Potůčková, Eva Benčíková, Katarína Žiačiková, Miška Hriňová, Miloš Kovačka. Hudbou a spevom program obohatili Elena Pospíšilová, Ľubomír Lahký, fujarista Martin Brxa a blatnický zborový spevokol. Podujatie pozdravili duchovní – domáci ev. farár Tomáš German a za Turčiansky seniorát ECAV konsenior Milan Kubík, ktorý pred časom v Blatnici pôsobil.

Program bol zrealizovaný vďaka finančnej podpore Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, finančnej podpore ŽSK, ako aj obce Blatnica a evanjelickej cirkvi.

Nik nesmie dopustiť žiadnu bolesť,
pre ktorú nie je ospravedlnenie,
pokiaľ jej len môže zabrániť.
Tiež nesmie zatvárať oči a myslieť si, že utrpenie,
od ktorého sa odvrátil vlastne neexistuje.

Albert Schweitzer

DRUHÝ DEŇ ZBOROVEJ DIAKONIE

Opäť po roku sa dňa 5. septembra 2015 konal v Cirkevnom zbore ECAV v Martine Deň zborovej diakonie TUS. Tentokrát prijali pozvanie členovia cirkevných zborov Sučany, Turany, Martin-Záturčie, Vrútky, Žilina a členovia opatrovateľskej služby domáceho martinského zboru. Stretnutia sa zúčastnilo 22 sestier. Treba pripomenúť, že v tomto roku sa v rámci vzdelávania presbyterov stretli na pôde Slovenského Pravna zástupcovia cirkevného zboru Háj, Ivančiná, Slovenské Pravno a Mošovce.

Ústrednou témou stretnutia bola diakonická služba a jej praktické využitie v živote.

V našom senioráte s podporou ordinovaných duchovných sú k tejto službe neustále pozývaní všetci, ktorí boli krstom svätým zaštepení do vínného kmeňa. Hostí privítal domáci brat farár Milan Kubík. Výkladom Božieho slova poslúžila sestra farárka z Cirkevného zboru ECAV v Žiline, Oľga Kaňuchová.

Po prezentácii práce zúčastnených zborov nasledovala odborná prednáška na tému „Starostlivosť o ľudí s demenciou“.

Téma bola mimoriadne rozsiahla a o skúsenosti prežité aj v osobnom živote sa s účastníkmi podelila PhDr. Milina Bubeníková, PhD. Vyše hodinová diskusia bola vyvolaná práve srdečnosťou a spontánnou otvorenosťou všetkých prítomných. Treba oceniť a vyzdvihnúť duchovnú službu bratov a sestier, ktorí nasledujú príklad Pána Ježiša Krista. *Sú soľou tohto sveta.*

V závere stretnutia, ktoré účastníci ukončili modlitbou, bolo navrhnuté, aby sa Deň diakonie konal pri príležitosti úmrtia Alberta Schweitzera. V tomto roku si svet pripomína 50. výročie jeho úmrtia. Život a konkrétna služba tohto človeka by mala byť pre evanjelickú cirkev vždy novou výzvou. Na našich životoch, by mali ľudia poznať, komu slúžime, a to predovšetkým v láske, ktorá dokáže meniť svet.

V mene všetkých, ktorí tohtoročné stretnutie pripravili a zabezpečili jeho zdarný priebeh, ďakujeme za Božie vedenie v diakonickej službe.

MGR. LENKA TAŠKÁROVÁ

UDALOSTI V NAŠOM CIRKEVNOM ZBORE OD APRÍLA DO SEPTEMBRA 2015

- Stretnutie Turčianskej mládeže bolo 10. apríla 2015 v aule Biblickej školy. Výkladom na tému „Íšť do hĺbky“ poslúžila Katarína Valčová.
- 18. apríla sme zorganizovali pre konfirmandov a ich rodičov celodenné konfirmačné sústreďenie. Konfirmandi i rodičia si zopakovali konfirmačnú látku a prežili požehnané chvíle v kolektíve, v ktorom sa lepšie navzájom spoznali.
- 3. mája sme sa v našom kostole rozlúčili so sestrou farárkou Mgr. Zuzanou Štanclovou, rod. Mazákovou. V Martine pôsobila v rokoch 1966 až 1993. Kázal brat emeritný biskup Mgr. Igor Mišina, životopis pripravil a prečítal miestny brat farár Mgr. Milan Kubík, konsenior TuS, smútočný pozdrav gen. biskupa ECAV Miloša Klátika predniesol Jaroslav Karásek a za mesto sa rozlúčil viceprimátor Martina, Mgr. Imrich Žigo.
- 10. mája bol v rámci služieb Božích mimoriadny zborový konvent, na ktorom sme schválili žiadosť EŠŠ o podporu formou založenia parkoviska, ktoré je zárukou na získanie úveru na kúpu budovy bývalej Neografie.
- 17. mája sme mali slávnosť konfirmácie, na ktorej 33 konfirmandov sľúbilo oddanosť kresťanskej viere, vernosť ECAV a prijalo konfirmačné požehnanie.
- 3. – 7. júna sa zúčastnil a poslúžil piesňami náš zborový spevokol na cirkevných dňoch (Kirchentag) v nemeckom Stuttgarte. So spevokolom bol aj brat farár Milan Kubík. O autobus sa podelili spolu s detským spevokolom z Hýb, ktorý sprevádzal brat farár Stanislav Grega.
- 7. júna sa konalo stretnutie žien Turčianskeho seniorátu v Novej Dubnici. Zúčastnilo sa aj niekoľko sestier z nášho cirkevného zboru.
- 28. júna sme mali už tradičný zborový deň na tému „V Božej škole“. Začali sme službami Božími a pokračovali prezentáciou rôznych odvetví zborovej práce. Po obede (tradičný guláš, koláče) si deti aj dospelí užili rôzne hry a atrakcie.
- 5. júla o 16.30 sa konali spomienkové služby Božie v kontexte 600. výročia smrti majstra Jána Husa venované martýrom cirkvi Jánovi Bakossovi, Jozefovi Bučkovi a Diettrichovi Bonhoefferovi. Na pamiatku Jána Husa sa uskutočnilo večer na Bystričke pálenie vatry s čítaním jeho kázni, s modlitbami a piesňami.
- 9. – 12. júla sa v priestoroch cirkevného zboru v Necpaloch uskutočnil mládežnícky festival SEMFEST na tému „Si vzácny“. Okrem večerných výkladov mohli mládežníci navštíviť zaujímavé semináre, workshopy a vypočuť si domáce a zahraničné hudobné skupiny.
- 12. júla sme pohostili obedom v niektorých našich rodinách priateľov z USA, čím sme obnovili po niekoľkých rokoch túto tradíciu. Tešili sme sa z 30 bratov a sestier z USA, ktorí učili v jazykových kurzoch angličtinu, organizovaných Biblickou školou.
- 26. júla sa konal v športovej hale v Ružomberku Dištriktuálny deň VD ECAV 2015 na tému „Posvätení v pravde“.
- 27. – 30. augusta sa konali v hoteli Sorea v Lubovnianskych kúpeľoch Misijné dni VD ECAV 2015. Hlavná téma bola: Ak chceš dosiahnuť cieľ, nikdy ho nemôžeš stratiť spred očí.
- V auguste sme kompletne zrekonštruovali strechu na budove fary. Práce prebehli bez väčších komplikácií a trvali približne 3 týždne. Rekonštrukcia pokračuje opravou terasy na fare. Tieto práce prebiehajú svojpomocne vďaka bratovi kostolníkov Petrovi Rysulovi a ďalším dobrovoľníkom, ktorí ochotne pomáhajú.
- 5. septembra sa uskutočnil v rámci hnutia „Služba pretvárajúca svet“ v zborovej sieni na fare druhý Deň zborovej diakonie. Pripravila ho Mgr. Lenka Taškárová

so spolupracovníkmi. Zúčastnilo sa ho 23 sestier z nášho cirkevného zboru a Turčianskeho seniorátu.

- ❑ 6. septembra sme mali slávnostné služby Božie (Veni Sancte Spiritus) pri príležitosti začiatku školského roka. Služby Božie boli obohatené požehnaním detí, modlitbami žiaka, učiteľa a rodiča, tiež krstom a Večerou Pánovou.
- ❑ 13. septembra navštívilo 37 našich sestier a bratov Cirkevný zbor Tŕanovice Sliezskej ev. a. v. cirkvi. Náš zborový spevokol vystúpil na službách Božích i na popoludňajšom evanjelizačnom programe a brat farár Milan Kubík poslážil kázňou na dopoludňajších službách Božích.
- ❑ 15. septembra sa v Cirkevnom zbere ECAV v Žiline uskutočnilo „Stretnutie neordinovaných služobníkov v CZ TuS. Bolo dôkladne a s láskou pripravené a zorganizované pre presbyterov, členov výborov, kostolníkov, dozorcov, kurátorov, účtovníkov, pokladníkov, kantorov, vedúcich mládeže, vedúcich detí a ostatných spolupracovníkov duchovných pas-

tierov. Zúčastnili sa na ňom aj bratia a sestry z nášho cirkevného zboru. Spolu sa tešilo tejto akcii asi 160 účastníkov nášho seniorátu.

- ❑ 19. septembra navštívili náš cirkevný zbor potomkovia evanjelických vystahovalcov do Dolnej zeme z Martina a okolia – členovia spevokolu zo Starej Pazovy v Srbsku, Sriemskeho seniorátu s bratom farárom Mgr. Igorom Feldym. V chráme Božom ich privítal a o aktivitách zboru informoval brat farár Milan Kubík. História nášho zboru, Martina, Memorandového námestia a Národným cintorínom ich sprevádzala sestra Jelka Borcovanová.
- ❑ V septembri sme začali vyučovanie náboženstva, confirmácie a biblické hodiny. Tiež sa začalo vyučovanie Evanjelickej základnej školy v troch triedach čiastočne zrekonštruovanej budovy bývalej Neografie, ktorú sa podarilo odkúpiť pre našu EŠŠ. Rekonštrukcia pokračuje ďalšími triedami pre Evanjelické bilingválne gymnázium.

PRIPRAVILA KATARINA PLŽOVÁ

BIBLICKÉ TÁBORY A KURZY TOHTO LETA:

DETSKÝ DENNÝ TÁBOR: 6. – 10. 7.

t é m a : Audiencia u kráľa, vedúca: Andrea Hybenová s 19 pomocníkmi,
počet detí: 68

KONFIRMAČNÝ TÁBOR: 20. – 25. 7. V LIPTOVSKOM TRNOVCI

t é m a : Ťah na vzťah, vedúci: Andrea Hybenová, Martin Uhrin, Eva Janotová, Igor Velický,
počet účastníkov: 15.

MLÁDEŽNÍCKY TÁBOR: 17. – 22. 8. 2015 V LIPTOVSKOM TRNOVCI

t é m a : Vzťahy, vedúci: Martin Uhrin, Alena Šajdákova, Milan Bruncko, Janka Blahová, Michaela Dutková,
počet účastníkov: 20.

KURZ ANGLIČTINY: 6. – 17. 7.

učitelia a podporovatelia z New Heights Church z Vancouveru, štát Washington, počet účastníkov: 75.

CAMP PRE EVANJELICKÉ GYMNÁZIUM MARTIN: 13. – 17. 7.

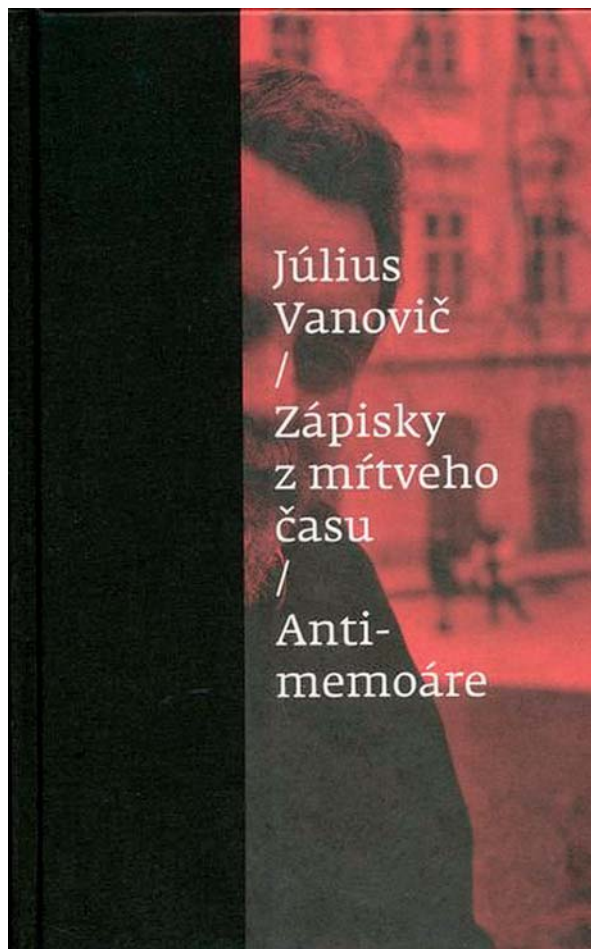
pre budúcich prvákov bilingválneho gymnázia a zahraničných Slovákov zo Srbska,
t é m a : Noemova archa, organizátori: Biblická škola a New Heights Church, Vancouver, štát Washington, USA.

LETNÁ BIBLICKÁ ŠKOLA: 20. – 24. 7.

t é m a : Pane, nauč nás modliť sa, organizátori: St. Andrew's Lutheran Church z Minnesoty a Biblická škola,
počet detí: 180.

HOKEJOVÝ KRESŤANSKÝ CAMP: 27. – 31. 7.

pre mladých hokejistov od 6 do 15 rokov v Martine (zimný štadión a hotel Viktória),
organizátori a sponzori z Kanady, USA a zo Slovenska, pomáhali aj mládežníci nášho cirkevného zboru,
počet účastníkov: 75.

Július
Vanovič
/
Zápisky
z mŕtveho
času
/
Anti-
memoáre

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Milan Kubík, Peter Ďurík, Miloš Kovačka,

Katarína Pížová, Alžbeta Stančevová-Kátlovská, Hedwiga Tkáčová-Hennelová

Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176